

HALK SALNAMESI

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ

ՏԱՐԵԳԻՐԻՔ

Ե. ՏԱՐԻ

1939

Հեղինակ՝

ՍԱՀԱԿ ՄԻԻԹԱՐԵԱՆ

Ցպագ. ձ. ՃԱՐԵԱՆ

Պէտքը, Բարձագ-Գարը Ա.Ֆրիքա խան Բ. 11

659

Ձ-84

Ձեր դրամը որպէսզի, ապահով, սեւական,
 եւ առատօրէն արդիւնաւորուի, անվարան եւ
 իսկոյն յանձնեցէ՛ք ՀՕԼԱՆՏՍՍԿԱՆ պանֆան,
 ուր տեղի կ'ունենայ զբամական ամէն տեսակ
 գործառնութիւն:

Հասցէ. — Բալաօ Կալաթա, Կալաթա

059
 2-84

214 NOV 2011

ISMET İNÖNÜ,
 Président de la République turque

nationale et la transformation économique et sociale de la Turquie. İsmet İnönü est aussi le plus éminent homme d'Etat de la Turquie actuelle, bien connu en U.R.S.S. comme ardent partisan de l'amitié avec l'Union Soviétique, en collaboration avec laquelle la Turquie a mené la lutte pour la paix sur la base de la politique de la sécurité collective.

Pendant l'automne 1923, après la proclamation de la République turque, İsmet İnönü fut nommé président du premier gouvernement républicain. Il est resté à ce poste, jusqu'en automne 1937, à l'exception d'une petite interruption et a fait adopter de nombreuses réformes qui affranchissaient la Turquie des survivances du régime féodal théocratique de l'ancien empire ottoman.

L'activité féconde d'İsmet İnönü a largement contribué au développement et au renforcement de l'amitié entre l'U.R.S.S. et la Turquie.

La Grande Assemblée Nationale de Turquie a élu à l'unanimité İsmet İnönü Président de la République turque.

İsmet İnönü (qui a porté jusqu'à 1934 le nom d'İsmet Pacha) fut l'un des héros et des chefs du mouvement de libération nationale et l'un des plus proches compagnons d'armes de Kemal Atatürk dans la lutte pour l'indépendance

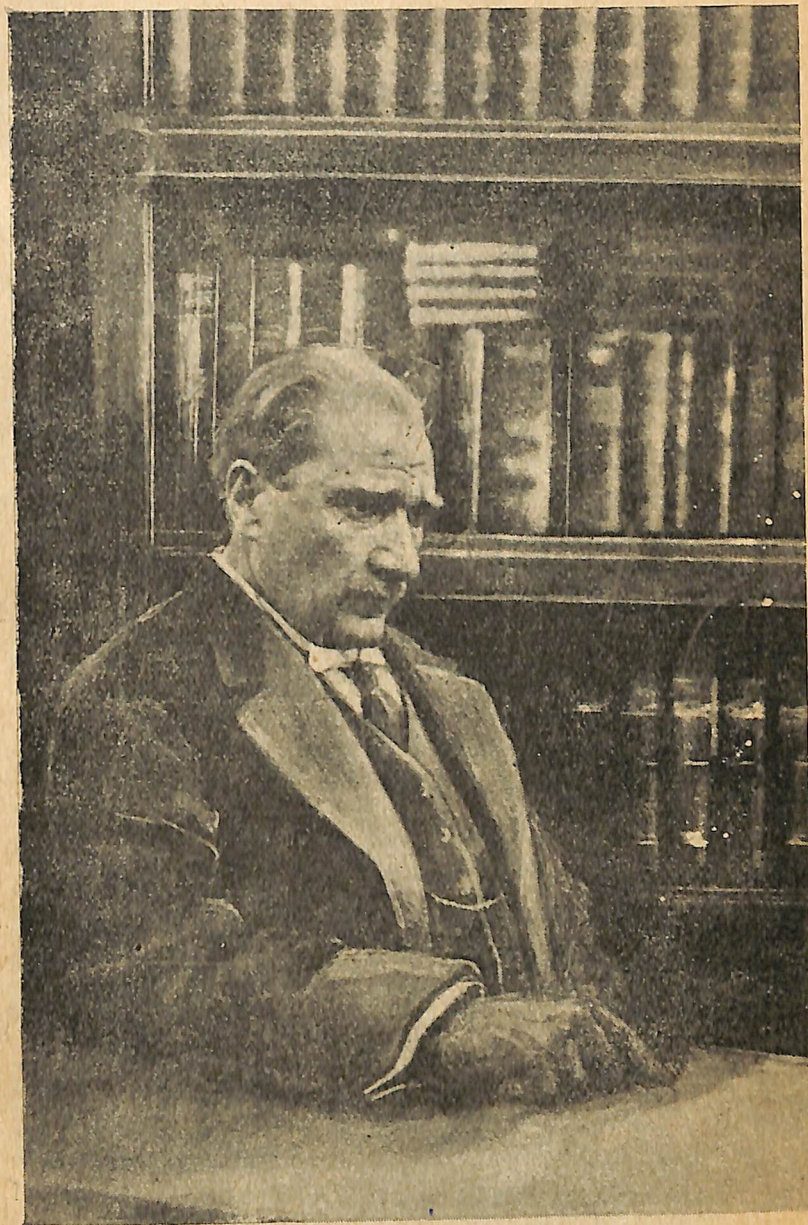
En 1932, İsmet İnönü a présidé la délégation qui a visité l'Union Soviétique. Dans ses discours au Parlement turc, il s'est maintes fois montré champion énergique décidé de la paix. La personnalité du nouveau Président de la République turque nous garantit qu'il continuera l'œuvre d'Atatürk, l'œuvre de la défense de l'indépendance de la République turque.

**ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԱՐԺԱՆԸՆՏԻՐ ՆԱԽԱԳԱՀ
 ԸՍՄԷԹ ԻՆԷՕՆԻԻ**
 (ՀԱՏՈՒԱԾ ՄԷ ՕՅԱՐ ՄԱՄՈՒԼԵՆ)

ՍՈՒՐԲ ՆԵՐՍԷՍ ԸՆՈՐՀԱԼԻ
 ԳՐԱԴԱՐԱՆ
 ST. NERSES SHNORHALL

25 APR 2013

13838

ՄԵՐ ՅԱԻՏԵՆԱԿԱՆ ԱՆՄՈՒՄՑ ՇԷՅՆ
ՔԱՄԱԼ ԱԹԱԹԻԻՐՔ

Հայաստանի
Ազգային
Գրադարան

5390-2011

ՄԵՐ ՅԱՒԻՏԵՆԱԿԱՆ ՊԵՏԻՆ ՄԱՍԻՆ

ԾԱՆՔԹ ՊԵՏԱԿԱՆ ՄԱՐԴՈՑ ԳԱՂԱՓԱՐՆԵՐԸ

ԱՆՈՆԻ որ տեսած են Աթաթիւրքի նման ստեղծագործ հանճարի մը սփռած լոյսին ներքեւ, Թուրք ազգին տասնըփնդ տարուայ նման կարճ ստեղծուայ մը մէջ սեղմեցուցած հսկայական գործը, ինչ ճիւղի ալ որ պատկանին, պետութեան նախադահ, դիւանագէտ, տնտեսագէտ, զինուոր, զբաղէտ, հրապարակագիր, անխտիր առնուողն հիացումի զգացումներով բաժնուած են այս ազգէն և հողէն: Նոյն իսկ անոնք որ Թուրք ազգը և անոր գործը մօտէն տեսնելու կարելիութիւնը չեն ունեցած կը հիանան երիտասարդ Թուրք ազգը ստեղծած ԱՆՄՍՀ ՂԵԿԱՎԱՐԻՆ:

Ստորեւ թուականի կարգով կուտանք տասնըփնդ տարուայ Հանրապետական շրջանին Թուրքիա այցելած, անոր Մեծ Դիւցազունին հետ անձա՛ր տեսնուած պետական մարդոց, մեր երկրէն հեռացած պատին ին պէս Նաեւ մեր Աթաթիւրքի գործին հետեւած մեծ պետական գեղարներու զանազան առիւններով յայտնած գաղափարները:—

ԹԻԹՈՒՂԵՍՏՈՒ
(Ռուսականիոյ նախկին արտաքին նախարար)

«Խիստ անուշ յուզումով մը կը հեռանամ Անգարայէ: Հիացումով բուլցուն եմ Թուրք ազգին վերջին տարիներու իրագործած արտակարգ արդիւնքներուն առջեւ:»

Կը խոստովանիմ որ այս ազգին արդիականացումը տեսնե-

ԱԼՊԷՐ ՄԱՐՕ

(Ֆրանսայի ներքին նախարար)

նը հիմնած է: Վսեմ. Մուսթաֆա Քամալի անձին մէջ նոյնա-
ցած են մեծ զին. ղեկավարի մը
բարեմասնութիւնները ու քաջու-
թիւնը և քաղաքական հանձարը
ու երկրին ներարկած է արդիակա-
նացման գաղափարը:»

3 Նոյ. 1933

«Ինձի հետ ա՛բազմ Գերման ազ-
գը մեծ շահագրգռութեամբ մը հե-
տեւեցաւ ձեր բարձր ղեկավարու-
թեան ներքեւ արդիական թուրք
պետութեան արմատանալ ւն: Մեծ
հիացումով և գնահատութեամբ տե-
սանք որ ինչպէս արթնցուցիք,
թուրք ազգայնականութիւնը. ինչ-
պէս զօրացուցիք, ախառասէր և
յառաջդիմասէր ձեր ազգը և ինչպէս

ՀԻՆՏԷՆՊՈՒՐԿ

(Գերմ. հանգ. հանր. նախ.)

ճամբայ բացիք հուժկու ձեռքով մը այն քաղաքական և տնտե-

ԷՌԻՑ

(Ֆրանս. Սոցիալ. նախգ.)

սական բարձրացման համար, որ
ամբողջ աշխարհի մէջ գնահատու-
թիւններ չանած է: Արդէք չպիտի
մոռնամ Գերման ազգին, ազեփալի
ատեններուն, թուրք ազգէն տե-
սած բարեկամութիւնը: Ընդհակառ
կը ինձ համար պահանջ մըն է Ձեր
Վսեմութեան ապակովցնել թէ այդ
բարեկամութիւնը միշտ պիտի պա-
հեմ և խորացնեմ: Կը մաղթեմ որ
ձեր բարձրացող ազգը յառաջդիմային
աւելի ելջանիկ ապագայի մը տի-
րանոյ խաղաղասէր յառաջդիմու-
թեամբ մը և կորովի պետական
վարչաձեւով մը:»

6 Նոյ. 1933

«Իմ մէջ շատ խոր տպաւորութիւն մը արթնցուց նոր թուր-
քիոյ Հանրապետութեան նախագահ Կազի Մուսթաֆա Քամալ:
Կազիին տիւր յատկանիչն է անկեղծ հայրենասիրութիւնը: Պէտք
է խոնարհիլ նման հայրենասիրութեան մը առջեւ: Կազիին ան-
հատկանութեան մէջ Քրոմուէլի նմանող հասարակաց զօժեր կան:
Կազին արտակարգ կորովով մը և անընկճելի կամքով մը բարե-
կարգած և ամբապնդած է թուրքիան: Այս անձը զիտէ որ ի՛նչ
կ'ուզէ և կը յանգի նպատակին: Կազիին նշանաբանը հետեւեալն
է. «Անկախութիւն կամ մահ»:

8 Դեկտ. 1933

Մ. Էրիօ, երկրորդ բանախօսութեան մը մէջ խօսած է նոր
թուրքիոյ մասին և բ. զմաթիւ անդամներ ծափերով ընդհատուած
ձառը վերջացուցած է հետեւեալ նախադասութիւններով.—
«Ձեզի կրցի գաղափար մը տալ ազատ, արդիական, ժողո-
վրդապէր, լայիք և հանրապետական թուրքիոյ, ազնուական,
առաքինի, անբասիր թուրքերուն մասին: Կը մաղթեմ որ նախ-
կին բարեկամ թուրքերուն հետ սուրբ պայմանք լայնեւեղաւ

կապերը: Ես ասոր համար կարելին ի գործ պիտի դնեմ: Անկարելի է որ ինձ նման, տմէն ֆրանսացի չի տարուի հայքէն նոր թուրքիոյ, որ բանաստեղծութեան և երաժշտութեան մը ներդրումը կը թեամք իր Մեծ Ղեկավարին առաջնորդութեամբ: ամէն օր դէպի յատման թիւն և կատարելագործութիւն կ'ընթանայ:»

15 Դեկտ. 1933

«Բարեկամ և դաշնակից թուրքիան. Հանրապետութեան սօնի խրախճանութեանց ընթացքին այցելելու նման, բացառիկ պատիւի մը արժանացայ: Ասոր շնորհիւ կրցի տեսնել թուրքիան այն պահուն երբ ան աչքէ կ'անցընէ իր

ՏՕԹ. ՍԹՕՅԱՏԻՆՕՎԻԶ (Յուկոսլավ վարչապետ)

ուժը և իրագործած յառաջդիմութիւնները: Կը հիանամ այն արդիւնքներուն համար որոնք Հանրապետութեան նախագահ Աթաթիւրքի մեծ և ուժեղ անհատականութեան ղեկավարութեան ներքեւ ձեռք բերիք այսօր կործանահաղ մէջ: Դուք քանի մը տարուայ մէջ լուի հաննդիք այն որ տարրեր երկիրներ երկար տարիներու և նոյն իսկ դժուարութեանց քնն կ'ընթացնէ կատարել:

Հանրապետութեան նախագահ Աթաթիւրք, իր անունին նման իրապէս նոր թուրքիոյ հայրն է: Այն ուժը որ կը տեսնուի նոր սպիտակափայլ և հպարտ Անգարայի մէջ, ձեր բանակին մէջ ալ դոյութիւն ունի:

Պէտք կայ ըսելու այն հրճուանքը որ կը զգամ անձնական բարեկամ դաշնակից Յուկոսլավիոյ ի սեռ թուրք բանակին այսօրան կանոնադր և լաւ պատրաստուած ըլլալը:

3 Նոյ. 1936

«Ան՝ միայն Չանագ-գալէի յաղթանակը չհանձնարար չէ, այլ նաև այն անձնաւորութիւնը, որ թուրքիան նիւթական և բարոյական այսօրուայ հարստութիւններով տնտեսական և մշակութային տեսակէտով ստեղծած է, և իրրեւ թուրքիոյն նոր պետութիւն մը, թուրքիան բարձր ապագայի մը թեկնածու դարձուցած է:

ՏՕԹ. ՇԱՍԻԹ

(Կերմ. անուանի տնտեսագ.)

Մ. Շախթ Անգարայէ մեկնած է հետեւեալ խօսքերով:

«Սա պարզան պէտք կը տեսնուի ի վեր հանել որ, ոչ մէկ երկրի մէջ, ազգի մը բարոյական գոյութեան մէջ այսքան արագ և խոր փոփոխութիւն մը տեղի չէ ունեցած:»

18 Նոյ. 1936

«Խիստ երջանիկ եմ, ձեր ղեկեցիկ երկիրը և անոր սրբիական մայրաքաղաքը այցելելու առիթը գտած բոլոր ևս համար: Չեմ անդիտանար խիստ կործանահաղ մը մէջ թուրքիոյ մէջ ձեռք բերուած հսկայ յառաջդիմութիւնները: Սալայն խօսք չեմ գտնիր արտայայտելու այն հիացումս զոր կը զգամ այն արտակարգ գործին առջեւ, զոր թուրք ազգը իր անուղական ղեկավարին ներքեւ խոյանդին և անոր ականաւոր ընկերներուն օժանդակութեան շնորհիւ կը կատարէ:

Բոլոր անոնք որ կ'այցելեն նոր թուրքիան հրապիշքը մնան ի տես այն ակնախտիկ տեսարանին որ կը

ՉՕԹ. ՄԵԹԱԲՍՍ (Յունաստանի վարչապետ)

պարզէ չինարար դործի մը մէջ բեմնուէն աշխատող զօրաւոր և արժէքաւոր սզող մը:

ՔՍՏԱՐԷՍՔՈՒ

(Ռուսաստանի Նախկին վարչ.)

Մտադիր եմ առաջին անթի թուրքիա երթալ: Թիւրքիան զլուխը կը գտնուի այն երկիրներուն որոնք կ'ուղեմ տեսնել: Թիւրքիան՝ իր գլխուն Մեծ Մարդով չոր կեանքի մը տիրոջ ամ վայր մըն է »

8 Յունվար 1838

«Այցելու թիւնս պատահութիւն բնծայեց տեսնել և գնահատել թուրքիոյ ամէն մարդի մէջ իրադորուած մեծ յառաջդիմութիւնները: Այն կողմ պայծառօրէն աչքի կը զարնէ Նոր թուրքիոյ ստեղծիչին հանճարը:

Յայտնի են թուրք զինուորին բարեմասնութիւնները: Թուրք բա-

թուրքիայէ կը բսծնուիմ այն անայլայլ տարբրութեամբ որ ինքնեւ շնչեցին հոյակապ յառաջդիմութեան մէջ. Մեծ Դեկտեմբերին ստեղծագործ հանճարին հետ քաղաքային և արժանաւոր ազգի մը փայլուն գործունէութիւնը և բնագործին բարեմասնութիւնները:

19 Հոկտ. 1937

«Կը հարցնէք թէ ինչ կը խորհիմ թուրքիոյ մասին: Շատ լաւ կը քայէք: Ձեր զլուխը կը գտնուի խիստ Մեծ Մարդ մը: Բոլորին ուշադրութիւնը հրաւիրեց ձեր կայծատեւոյ մէջ կատարած յեղաշրջումները: Ձեր յեղաշրջումը մեծ գոհունակութեամբ կը հետեւիմ:

Մ. ԱՌՆՉՎԷԼԻ

(Նախ. Ամերիկ. հանրապետ.)

ԶՕՐ. ՄԱՐԻՉ

(Երկու լավ պատերազմիկ. նախարարներէն)

նակը որ տողորուած է անսահման հայրենասիրութեամբ մը և կատարեալ վատահոթութիւն կը տածէ ըստ շրջանաւորին՝ «անդէպ», երկրին ազգ. պաշտպանութեան ճարտարարուեստին ապահոված ամէնէն սրդիական միջոցներով օժտուած, առաջնակարգ տեղ կը գրաւէ աշխարհի բանակներուն միջեւ: Ասոր շնորհիւ թուրքիոյ հետ զաշնակիցներու բաղձաճ ջնջերը կ'աւելնան: Մէկ խոսքով թուրքիայ այցելութեան նուիրական և սնունդի յիշատակ մը կը պահեմ:»

«Սխտ երջանիկ եմ թուրքիայ այցելելու հետեւանքով:

Նոր թուրքիոյ սմէն կողմը տեսայ չի՛րայար կամքի և տենդու գործունէութեան ներդաշնակութիւն մը: Տեսայ որ թուրք պետական մարդիկը որոնք տողորուած են թուրքիոյ Հանրապետութեան Նախագահին իսկալով, կը ջանան իրս գործի Մեծ Հանճարին նպատակները և վերակերտել ազգը և երկիրը:»

9 Հոկտ. 1938

ՏՕՐ. ՅՈՒՆԿ

(Գերմ. տնտ. պ. նախարար)

ԼՕԶԱՆԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԱՅՍՈՐ

1923

- 24 Յուլիս. — Լօզանի Դաշնագիրը ստորագրուեցաւ :
- 9. Օգոստ. — Հալի կուսակցութիւնը հիմնուեցաւ :
- 11 Օգոստ. — Բ. Ազգ. Մեծ Ժողովը դումարուեցաւ :
- 2 Հոկտ. — Ի. թանպուլ ազատագրուեցաւ համաձայնական պետութեանց դրաւուէն :
- 6 Հոկտ. — Թուրք բանակը Իսթանպուլ մտաւ :
- 13 Հոկտ. — Օրէնքով Անգարա մայրաքաղաք դարձաւ :
- 29 Հոկտ. — Հանրապետութիւնը հրատարակուեցաւ :
- 29 Հոկտ. — Քամայ Աթաթուրքը Հանրապետութեան առաջին նախագահ ընտրուեցաւ :

1924

- 5 Յունւար. — Եւրաթիւն. դադարի օրէնքը ընդունուեցաւ :
- 2 Մարտ. — Հալի Իսմայիլ Բոչեկ ջնջել խալիֆայութեան, շէրիի և Էլիզաբէ գործավարութիւններ :
- 3 Մարտ. — Մէտէսէնները վերցուեցան :
- 3 Մարտ. — Արքայազուները սահմանէ դուրս հանուեցան :
- 8 Ապրիլ. — Շէրիի դատարանները վերցուեցան :

1925

- 27 Փետրուար. — Սլաւր (տաւանորդի տուրքը) վերցուեցաւ :
- 1 Մարտ. — Մխախտոյ Ռէժիմ ծախու առնուեցաւ :
- 24 Օգոստոս. — Գլխարկները հանուեցաւ :
- 26 Դեկտ. — Միջազգային օրացոյցը և ժամը ընդունուեցաւ :

1926

- 17 Փետր. — Թուրք քաղաքայիական օրէնքը ընդունուեցաւ :
- 8 Մարտ. — Պարտքերու օրէնքը ընդունուեցաւ :

1927

- 28 Հոկտ. — Երկրին առաջին մարդահամարը կատարուեցաւ :

1928

- 1 Յունուար. — Անատուլի երկաթուղիները ծախու առնուեցան :
- 5 Ապրիլ. — Հալի Խորհրդարանական խմբակը ընդունեց Լայիքութիւնը և հիմնական կազմակերպութեան օրէնքէն ջնջեց կրօնքի յատուկ տրամադրութիւնները :
- 24 Մայիս. — Միջազգային թուանշանները ընդունուեցան :

1929

- 24 Ապրիլ. — Գործադիր և սնանկութեան (իճրա վէ իֆլաս) օրէնքը ընդունուեցաւ :
- 8 Յունիս. — Հող չունեցող երկրագործին հող տալու օրէնքը ընդունուեցաւ :

1930

- 8 Յունիս. — Հանգստեան (թէգալիթ) օրէնքը ընդունուեցաւ :
- 30 Օգոստոս. — Անգարա-Սըվազ երկաթուղին բացուեցաւ :

1931

- 23 Մարտ. — Թուրք տղոց նախակրթութիւնը Թուրք վարժարաններուն մէջ ընելու օրէնքը ընդունուեցաւ :
- 1 Ապրիլ. — Վափերու մէջ մէթրոյի և քիլոյի դրութիւնը ընդունուեցաւ :
- 1 Յուլիս. — Անգարա-Իսթանպուլ հեռաձայնի խօսակցութիւնը սկսաւ :

1932

12 Յուլիս. - Թուրք լեզուական ընկերակցութիւնը հիմնուեցաւ :

15 Դեկտեմբեր. — Սամսոն-Սըվազ գիծը սկսաւ 'աշխատիլ :

1933

1 Օգոստոս. — Իսթանպուլի նախկին համալսարանին սեղ թուրք իւնիվէրսիթէն հիմնուեցաւ :

1934

9 Փետրուար. — Պալքանեան համաձայնութեան ուխտը ըստորագրուեցաւ :

31 Մայիս. — Իզմիր-Գոսպպա և յարակից երկաթուղիները գնուեցան :

21 Յունիս. — Մականունի օրէնքը ժողովին կողմէ ընդունուեցաւ :

2 Յուլիս. — Գատըգիւզ-Սկիւտար և չըջակայքի հանրակառքերը աշխատիլ սկսան :

26 Նոյ. — Մեծ Առաջնորդին Աթաթիւրք մականունը տալու մասին օրէնքը ժողովին կողմէ ընդունուեցաւ :

27 Նոյ. — Տիարոս և ամականները ջնջելու օրէնքը ժողովին կողմէ ընդունուեցաւ :

8 Ինկտ. — Թուրք կիներն երեսիոյսն ընտրելու և ընտրուելու իրաւունքը շնորհով Հիմնական Կազմակերպութեան բարեփոխութիւնը կատարուեցաւ :

1935

20 Մայիս. — Բէչի գուրլույթ ծծուճի գործարանը աշխատիլ սկսաւ :

21 Հոկտ. — Երկրորդ ընդհանուր ժողովականութիւնը կատարուեցաւ :

23 Հոկտ. — Էրզանի Տիարպօքըր երկաթուղին բացուեցաւ :

1936

9 Ապրիլ. — Իսթանպուլի հեռաձայնի ընկ.ը գնուեցաւ :

8 Յուլիս. — Ակնյայտ յանցանքներու (ճիւրմիւ մէջհուտ) դատարանական դրութեան վերաբերեալ օրէնքը ընդունուեցաւ :

21 Յուլիս. — Մօնթրէօյի նեղուցներու դաշնագիրը ստորագրուեցաւ :

4 Սեպտ. — Անգլիոյ էտուրրո Ը. Թազաուրը Իսթանպուլ այցելեց :

7 Նոյ. — Իզմիրի թուղթի և քարթօնի գործարանը բացուեցաւ :

1937

1 Յունուար. — Արեւելեան երկաթուղիները ծախու առնուեցան :

30 Մայիս. — Հաթայի անկախութիւնը ժընէվի մէջ վաւերացուեցաւ :

9 Յուլիս. — Թուրքիոյ, Իրաքի, Իրանի, Աֆղանիսթանի միջեւ բարեկամական ուխտ ստորագրուեցաւ :

14 Յուլիս. — Նիօնի համաձայնութիւնը ստորագրուեցաւ :

25 Հոկտ. — Ընչալ Պայեար վարչապետ ընտրուելով կազմեց նոր դահլիճը

1938

14 Յունուար. — Թուրքիոյ, Իրաքի, Իրանի, Աֆղանիստանի միջեւ բարեկամական դաշնագիրը վաւերացուեցաւ :

11 Ապրիլ. — Սկիւտարի և Գատըգիւզի ջուրի ընկերութիւնը ծախու առնուեցաւ :

23 Մայիս. — Իսթանպուլի երկաթուղիական ընկերութիւնը ծախու առնուեցաւ :

24 Յունիս. — Առանց սակարկութեան առեւտուրի օրէնքը ժողովին կողմէ վաւերացուեցաւ :

24 Յունիս. — Փաստարկ նու՛ր եան՝ օրէնքը ժողովին կողմէ
ընդունուեցաւ :

29 Յունիս. — Հարիւրյիսուննոցներու ներման օրէնքը ժո-
ղովին կողմէ ընդունուեցաւ :

10 Նոյեմբեր. — Աթաթիւրք վախճանեցաւ :

11 Նոյեմբեր. — Իսմէթ Ինէ՛օնի. Հանրապետութեան նա-
խագահ ընտրուեցաւ :

19 Նոյեմբեր. — Աթաթիւրքին մարտինը Իսթանպուլէն Ան-
գարա փոխադրուեցաւ :

21 Նոյեմբեր. — Աթաթիւրքի թաղումը տեղի ունեցաւ :

Մ Տ Ա Ծ Ո Ւ Մ Ն Ե Ր

ԲԱՐԵԿԱՄՈՒԹԻՒՆ. — Ճամբորդ, դուն որ ամբողջ աշխարհը
շրջած ես և վայելած ես անուշահոտ վարդերու փթթումը. և
դիտած ես հեզասահ վտակին վաղքը, րոնէ՛ ինձի, քո բոլոր
տեսաններուդ մէջէն ո՞րն է ամէնէն գեղեցիկ երկիրը : Որդեա՛յ,
կ'ուզե՛ս որ ըսեմ քեզի թէ ո՞ւր է որ բնութիւնը այնքան սի-
րուն է և գեղեցիկ, — հո՛ւս, ուր մտր սրտին սիրելիները կը
բնակին : Թէպէտ այդ վայրը նեղ ըլլայ, թաղաւորութենէ աւել-
ի լայն է, թէպէտ անապատ մը ըլլայ ան, դրախտին գետերը
կը հոսին անոր մէջէն :

Օ Ր Է Ն Ս Գ Ի Տ Ա Կ Ա Ն

Ժ Ա Ռ Ա Ն Գ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

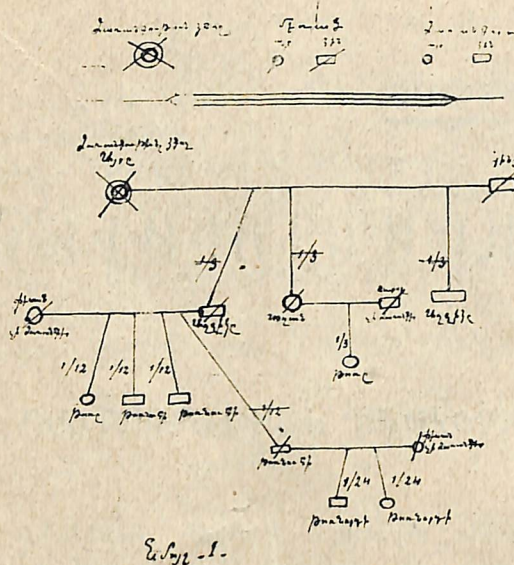
ՕՐԻՆԱԻՈՐ ԺԱՌԱՆԳՈՐԴՆԵՐ

Ազգականներ, սերունդ. — Առաջին աստիճանի ժառան-
գորդները՝ մեռնողին սերունդն են : Տղաքները հաւասար
կերպով ժառանգորդներ են : Հանգուցեալէն առաջ մեռած
տղաքներուն ներկայացուցիչներն են՝ ամէն աստիճանի վրայ
յաջորդաբար ժառանգորդ եղող շառաւիղները :

* * « Դերունդ » կամ շառաւիղ կը նշանակէ մանչ ու աղ-
ջիկ զաւակներ և ասոնց տղաքները : Եւստիպէս, աստուած-
պետական գրութեանց համաձայն, մանչ ու աղջիկ տար-
բեր բաժիններ ունէին : Իսլամական կրօնագրքէն առնուած
« Վէ լիղէքէրի միսլի հագ իւլ ինսէյն » պարբերութենէն կը
հետեւցնէին թէ, մանչը իգական սեռին կրկինը առնելու
իրաւունք ունի : Որով մանչը՝ երկու և աղջիկը մէկ համե-
մատութեամբ կը բաժնէին : Այժմ, վերցած է այդ խտրա-
կանութիւնը և տղաքները, մանչ ըլլան թէ աղջիկ, հաւա-
սարապէս իրաւունք ունին բաժնելու ժառանգութիւնը իրենց
մէջ : Միայն թէ, հանգուցեալէն առաջ մեռած տղուն բա-
ժինը՝ իր թոռները կ'առնեն : Բաժանման ձևերը աւելի
հասկնալի ներկայացնելու համար, հետցհետ պիտի խօսինք
նմոյշներով :

5390-2011

Նմուշ 1.

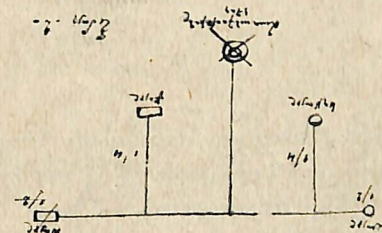
Վերոգրեալ նմուշին համեմատ, մեծած աշրը, ողջ ձգած է մէկ զաւակ, չորս թոռներ և երկու թոռնորդներ, որոնց բաժինները իրենց կարգին նշանակուած են (նմուշ 1): Մեանգամայն, պէտք է նկատի առնել որ թէ այս և թէ յետագայ յօդուածներուն մէջ աստիճանաբար նշանակուածներուն գոյութեան պարագային ասոնցմէ վերջը եկողները զրկուած կ'ըլլան. այսինքն, մեծնողը երբ զաւակ ունենայ, ծնողքը կամ մեծ հայրը, մեծ մայրը և կամ քոյր, եղբայր են. կը զրկուին ժառանգութենէ:

Նոյնպէս հարկ է չեչտել թէ, նախկին օրէնքով, չարժուն գոյքերը և «միւլք» հող ու կալուածները, աստուածպետական (ֆէրաիզի) գրութեամբ, և «միւլք» կամ «վազֆ» հողերն ու կալուածներն ալ, մասնաւոր փոխանցման (ինթիպալաթի) օրէնքով կը բաժնուէր: Արդի քաղ. օրէնքով այդ խտիրն ալ վերցած է, և ասոնց նկատի առնելու

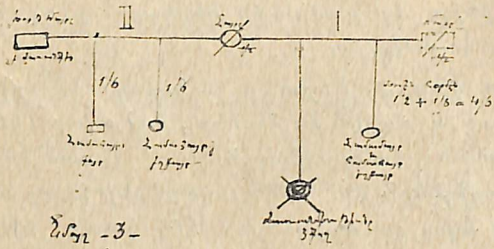
«միւլք» կամ «վազֆ» «միւլք» ըլլալը, չարժուն կամ անչարժ գոյքերը կը բաժնուին ներկայ օրէնքին արամագրութեանց համաձայն:

Հայր և մայր.— Սերունդ չունեցող մեծնողին ժառանգորդը՝ հայրը և մայրն է: Ասոնք, հաւասար կերպով ժառանգորդներ են: Հանգուցեալէն առաջ մեծած հօր ու մօր ներկայացուցիչներն են՝ ամէն աստիճանի վրայ յաջորդաբար ժառանգորդ եղող շաւառիզները: Մէկ կողմը եթէ ժառանգորդ (Այսինքն՝ հօրը և մօրը շառաւիղը: Այս պարագային, ուրիշ կերպ մեկնել կարելի չէ), երբեք չգտնուի, ամբողջ ժառանգութիւնը՝ միւս կողմի ժառանգորդներուն կը փոխանցուի:

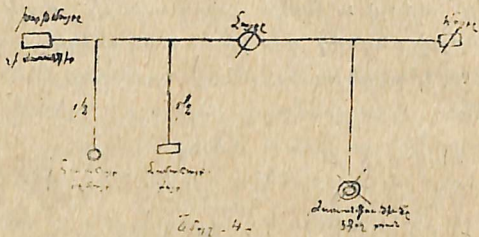
Ծանօթ.— Ասոնց սերունդի մեծնող մէկուն գոյքերը ողջ մնացող հօրը և մօրը մէջ հաւասարապէս կը բաժնուին: Եթէ, հայրը մեծած և մայրը ողջ ըլլայ, հօրը բաժինը՝ իր գաւակներուն—այսինքն, ժառանգութիւնը ձցող աղուն՝ եղբայր և քոյրերուն—մէջ կը բաժնուի: Իսկ հայրը ու մայրը երկուքն ալ եթէ մեծած ըլլան, ասոնց ձգած զաւակ կամ թոռներուն կը արուի: Ամէն պարագայի սակ, ծնողքին մահու ընէն առաջ մեծնող զաւակին աղաքները, իրենց հօր կամ մօր տեղը կ'անցնին ու անոր բաժինը հաւասարապէս կը ժառանգեն:

Հայրը և մայրը կէս առ կէս կ'առնեն: Սակայն, իրմէ առաջ մօրը մեծնելովը ասոր բաժինը իր եղբայրներուն կը փոխանցուի մէջ մէկ քատորդ բաժինով (նմուշ 2):

Ինչպէս որ նմոյշ 3էն պիտի հասկցուի, մեծնողին խորթ մայրը չի կրնար ժառանգել: Թողօնին կէսը կը ժառանգէ համահայր և համամայր եղբայրը իբրև մեծնողին մօրը միակ ժառանգորդը: Հօրը կէս բաժինն ալ, մէկ վեցերորդ համեմատութեամբ երկու հակահայր քոյրերուն և մէկ վեցերորդն ալ յիշեալ եղբորը կը մնայ, որուն բաժինը կ'ըլլայ չորս վեցերորդ:

Նոյնպէս ալ, մեծնողը եթէ համահայր և համամայր եղբայր կամ քոյր չունենայ, ամբողջ ժառանգութիւնը խորթ — համահայր (իիկո-consanguin) — քոյր կամ եղբայրը կ'առնէ (նմոյշ 4):

Մեծ հայր և մեծ մայր. — Սերունդ, հայր և մայր և ասոնց չառաւիղը չունեցած մեծնող անձին ժառանգորդը՝ մեծ հայր և մեծ մայրն է: Ասոնք հաւասար կերպով ժառանգորդ-

ներ են: Հանգուցեալէն առաջ մեծնող մեծ հօր ու մեծ մօր ներկայացուցիչներն են՝ ամէն աստիճանի վրայ յաջորդաբար ժառանգորդ եղող շառաւիղները:

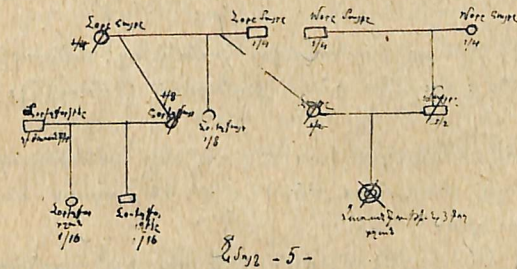
Հօր կամ մօր կողմէ եղող՝ մեծ հայրը կամ մեծ մայրը եթէ ասոնց սերունդի մեծնող ըլլայ, ասոր բաժինը միեւնոյն կողմի ժառանգորդներուն կը փոխանցուի: (Այսինքն, հանգուցեալէն առաջ, ասոնց սերունդի մեծնող մեծ հօր կամ մեծ մօր՝ ողջ մնացող ամուսինը:)

Մեծ հօր ու մեծ մօր հայրերը ու մայրերը. — Հօր կամ մօր կողմէ եղող մեծ հայրը և մեծ մայրը եթէ ասոնց սերունդ ձգելու մեծնող ըլլան, ամբողջ ժառանգութիւնը միւս կողմի ժառանգորդներուն կը արուի:

Հանգուցեալին, վերջին աստիճանի արեւակցական ժառանգորդները, մեծ հայրերը և մեծ մայրերը և ասոնց շառաւիղներն են:

Այսուհանդերձ, մեծ հօր և մեծ մօր հայր ու մայրէն ամէն մէկը և ասոնց սերունդը՝ հանգուցեալին մեծնող թուականին եթէ ողջ ըլլային ինչ որ պիտի ժառանգէին, այդ բաժինին՝ օգտուելու իրաւունքը կ'ստանան:

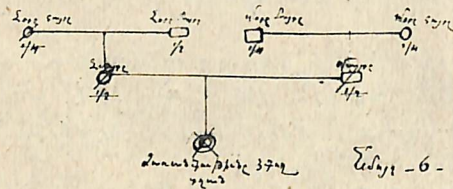
Օգտուելու իրաւունքին տէր եղող անձը, հանգուցեալէն եթէ առաջ մեծնող ըլլայ, այս իրաւունքը, հանգուցեալին մեծ հօր ու մեծ մօր՝ եղբոր ու քրոջ կը փոխանցուի:

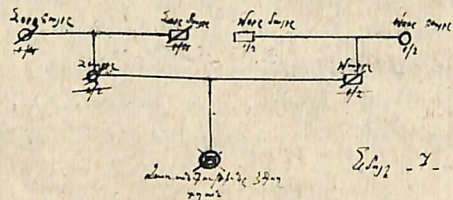
Ասոնց սերունդ ունենալու և ասոնց ծնողք ձգելու մեծնողին մեծ հայրը և մեծ մայրը հաւասարապէս կը մաս-

ոանգեն, ասոնցմէ ալ մէկը կամ երկուքն ալ եթէ մեռած ըլլան ասոնց զաւակները, ամէն մէկը իրենց ճիւղին համեմատութեամբ կը բաժնեն (տես նմոյշ 5):

Սկզբունքով պէտք է գիտնալ թէ, արեւակցական ժառանգորդները, ամէն ճիւղի մէջ, իրենց աստիճաններուն համեմատ ժառանգութիւնը կը բաժնեն:

Եթէ նախապէս մեծ հայրը կամ մեծ մայրը ասոնց սերունդ ձգելու մեռնի, ասոր ժառանգութեան բաժինը՝ միւսին կը արուի (նմոյշ 6):

Եթէ մէկ ճիւղը ժառանգորդ չունենայ, ամբողջ ժառանգութիւնը միւս կողմին կը փոխանցուի (նմոյշ 7):

Անհարազատ զաւակին ժառանգութիւնը.— Անհարազատ զաւակները՝ մօրը ժառանգութեան մէջ՝ հարազատ զաւակի պէս իրաւունք ունին:

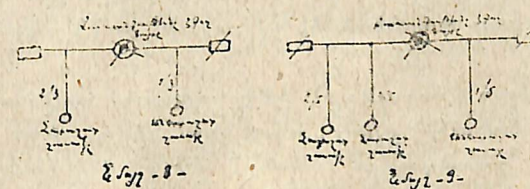
Ասոնք, հօր կողմէ ժառանգորդ ըլլալու համար, պէտք է որ, հայրերին զիրենք ճանչցած, կամ հայրութեան որոշում արուած ըլլայ:

Հօրենական ժառանգութեան մէջ, եթէ անհարազատ զաւակը կամ չառաւիղը, հարազատ զաւակներուն հետ՝ իբր ժառանգորդ ներկայանալու ըլլայ, հարազատ զաւակներուն կամ ասոնց չառաւիղին ժառանգելիք բաժնին կէսը կ'առնէ:

Իսկ երկուքն ալ եթէ մեռած ըլլան ասոնց զաւակները, ամէն մէկը իրենց ճիւղին համեմատութեամբ կը բաժնեն (տես նմոյշ 5):

Սկզբունքով պէտք է գիտնալ թէ, արեւակցական ժառանգորդները, ամէն ճիւղի մէջ, իրենց աստիճաններուն համեմատ ժառանգութիւնը կը բաժնեն:

Անհարազատ (ապօրէն, ցեղակալի սահին օրւեան չօնուք, **enfant naturel**) զաւակը, մօրը ժառանգութիւնը, հարազատ զաւակներու հետ հաւասար կ'առնէ: Իսկ, հօրը ժառանգութեան մէջ, հարազատ զաւակներուն կէսը կը ժառանգէ:

Այլ ու կնոջմէ ողջ մնացողին իրաւունքը.— Հանգուցեալին կինը կամ այրը, եթէ սերունդին հետ ժառանգորդ ըլլայ, կրնայ՝ կամ թողօնին օգտուելու իրաւունքին (ինթիֆա եազրը, **usufruit**) կէսը և կամ սեփականութեան (միւլքիյէթ, **propriété**) մէկ քառորդը առնել:

Այրը կամ կինը, եթէ հանգուցեալին հօրը, մօրը կամ ասոնց սերունդին հետ իբրև ժառանգորդ ներկայանան, ժառանգութեան մէկ քառորդ սեփականութեան հետ՝ կէսին օգտուելու իրաւունքը կ'առնեն: Եթէ, մեռնողին մեծ հօրը, մեծ մօրը և կամ ասոնց սերունդին հետ ժառանգորդ ըլլան, թողօնին սեփականութեան կէսին հետ՝ օգտուելու իրաւունքին մէկ քառորդը կը ժառանգեն: Իսկ ու ե ժառանգորդ չկողմ պարագային ալ ամբողջ ժառանգութեան տէր կ'ըլլան:

(ԾԱՆՅԹ.— Երբ մեռնողը զաւակ կամ թոռներ ունենայ, ողջ մնացող այրը կամ կինը պէտք է ընտրէ թողօնին կամ մէկ երկրորդ օգտուելու իրաւունքը և կամ մէկ չորրորդ սեփականութիւնը: Սակայն, օրէնքը չըսեր թէ որքան ա-

տենուան մէջ այդ ընտրութեան իրաւունքը կրնայ յայտարարել: Ուրեմն, եթե հաւանքը ստիպուած են ընտրելու իրաւունք ունեցող այդ կամ կնոջ ազգարարելու և որոշ պայմանաժամ մը նշանակելու: Ընտրելու իրաւունք ունեցողը, բացորոշ կամ լռելեայն իր հաւանութիւնը յայտնելէ յետոյ, այլևս ընդունած ձեւով բաժանման գործողութեան վերջ կը արուի):

Օգտուելու իրաւունքին եկամտի փոխուիլը: Ապահովութիւն.— Այրը կամ կինը, փոխանակ օգտուելու իրաւունքին, անոր հաւասար տարեկան եկամուտ մը՝ ամէն ատեն կրնայ պահանջել:

Օգտուելու իրաւունքը՝ եթէ այսպէս տարեկան եկամուտի մը փոխուած ըլլայ, այրը կամ կինը, երբ այդ իրաւունքին վտանգուիլը տեսնէ, միւս ժառանգորդներէն կրնայ ապահովութիւն պահանջել:

Միւս ժառանգորդներուն ապահովութիւն սալ.— Հանգուցեալին այրը կամ կինը, եթէ կրկին ամուսնանայ, կամ միւս ժառանգորդներուն իրաւունքը վտանգելու ըլլայ, անոնց զիմուսին վրայ, պարտաւոր է իրենց ապահովութիւն տալու:

(ԾԱՆՅՈՒԹ.— Ընդհանուր տեսակէտով այր և կնոջ ժառանգական իրաւունքները հետեւեալ ձեւով կրնան ձգուիլ.

	ԱՆՔԱՎԱՆՈՒԹԻՒՆ	ՕԳՏՈՒԵԼՈՒ ԻՐԱՒՈՒՆԵՔ
	(propriété)	(usufruit)
<u>ԱՅՐ ԿԱՄ ԿԻՆԷ՛</u>		
Եթէ՝ մեծնողին սերունդին հետ		
ժառանգորդ ըլլայ	1/4	1/2
Եթէ՝ մեծնողին հօրը, մօրը չա-		
նաւիղին հետ մնայ	1/4	3/4

Եթէ՝ մեծնողին մեծ հօր և մեծ մօրը
    սերունդին հետ ժառանգէ . . . . . 1/2 և 1/2

Եթէ՝ ասոնցմէ զուրս հեռաւոր ազ-
    գականներու հետ ըլլայ . . . . . 1/4 —

Այս վերջին հաւանականութեամբ, այրը կամ կինը ամբողջ ժառանգութեան տէր կ'ըլլայ:

Ասկէ զատ, ողջ մնացող այր կամ կնոջ ժառանգական բաժինը կարենալ որոշելու համար, պէտք է նախ նկատի առնել իրենց ամուսնական պայմանագրութեամբ վերապահուած իրաւունքները և յետոյ՝ ժառանգութեան բաժինը ըստ այնմ նշանակել:

Յայտնի է որ ամուսնութեան պայմանագրութեամբ զլիւսւորարար երեք տեսակ կացութիւն կրնայ ստեղծուած ըլլալ, որոնց համեմատ անհրաժեշտ է բաժանումը կատարել:

Չաւակի կամ սերունդի գոյութեան հաւանականութեամբ ողջ մնացող ամուսնոյն բաժինը պէտք է հետեւեալ ձեւով հաշուել.

1. — Գոյքերու բաժանում:

Նկատելով որ ամուսնական այս ձեւին մէջ ամուսիններէն ամէն մէկը իր գոյքը կրնայ օգտագործել, այս պարագային գոյքը կամ հասոյթը ատանց իրարու միացնելու պէտք է ժառանգութիւնը բաժնել հետեւեալ կերպով:

ԱՄՈՒՄԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԻՋՈՅԻՆ	Ղըչ.
Այրը ունէր	8000
Ամուսնութեան չրջանին բրած չահր	
կամ հասոյթը	3000 11000
Ամուսնութեան պահուն կնկան ունեցածը	4000
Ամուսնութենէն վերջը բրած չահր կամ հասոյթը	3000 7000
	<hr/>
Երկուսին ըստ մեզ	18000

ԷՐԿԱՆԵՐ ՄԱՀՈՒՍՄԲ ԸՂԼԱԼԻՔ ԲԱԺԱՆՈՒՄ

	Ղրշ.	
Նախ կինը իր գրամը կ'առնէ	7000	
Յետոյ ամուսնական ձեռով որոշուած իրաւունքը կը ստանայ	—	
Աւելի վերջը, ամուսնոյն ձգած 10,000 ղրշ.ին մէկ քառորդ ժառանգական բաժինը առնելով	2750	9750
Տղաքներն ալ, 11,000 ղրշ.ին ³ / ₄ բաժինը կը ժառանգեն		<u>8252</u>
	Գումար	<u>18000</u>

ԿԵԿԱՆԵՐ ՄԱՀՈՒՍՆ ՊԱՐԱԳԱՅԻՆ

	Ղրշ.	
Նախ, այրը իր գումարը կը գատէ	11000	
Յետոյ, ամուսնական ձեռով որոշ իրաւունքը վերջն ալ, կնկանը ձգած 7000 ղրշ.ին ¹ / ₄ բաժինը	1750	12750
Տղաքները 7000 ղրշ.ին ³ / ₄ բաժինը կ'առնեն		<u>5250</u>
	Գումար	<u>18000</u>

2.— Գոյքերու միացում:

	Ղրշ.	
Ամուսնութեան պահուն, էրկանը բերած գումարը	8000	
Կնկած բերածը	4000	
Ամուսնութեան շրջանին գոյացած չահը կամ հասոյթը	6000	
	Գումար	<u>18000</u>

ԷՐԿԱՆԵՐ ՄԵՌՆԵԼՈՎ ԲԱԺԱՆՈՒՄ

	Ղրշ.	
Կինը, իր բերածը կ'առնէ	4000	
Ամուսնական տրամադրութեամբ՝ չահը առնելին ¹ / ₃ րդ ալ կը ստանայ	2000	

Յետոյ, մնացորդէն ¹ / ₄ ժառանգ. բաժինը	3000	9000
Տղաքն ալ 12000 ղրշ.ին ³ / ₄ ր կը ժառանգեն		<u>9000</u>
	Գումար	<u>18000</u>

ԿԵԿԱՆԵՐ ՄԱՀՈՒՍՄԲ ԲԱԺԱՆՈՒՄ

	Ղրշ.	
Այրը, իր բերածը կ'առնէ	8000	
Յետոյ, ամուսնական իրաւունքով չահուն ² / ₃ ր կը ստանայ	4000	
Վերջն ալ 6000 ղրշ.էն իր ժառանգական ¹ / ₄ բաժինը	1500	13500
Տղաքները, 6000 ղրշ.էն իրենց ³ / ₄ բաժինը կ'առնեն		<u>4500</u>
	Գումար	<u>18000</u>

3.— Գոյքերու ընկերակցութիւն:

ԷՐԿԱՆԵՐ ՄԱՀՈՒՍՆԸ ՊԱՐԱԳԱՅԻՆ ԲԱԺԱՆՈՒՄ

	Ղրշ.	
Ամուսնութեամբ ընդունուած վերոյիշեալ ձեռն ձեռն հետեւանքով կինը՝ թողոնն նախ կէսը կ'առնէ	9000	
Յետոյ մնացորդ 9000 ղրշ.էն ժառանգական ¹ / ₄ բաժինը կը ստանայ	2250	11250
Տղաքներն ալ 9000 ղրշ.էն ³ / ₄ բաժինն կ'առնեն		<u>6750</u>
	Գումար	<u>18000</u>

ԿԵՈՋԸ ՄԵՌՆԵԼՈՎ ԲԱԺԱՆՈՒՄ

	Ղրշ.	
Ամուսնութեամբ կայացած գոյքերու ընկերակցութեան հետեւանքով, այրը նախ թողոնն կէսը կ'առնէ	9000	
Յետոյ, մնացորդ 9000 ղրշ.էն ¹ / ₄ բաժինը կը գատուի	2250	11250
Տղաքներն ալ 9000 ղրշ.էն ³ / ₄ բաժինը կը ստանան		<u>6750</u>
	Գումար	<u>18000</u>

Որդեգիր.— Որդեգիրը և սերունդը, իբրև հարազատ գաւակ, որդեգրողին ժառանգորդը կ'ըլլան:

Որդեգրողը (էվլյատ իտինէն, adoptant) և ազգականները որդեգրին ժառանգորդ չեն կրնար ըլլալ:

ԾԱՆՈԹ.— Որդեգրողը՝ որդեգրին ժառանգորդը չի կրնար ըլլալ: Թէպէտև «հօր ու մօր վերաբերեալ իրաւունք ու պարտականութիւնները որդեգրին կը փոխանցուին» ըսուած է, և անկէ հետեւցնելով, կրնայ եղրակացուիլ թէ որդեգրողն ալ բնական ժառանգորդը պէտք է ըլլայ որդեգրին, սակայն մասնաւոր յօդուած մը բացորոշապէս արգիլած է որդեգրողին ժառանգութիւնը:

Չուիցերիական օրէնքը մեկնաբանող հեղինակներուն կարծիքին համաձայն, որդեգիրը, որդեգրողին՝ ծնողքէն չի կրնար ժառանգել: Այսինքն, երբ որդեգրողը մեռնի ու յետոյ իր հայրը կամ մայրը մեռնելու ըլլան, որդեգիրը չպիտի կրնայ ժառանգորդ ըլլալ:

Որդեգրողները՝ եթէ այր ու կին ըլլան, ասանցմէ մէկուն մահուամբ՝ որդեգիրը օրինաւոր բաժինը աննկէն վերջինքն ալ եթէ մեռնելու ըլլայ, ողջ մնացող ամուսինը արդեօք պիտի կրնայ ժառանգել: Ներկայ յօդուածին բացորոշ արամագրութեան համաձայն, պատասխանը ժխտական է: Հետեւաբար այդ պարագային որդեգրին թողօնը պէտք է պետութեան փոխանցուի:

Պետական գանձը.— Ասանց ժառանգորդի մեռնող անձին թողօնը պետութեան կը փոխանցուի, բացի մեծ հայրերուն և մեծ մայրերուն հօր ու մօր և ասանց եղբայր ու քոյրերուն օգտուելու իրաւունքէն:

(ԾԱՆՈԹ.— Ներկայ ժառանգական բաժանումները, օրէնքին գործադրման թուականը ելող 4 Հոկտ. 1926էն վերջը մեռնողներուն համար ըլլալով, ասկէ առաջ մեռնողին ժառանգութիւնը՝ նախորդ աստուածպետական(ֆէրաիդի) գրութեամբ կը բաժնուի):

ՏԱՐԻՆԵՐՈՒՆ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆԸ

Քրիստոսի թուականը ընդունուած ըլլալով հանդերձ, շատերնուս ծննդեան թուականը կամ երթտական (յուշական) և կամ արարական (հիճրէթի) թուականով գրուած է: Բաց աստի, հին գործառնութիւններ ունինք, որոնցմէ քանի՛ տարի անցած ըլլալը հասկնալ կ'ուզենք: Այս պարագաները զիւրութեամբ գտնելու համար, երթտական և արարական տարիներուն համապատասխան Քրիստոսի թուականները ցոյց տուող ցուցակ մը պատրաստեցինք, զոր ստորև կըդնենք.

ԹՈՒԱԿԱՆՆԵՐ

Ելմ.	Արարական	Քրիստոսի	Ելմ.	Արարական	Քրիստոսի
1301	1302	1885	327	328	911
302	303	886	328	329	912
303	304	887	329	330	913
304	305	888	330	331	914
305	306	889	331	332	915
306	307	890	332	333	916
307	308	891	333	334	917
308	309	892	334	335	918
309	310	893	335	336	919
310	311	894	336	337	920
311	312	895	337	338	921
312	313	896	338	339	922
313	314	897	339	340	923
314	315	898	340	341	924
315	316	899	341	342	925
316	317	900	342	343	926
317	318	901	343	344	927
318	319	902	344	345	928
319	320	903	345	346	929
320	321	904	346	347	930
321	322	905	347	348	931
322	323	906	348	349	932
323	324	907	349	350	933
324	325	908	350	351	934
325	326	909	351	352	935
326	327	910	352	353—354	936

ԹՐՔԱԿԱՆ ՏՈՄԱՐԸ

Թուրքիա ունէր երկու թուական. մէկը՝ Հիճրէթի Արաբական լուսնային Տոմարով և միւսը՝ Յուլեան Տոմարին ամիսներովը կազմուած։ Այս երկու թուականները գործածուելուն պատճառը այն էր որ՝ Օսմ. կայսրութեան հիմնարկութեան օրերուն, և վերջերը պետական ծախքերը կ'ըլլային Հիճրէթի Արաբական լուսնային Տոմարով, իսկ հասոյթները՝ կը գանձուէին արեգակնային տոմարին հաճաճայն, և պետական գանձուեն արձանագրութեանց մէջ, կրկու տոմարներուն տարբերութիւնները նկատի կ'առնուէին կնճառու հաշիւներով։

Տեւոզութեան կողմէ լուսնային տարւոյն՝ արեգակնայինէն ունեցած տարբերութիւնը այն է որ՝ 33 տարի վերջը լուսնայինը արեգակնայինէն մէկ տարի աւելցած կ'ըլլայ։

Այս տարբերութիւնը 1794ին առաջին անգամ նշմարեց Մօրալի Տէֆուէրտար Օսման էֆէնտին։ Երկու գրութիւնը քննելէ յետոյ, տեսաւ որ ամէն 33 տարուան չրջանին մէջ, երկու տոմարներուն տարբերութեան պատճառով կզամ ծախքերուն առաւելութիւնը հաւասար է մէկ տարուան ծախքի մը որ համապատասխան հասոյթով չէ հաւասարակշուած, քանի որ ծախքերը կ'ըլլային լուսնային տոմարով, իսկ հասոյթները կը գանձուէին արեգակնային տոմարով։

Օսման էֆէնտի ընդունիլ առաւ Հիճրէթի լուսնային տարին՝ Յուլեան տոմարին ամիսներովը կազմուած։ Հանրապետական թուրք կառավարութիւնը վերցուց Հիճրէթի և և Մալիէի Յուլեան թուականները, և 1341 տարին 1926ի փոխելով ընդունեց Գրիգորեան տոմարը։

ՀԱՅՈՑ ՏՈՄԱՐԸ

Հայոց հին տոմարը ընդունած է տարին 365 օր, բաժնուած 30ական օրուան, 12 ամիսներու, և ստոնց վրայ աւելցնելով 13րդ ամիս մը «Աւելեաց» ամիսը՝ 5 օրով։ Այս տոմարին համաձայն, 1460 տարին չրջան մը կը հաշուուէր և այսքան տարիներու մէկ քառորդ օրուան սխալը ուղղելու համար այդ չրջանին վերջը աւելցուցած են 1461 «լրման տարի» մը։

Հայերը 552ին ունեցած են նոր թուական մը 574ին գործադրութեան գրած է Մովսէս Կաթողիկոս Եղիվարդեցի։

Այս նոր տոմարէն 532 տարի ետքը՝ 1084ին Յովհաննէս վարդապետ սարկաւազ երկրորդ անգամ բարեփոխած է հայ տոմարը, ընդունած է նահանջի գրութիւնը և աւելեաց օրը, փոխանակ հինգի, չորս տարին անգամ մը հաշուած է վեց օր։ Այս գրութիւնը կոչուեցաւ սարկաւազադիր տոմար։

Տոմարի երրորդ փոփոխութիւն մը եղած է 1084էն կրկին 532 տարի ետքը Զուղայի մէջ, 1616ին որ կոչուած Ագարիայի թուական, բայց չէ ընդհանրացած։

ԿԱՂԱՆԴԻ ՕՐԸ

Յուլեան տոմարով դարերու ընթացքին գործածուած սխալը Գրիգորեան տոմարով ուղղելէն վերջը, կը մնար որոշել տարւոյն սկզբնաւորութիւնը, կաղանդի օրը:

Կաղանդը՝ լատիներէն calendoe (կանչել) բառէն առնուած է և տարեգլուխ նշանակելէն առաջ, ամսագլուխ կը նշանակէր, որովհետեւ Հռոմայեցիները ամսոյն առաջին օրը ժողովուրդը կը կանչէին ժողովներու:

Հռոմայեցիները օրինական տարին կ'սկսէին Մարտ 25ին, և այնպէս կը պատահէր որ՝ Մարտ ամսուան մէկ մասը՝ յաջորդ տարւոյն կը վերաբերէր: Հին Յոյները՝ տարին կ'սկսէին Յունիսէն:

Տարին Յունուար մէկին սկսիլը, այն է Կաղանդի այդ օրը ընել՝ շատ վերջերը ընդհանրացած է: Օրինակ Ֆրանսացիները 1563ին, Սկոտիացիները 1600ին, Անգլիացիները 1752ին սկսած են Յունուար մէկին տօնել Կաղանդը:

ՓՈՆՍԵՆ ԲՈՒՌ ՄԸ ԿՈՒՆԿԵՐ

ԿՆՈՋ ՄԸ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ ԱՌՋԵԻ (ՈՂԲԱՑԵԱԼ ՏԻՐՈՒՂԻ ՇԱՀԻՆ)

Ծաղիկներու երփներանք, աւ գողարիկ փունջերու կոյտի մը տակ, մտաւ ան ալ, անցեալ տարի Օգոստոս ամսոյն մէջ, իր յաւիտենական Բնարանին մէջ, ուր այժ կը հանգչի

անոր խոնջած մարմինը: Կեանքի բնական ընթացքը կատարեց ան սպրելով չուրջ ութսուն երկար տարիներ և գլուխ նելով վերջապէս իր վախճանական հանգիստը:

Ողբացեալ Տիկ. Շահին ծանօթներու լայն շրջանակ մը գծած էր իրեն՝ իր ժամանակակիցներուն մէջ: Ծանօթ էր ատենին ատեւորական հրապարակին վրայ՝ Պէյօղլուի նրբաճաշակ միջավայրին

մէջ մանաւանդ, իր գլխարկի վաճառատունովը: Գործնական կեանքի մէջ առնական նկարագիր մը, իսկ հոգեկանին մէջ գերզգայութի էակ մը: Ներկայ սերունդէն քիչեր միայն կը ճանչնան զինքը. ես ալ հինին և նորին մէջինն ըլլա-

լով, ծանօթացած եմ իր հետ ոչ իսկ տասնեակ մը տարի առաջ: Այս ժամանակը բաւական եղաւ ինձ՝ կարգալու աւնոր հոգւոյն ալքերը և ակոնտանս ըլլալու հոգեկան մեծութիւններուն:

Ահա կին մը, որուն կեանքը կը պարունակէ սրտի ազնուութեան դասեր: Պատեհութիւնը չներկայացաւ ինձ անոր դազադին առջեւ, յիշատակին խօսք մը արձակելու, ոչ իսկ բառ մը, որ մոռացութեան կրնար դատապարտուիլ քիչ մը ժամանակ վերջ: Այդ խօսքը անա հոս կ'արձանազրեմ, յաւէա ինկաւէտելու իր յիշատակը և նոր սերունդին ևս ծանօթացնելու համար զինքը:

Ներխառարդ հոգի մըն էր ան, և հակառակը կարելի չէր ըսել նաեւ իր մարմնական կառուցուածքին համար: Ան հեգնոտ ժպիտ մը արձակած էր կարծես իր կեանքին վրայ հեղհեղէ բարգրեղ տարիներու շարքին, պոսնց մատնելու իր յանաջացած տարիքը:

Ունէր ան, այն բոլոր յասկանիչերը, զորս ընականօրէն կ'ունենան երիտասարդները.— ժպիտ, խապր, և շարժում: Գեռ անոնց բոլորին վրայ՝ սրտ մը ոսկեղէն. անա մեր ճանչցած Տիրուհին:

Տակաւին կեանքն ապրելու ծարաւը, իր հիւանդութեան սնարին մօտիկը շարունակ գոնուողներուս համար ուշադրաւ երեւոյթ մը կը պարզէր: Չէր յագեցած կատարած բարեգործութիւններէն: Կը տենչար ապրիլ՝ մարդասիրելու գաղափարականով մը: Նմոյձ մը միայն բաւական է մեր ըսածը ցայտուն կերպով ապացուցանելու:

Գրեթէ կեանքէն իր կապը խզելու և իր վերջին շունչն արձակելու բոպէի մը մէջ կը գտնուէր, երբ կարօտ ազգայինի մը հիւանդատեսի այցելութիւնը ընդունեց. իր նոյնչափ գլխախրտ զուկին գտնալով.—

— **Donnez de l'argent à cet homme.**

Ուստի Ողորմած բառը, զոր կ'ընդգրկենք՝ նոյնանիչ է ստուգիւ այս կեոջ անուան: Իր կեանքը ուռճացած և բեղմնաւորուած ըլլալով նմանին հանդէպ գթութեան գործնական գրուագներով:

Սիրած է ան առաւելագէտ որբերը, որոնց բաւականացած չէ պատահական օժանդակութիւններ միայն ընել, այլ հարազատ մօր մը գլուանքը ունեցած, մեծցուցած ու կրթած է դանոնք: Մէկ քանիներէ չեն բազկանար անոնք, որոնք այսօր իր գթութեան կենդանի արձանացումները կը կազմեն:

Մեծահարուստ կին մը չէր ան, այլ սրտի անապատելի դանձ մը: Գթութեան մարզին մէջ բարեսիրական հաստատութիւններու կատարելիք գործերը ինքն առանձինն գլուխ հանած է լսիկ:

Ողբացեալ Տիրուհի, իր այլասիրական գաղափարները յաւերժացնելու համար կտակ մը չըրաւ: Ի՞նչ հարկ կտակի երբ կենդանի կտակագիրներն են իր գաւակը՝ Պ. Գրիգոր Շահին, շնորհալի հարսը՝ Առիէթա, և սիրասուն թոռները Նղուարդ, Արամ, Աօնա և Սեղարէն, «sesa» ըստ Շահին ընտանիքի սիրական յորջորջումին: Ահա իր ժառանգորդները, բայց ոչ նիւթական հարստութիւն, որմէ գրեթէ բան մը մնացած չէր այլեւս, այլ իր ներքին մարդուն հարազատ պատկերները:

Արդ, Տիրուհի Շահին չէ մեռած՝ ապրելով իրեններուն մէջ, որոնք իրենց մօր, և մեծ մօր շաւղէն ընթանալու ամէն գրաւական աւելի քան ցոյց տուած են արդէն՝ իրենց զգալուն էութիւններով:

Հանգիստ իր ազնիւ հոգիին:

Թ. ՔՀ. ՇԻԿԱՀԵՐ

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՂԱՍԵԱՆ

Տիպար Հայ մը:

Կէս դարէ աւելի տպածոյի առեւտրական հրատարակին վրայ, իր ձեռնարկէցութեամբ, բնածին պարկեշտութեամբը

զոնթէ արիւղ զիրքի մը հասած կատարեալ՝ անխնաչառութեամբը, անձնազոնութեամբը փայլուն հաստատութեան մը արիւրացած, և ահա՛, անձապարտ քաղցկեղին մասնատարու ձիրաններէն չկրնարով ձողարիլ, հոգին աւանդեց 3/5/1988ին:

Յուզարկաւորութեան թափօրը չքապանծ տեսք մը չունեցաւ. իր յաւերժ սիրելիներէն չըջապատուած՝ վերջին կայանը տարուեցաւ. զոգ-

ցես անփառունակ փափաքն է որ իրականացաւ, ի բնէ փառատենջ անուրջէն չվարակուեցաւ, համեստ հողակոյտին ազուցուած տասնեակ ծաղկեպսակներու թարմ բուրումնաւէտ հովանիին տակ թաղուեցաւ:

Ծնած է Իզմիր, Իսթանպուլ հաստատուած է քառորդ դարէ ի վեր: Հայրն է չորս հարազատներուն, որոնք ընդգրկած և փարած ողբացեալին գործառնութեան, կը շարունակեն զայն բեղուն արդիւնաւորութեամբ:

Հանգուցեալը, յարատեւօրէն հոգածու գտնուած է աղքատներուն, թշուառներուն, անանկներուն անխափր. միշտ

ձեռնու եղած է ճակատագրական անկեալներուն. լուրեայն սատարած է բարեգործական հաստատութիւններուն:

Հեռաւոր վայրեր անձամբ հանդիպելու առիթը ունեցայ այնպիսիներուն, որոնք ամոյն աչքերով կ'օրհնէին հանգուցեալին յիշատակը:

Սկիզբները թեթեւ անհանգստութեան կը վերադրէին հիւանդութիւնը, թերեւս խնայելու իրեն և չուրջիններուն՝ աղէտալի վախճանը. բայց անհանգուրժելի խիթերը, ստամոքսի անտանելի խանդարումները, վիճակը վատթարացուցին, մարմինը տկարացուցին, և անյետաձգելի գործողութենէ վերջը, Բարիզ գնաց համբաւաւոր մասնագէտներու քննել տալու ինքզինքը:

Անցեալ տարի, 26/8/937ին Բարիզէն վերադարձած էր ուրախ զուարթ, խանդավառելով և նոյնքան ուրախացնելով նաև իրենները. և հաստատելու համար ուրախութեան շարժառիթը, ցոյց կուտար կատարեալ առողջութիւնը վկայող մասնագէտներու գրութիւնները:

Ի՞նչ էր պատահածը:

Բարիզ երթալուն՝ զիմած էր նշանաւոր վիրաբոյժի մը, և անիկա կարեւորութեամբ պնդած էր անյապաղ կատարել գործողութիւնը: Իրաւամբ, կարծելով թէ չպիտի կրնար զիմանալ նոր ստեղծուելիք ցաւերուն, հէզ Աղասեան, նըրբութեամբ մերժելով առաջարկութիւնը, գլխիկոր զիմած է ուրիշ և նոյնքան նշանաւոր և անուանի մասնագէտի մը, որ իր կարգին և յետ մանրակրկիտ քննութեան, չէ գտած ո և է ախտանշան մը, վիրաբոյժին մտավախութիւնը արգարացնող:

— Ձեր ըսածները կրնա՞ք վկայագրով մը հաստատել, ըսած է լուսահոգին:

Մասնագէտը պահ մը խորհելէ վերջը.

— Բեզ պիտի յանձնարարեմ հանրածանօթ բժիշկի մը, եթէ անիկա ալ հաստատելու ըլլայ իմ ախտաճանաչումս, սիրայօժար և անվերապահօրէն կրնամ հաստատել քու կատարեալ առողջութիւնդ:

Սօսքը միանալով գործքին, կը զիմէ յանձնարարեալ

բժիշկին :

Այս վերջինը, բարակ խողովակ մը կը մխրճէ մինչեւ ստամոքսը, և յանկարծ լուսաւորելով ներքնամասը, նոյն խակ ենթական կը դիտէ ստամոքսային ներքին շարժուձեւերը :

Քննող բժիշկը կուտայ իր վկայութիւնը և կը հաստատէ ակնարկուած ու է հիւանդութեան չորյութիւնը :

Այս վկայագիրը կը հաստատէ նաեւ մասնագէտը, պատուիրելով նաեւ Աղասեանին, ատանց ծոմապահութեան ճաշակել, ու վայելել ամէնէն վնասակար կարծած ուտեստները :

Հրաշքը կ'իրագործուի, և Յ. Աղասեան ատանց ազդուելու և առանց խանգարուելու կ'ուտէ ու կը մարսէ կատարեալ դիւրութեամբ :

Հազիւ երկու ամիս անցած, վերակող կրծող ցաւատանջ խիթերէն ազեկտուր կը դադարուի խեղճ Աղասեան, և պարտաւորուած անկողնոյ կը ծառայէ ամիսներով :

Անագորոյն հիւանդութիւնը՝ չունէր նոյնխակ մեղմացուցիչ հանգամանք : Գարուս գիտութիւնը անզօր ու չափազանց ակար մնաց բնութեան դէմ մաքառելու, քաղցկիզի պէս տարապարհակ հիւանդութիւնը վայրապար կորզելու, զգեանելու և փրկելու բիւրաւոր անմեղներ, որոնք արժանի են հանրութեան մէջ գանուելու, թշուառներուն ցաւերը ամոքելու :

Այսպէս վերջացաւ բարևաէր ու պատուական Հայու մըն ալ կեանքը : Փակելով աչքերը, վերջ գտաւ տառապանքը :

Մխիթարութիւն կը մաղթենք անմխիթար այրիին և հարազատներուն, հանգիստ նաեւ իր ցաւատանջ ու յոգնաբեկ ոսկորներուն :

ԼՈՒԹՅՈՒՆ ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

Տ Ի Պ Ա Ր Մ Ա Յ Ր Մ Ը

ՈՂԲԱՑԵԱԼ ՏԻԿ. ԷԼՊԻՍ ՄԻԻԹԱՐԵԱՆ

Ճաղանդաւոր հրապարակագիր եւ մեր սիրելի բնկեր եւ զգայուն գրագէտ Պ. Ալեն Քէչեան հետեւեալ նամակը ուղղած է մեզ, հրատարակելու պահանջումով) :

Տարեգիրքիդ մէջ բնականաբար բաժին մը պիտի յատկացնես, ասրուան սղալի կորուստներուն յիշատակութեանը համար : Կը խորհիմ որ՝ համեստութիւնը գուցէ պարտաւորէ քեզի՝ կանգ չառնելու մայրիկիդ հողակոյտին առջեւ : Աչքերդ սբբելով մի՛ փախչիր. ճիշդ կենալիք անող է :

Ազգային կորուստ կը նկատենք՝ գասական ըմբռնումով անո՛նք որ միաքի վաստակ մը կը թողուն, կամ համբաւ մը՝ բարեգործ մարդու : Անո՛նք որ մեր սիրտին մէջ վէրք մը կը բանան և մեր շուրջը պարապութիւն : Մայրիկդ՝ զրազէտ մը ըլլալու կամ բարեգործական կոթող մը կանդնելու պէտք չունէր՝ իրաւունք չահելու համար՝ որպէսզի մեր գլուխը խոնարհենք իր յիշատակին առջեւ : Մեծատուն մը չեղաւ, բայց եղաւ մեծասիրտ : Հայ մայրը թերեւս աչք խարհի ամէնէն անձնուրաց մայրերէն է, մայրիկդ անոնց մէջ լուսաճաճանչ դէմք մըն էր : Մայրութիւնը իր կոչումը եղաւ, մայր եօթը հոգեհատորներու և մայր բաղմամբիւղ գերզաստանի մը, բոլորին միութեան կապը : Այն կեդրոնական ուժը՝ որ իր ազգեցութիւնը և հմայքը կը տարածէ իր շուրջը և հեռուները՝ ու այդ ընտանեկան ուրոյն կազմակերպութեանց ներդաշնակութիւնը կը նուիրագործէ : Մայրական զգացումը կը յորգէր իր մէջ. հեղեղ մըն էր՝ որ զաւակները, թոռները, փեսաները ողբղկէ վերջ՝ կը սրփուուէր բոլորին վրայ : Իր լուսաշող դէմքին վրայ ամէն ոք

խանդաղատ մայրը կը տեսնէր, մայրական գորով անոր վերաբերումին մէջ:

Հարուստը առատ կուտայ, բայց գիտէ չափը ու կշիռը. և պատմութիւնը կ'անմահացնէ զայն: Ողբացեալ Տիկ. էլ պիտ Մխիթարեան կը բաժնէր ինչ որ ունէր, կը բաշխէր անհաշիւ, որովհետեւ իր սիրտը կը դնէր այլ այլ իր լուծմային մէջ: Կարծօտ ընտանիքներու, խնդրարկուներու մտայլ տողանցք մը՝ միշտ՝ իր սեմին առջեւ: Իր ընտանեկան սեղանին համար այնչափ խնամով պատրաստած օրուան ճաշը շատ անգամ սեղան չէր ելլար, որովհետեւ անսուղ թըշուռաներ կշտացուցած էր: Զմայլելի բարեգործութիւն՝ որ կը խորշի ցուցադրութենէ և երախտագիտութեան գոռ արձագանգներէն, այլ սիրտերու մէջ լուռ պաշտամունքով անյայտ կը մնայ:

Դուք, սիրելի Պ. Սահակ, կորուսիք ձեր մայրը, բայց ո՛չ միայն ձերը, այլ ամէնո՛ւնը. հետեւաբար այս մեծ մայրը պէտք է համայնքին կարգալիք Տարեգիրքիդ մէջ յիշատակես՝ բոլորին սիրտը խոցող կորուսաներու շարքին: Անիկա կը պատկանի յայտնի և անյայտ բարեգործներուն վերջին դասակարգին, որոնք իրենց փառքը՝ իրենց վարձատրութիւնը երկինքին մէջ պիտի գտնեն, քանի որ այնքան հաւատարմօրէն՝ Աւետարանի ոգին ունեցան իրենց կեանքի ընթացքին:

ԱՇՈՏ Բ. ՔԷՉԵԱՆ

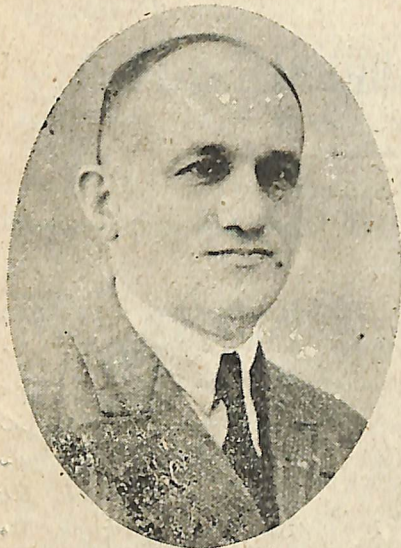
ՏԱՐՈՒԱՆ ՄԷՋ ՅԱՒԱԼԻ ՄԱՅԵՐ

Իր որակով ու քանակով շատ կսկծալի է այս տարուան հունձքը:

ՀԱՆԳԻՄՏ Տ. Տ. ԽՈՐԷՆ Ս. ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ.— Հայ եկեղեցին կորսնցուց իր Հովուապետը, Ն. Ս. Օծութիւն Տ. Տ. Խորէն Ս. Կաթողիկոս Մուրաբեկեանը, խոհական, վարչագէտ և Հայ. եկեղեցիին բոլորանուէր ծառայող մեծ հուշեորականը, որ զո՞ գնաց սիրտի կաթուածի: Արդիւնաւոր գործունէութիւն ունեցաւ թէ՛ Տեղակալութեան և թէ՛ Հայրապետութեանը շրջանին: Հոգեւոր Տ. Տ, Գէորգ Ե. Կաթողիկոս իր կենդանութեանը Տեղակալ ընտրած էր զինք: Կազմակերպեց Ս. Աստուածաշունչի 1500 ամեակը, և Հայ. եկեղեցւոյ բարեկարգութեան նախաձեռնարկ եղաւ: Սփիւռքի Հայութեան հոգեւոր կապերը ամրապնդելու համար առաքելութեան պաշտօնով Եւրոպա, Ամերիկա և Եգիպտոս ուղարկեց Ս. Սինօզին ամենէն արժէքաւոր անդամներէն Տ. Գարեգին Արքեպսկ.ը:

ԲՐՕՖ. ԱՐԲԱՀԱՄ ՏԷՐ ՅԱԿՈՒԵԱՆ.— Խոր ծերութեան մէջ և վերջին տարիները դարմանումի ներքեւ՝ կնքեց իր արգիւնաւոր կեանքը Բրօֆ. Աբրահամ Տէր Յակոբեան, Թօպէրթ Քօլէթի բազմամեայ ուսուցիչ, որուն կրթական գործունէութեան յիսնամեակը տօնուեցաւ: Իմաստասիրութեան, բարոյագիտութեան և հոգեբանութեան բնմը զրաւած էր: Նոյն ճիւղերը աւանդած է նաեւ Կեղրոնական վարժարանը: Եղած է Ընդհ. Ժողովին ատենապետ: Իմաստասիրական բազմաթիւ էջեր ունի: Բազմերախտ ուսուցիչ մը եղած է, սերունդներ շնորհապարտ թողած:

ՍԵՐՈՎՐԷ ՊՕՅԱՃԵԱՆ.— Համակ սիրտ և զգացում,

բարեկամ ազգ. բարե-
նրպատակ հաստատու-
թեանց, կարօտ ուսանող-
ութեան, եկեղեցիին,
վարժարանին, հիւանդա-
նոցին, ազգային ամէն
պէտքերուն, գրչի վաս-
տակաւորներուն: Բարե-
բարելու առանձնախատուկ
եղանակ մը ունէր՝ աս-
պեական ոգիով և ցու-
ցադուրթեանէ խուսափե-
լով: Իր բարեսիրտ վշտա-
հար աչրին՝ կը պահպանէ
յաւէտ ողբացեալ ամուս-
նին ստանձնած զոհողու-
թեան յանձնառութիւն-
ները՝ հանդէպ ազգ. ամէն

կարօտութեանց, չարունակելով ողբացեալին կողմէ եղած
յատկացումները: Հոգաց կարեւոր ծախքը՝ Գումգարուի
Դուրսի եկեղեցիին Գպրաց Բասուս րահին շինութեան ու կա-

հաւորման: Գրականու-
թիւնը կը սգայ անոր կու-
րուստը, որովհետեւ բա-
րեյիշատակ Սերովրէ Պո-
յաճեան մեկենաս մը և
խանդավառ գեահատող
մը եղած է գրչի աշխա-
տութեանց:

ՅՈՎԱԷՓ ՏԵՅԻՐՄԷՆ-
ՃԵԱՆ.— Հայ առեւտր.
դասուն ականաւոր զէմ-
քերէն, տակաւին առոյգ
տարիքի մէջ, հողին
յանձնելու զգբախտու-
թիւնը ունեցանք: Ազգ.
չըջանակէն հեռու, կըղ-

զիացած ջողերէն չէ եղած, այլ գործոն անդամակցութիւն
ու ծառայութիւն ունեցած է: Իր անակնկալ մահը սրտա-
բեկութիւն պատճառած է համայնքին, և կրկին խոսցած է
արդէն վիրաւոր սիրտը իր անդրանիկ եղբոր Տիար Պենոն
Տէյրմէնձեանի՝ որ, իր հեռուոր առանձնարանէն՝ պատե-
հութիւն չէ ունեցած իր եղբոր զէմքը տեսնելու, հակառակ
այնքան բուռն փափաքին:

ՅԱԿՈՒՆ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ.— Կրթական օրինակելի վարիչ,
բեղուն ուսուցիչ, իր անձին ուղիղ նկարագրովը մեծապէս
տպաւորող դաստիարակ: Երկարատե արդիւնաւոր պաշտօ-
նավարութիւն ունեցած է Էսաեան վարժարանին և Ս. Յա-
կոբ որբանոցին մէջ, անօրէնութեան պաշտօն վարելով, և
հիմնած է անձնական ազջկանց բարձրագոյն վարժարան:

ՄԻՍՍԻ ՀՈՒՆԿ.— Եգիպտահայ ծանօթ մտաւորական:
Նրբամտութեան սիրուն գոհարներ տուած է իր գրիչը:
Լուրջ երգիծանքով օժտուած չատ էջեր ունի, արձակ թէ
ոտանաւոր: Իր խոր ծերութեանը մէջ տակաւին թարմ կը
մնար մտային կարողութիւնը*

ՄԻՄՈՆ ԳՍՅԷԳՅԱՆ.— Եղբայրը՝ Ս. Երուսաղէմի հո-
գելոյս գանձապետ Տ. Մատթէոս Ս.ի: Եղաւ բարերար Ան-
թիլեասի վանքին, իշխանական նուիրատուութեամբ փրկե-
լով զայն ծանր պարտքէն, որ Կաթողիկոսարանին մեծա-
գոյն մտահոգութիւնը կը կազմէր, և այս կերպով չէնքե-
րուն Կաթողիկոսարանի սեփականութիւն ըլլալը ապահո-
վեց:

ԳԻՐԳՈՐ ՉՈՒԼԷԱՆ.— Բազմավաստակ երաժշտապետ,
եկեղեցական երաժշտութեան ուսուցիչ, որ սերունդներ
պատրաստած է: Բազմաձայն երաժշտութեան ալ աշխատած
է, յօրինելով «Նէհազէնա» և վերջէն «Ճա մինէօր» դաշ-
նաւորումով պատարագի երգեցողութիւնները: Իր յորեկ-
եանը տօնելու ձեռնարկուեցաւ և այս առթիւ հրատարակ-
ուեցաւ իր բազմամեայ գործունէութիւնը պատկերացնող
հատոր մը՝ Յորեկեանի յանձնաժողովին կողմէ:

(*) Իր մէկ գրութիւնը հրատարակուած է Տարեգրքիս
երգիծական բաժնին մէջ:

Գրիգոր Զուրիչյան

ՕՐ. ԳՈՂԱՐ ԿԱՐԻՊ-
ԵԱՆ. — Օժտուած ար-
ուեստագիտուէի, գնա-
հատուած փայլուն «սօբ-
րանօ», որ իր մշակուած
ձայնին հմայքին տակ
պահեց ունկնդիրները:

Իր նուագահանդէսնե-
րուն առթիւ ծանօթ ե-
րաժշտագէտներ ջերմ գը-
նահատանքով արտա-
յայտուեցան: Չայնա-
մարզութեան ուսուցչու-
հի էր միևնոյն ժամա-
նակ և էսսեսանի մէջ
ունեցաւ յիշատակելի
պաշտօնավարութիւն մը:
Ամիտփուեցաւ Շիչիի
Ազգ. գերեզմանատունը,
մտաւրտականներու և

արուեստագէտներու թաղը

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՍԻՆԱՆԵԱՆ. — Հանրածանօթ երաժշտա-
գէտ, հեղինակ բազմաթիւ գեղեցիկ երաժշտ. աշխատու-
թեանց, որոնց մէջ ամէնէն աւելի ուշագրաւ է «Փանթէզի
օրիանթար» ստուար գործը: Իսպանիի և ջութակի մասնա-
գէտ ուսուցիչ՝ որ աւելի քան կէս դար անդուլ անդադար
աշխատած է և շատ բարեխղճութեամբ, սերունդներ պատ-
րաստելով: Երաժշտական ճաշակը և այս արուեստին հան-
գէպ սէր, պատկառանք ու յարգանք տարածելու համար շատ
եռանդ սպառած է: Իր երկեսն աշակերտներէն չստերը՝ այդ ասպարէ-
զին նուիրուած են և զիրք գրաւած: Եղած է ուսուցիչ Մու-
վային վարժարանը, վարած է նուագախումբեր,
ազգ. հանդէսներու փայլ առած է իր մասնակցութեամբ:
Կոչումով, ինչպէս նուիրումով եղած է արուեստագէտ, իր

պատկանած գերզաստանը կը ներկայացնէ չքեղ փունջ մը
երաժշտագէտներու:

ՊԵՏՐՈՍ ՎԱՍԻԼԵԱՆ. — Հայ Կաթողիկ համայնքին ամէ-
նէն մաքուր և համակրելի վաստակաւորներէն՝ որ երկար
տարիներ եռանդազին աշխատած է վարչական, կրթական և
բարեսիրական մարզերուն մէջ, մինչև իր ալիւոր տարիքը,
պահելով համայնքին հանդէպ՝ շատ զգայուն ու բարախող
սիրտ մը:

ԳՐԻԳՈՐ ԽԱՆՃԵԱՆ. — Գնալը կղզիի ազգ. պաշտօնէ-
ու թեան սիւնը, եկեղեցիին ու վարժարանին նուիրուած
աղնիւ հոգի, որուն տարածամ մահը ծանր հարուած մը
եղաւ մանաւանդ այս չքաւոր թաղին մասակարարութեան
համար:

ՕՆԵՐԿ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ. — Թօփգարուի թաղը՝ իր մա-
տակարարական ու կրթական վիճակը կանգուն պահելու ճի-
գին մէջ կորուստ մը ունեցաւ, իրմէ անդարձ բաժնուելով
այս բոլորանուէր նեցուկը, որ լոյսի մնջիկ ու անհաճախն-
դիւր գործունէութեամբ՝ շատ օգտակար եղաւ թաղին:
Իբր հիմնադիր վարժարանին՝ սրտազին գործակցութիւն ու-
նեցաւ վարժարանին անօրէնին՝ դիւրացնելով անոր ջան-
քերը՝ յառաջ տանելու վարժարանը: Նախկին գեղագործ,
կը հետուէր բժշկական համալսարան, ուրկէ չըջանաւարտ ըլ-
լալու մօտ՝ մահը խլեց զայն ընտանեկան բոյնէն, եկեղեցիի
ծոցէն և վարժարանի գիրկէն:

ՆԻԿՈՂՈՍ ՊԱՐՍՍԱՄԵԱՆ. — Ծանօթ առեւտրական, եկե-
ղեցասէր անձ, որ զանազան եկեղեցիներու օգտակար ե-
ղած է, աննոց պակասները լրացնելով անձնականէն:

ՄԻՀՐԱՆ ԱՇՃԵԱՆ. — Վաղեմի ուսուցիչ, որ իր աչքե-
րուն տեսողութիւնը կորսնցնելով, Ուսուցչ. Օգ. Սըն-
տուկին հոգածութեամբ կ'ապահովուէր ապրուստը:

Տ. ՍԱՀԱԿ Ա. քնյ. — Երկար տարիներ Պէյօղլուի ե-
կեղեցիներուն մէջ պաշտօնավարած, վերջէն, ծանօթ պա-
րագաներու մէջ՝ Մարսիլիա հաստատուած էր: Գործունեայ,
եփուն եկեղեցական մը եղած է:

ՎԱՐՄԳ ՓՈՂԱՐԵԱՆ. —
 Թօլէրդ Գօլէճի մարմնա-
 մարզութեան ուսուցիչ,
 համբաւաւոր մարմնամար-
 զիկ, ֆիզիքական դաստի-
 արակութեան նուիրուած և
 իր անձին օրինակովն ալ
 սպաւորող ուսուցիչ, գոր-
 ծօ մասնակցութիւն ունե-
 ցած է մարմնակրթութեան
 յատուկ ամէն ձեռնարկներու
 մէջ, և ուժեղ ու ճարտար
 ֆուզպօլսիզ մը եղած է:

ՏԻԿ. ԵՒԳԻՆԷ ՇԱՀՊԱԶ.

— Գրագիտուհի, հեղինակ
 «Պաշտատի կարաւան» վե-

պին, ստորագրած է բազմաթիւ ատղեր՝ գրական հաճելի
 ոճով մը:

ՏԻԿ. ՆՍԻՐԻՉԱ ՇԷՔԷՐՃԵԱՆ. — Բաջասիրտ, անձնուէր
 մայր, որ ծանր ճգնաժամերու մէջ ցոյց տուած է դմայ-
 լելի աննուած կորով մը: Արգեսիրական զգացումէ տարուած.
 բռնակալութեան չարգարարներու դէմ կուրծք դրած և առիւ-
 ծի պէս պաշտպանած է զաւակը, որու բախտին ալ օգնելով
 փրկած է իր սիրելիները անխուսափելի մահէ մը:

ՏԻԿԻՆ ԼԱՅԻՆԻ ԿԻՒՄԻՆՇԵԱՆ. — Եկեղեցաւէր, չէն-
 չող, անաչէն հայուհի, իր չուրջը գուարթութիւն արող ի-
 զական սեռի հազուադէպ դէմքերէն մին, որու անակնկալ
 մահը բախտի հարուած մը եղաւ իր ազգականական ու
 բարեկամական ազնիւ շրջանակին. քանի որ ան զեռ կ'ապ-
 ըէր իր կեանքի կանաչութեան մէջ:

ԱՐՏԱՇԷՍ ՃԻՉՄԷՃԵԱՆ. — Դժբախտ մտաւորական,
 որ հակառակ զարգացում և գրչի կարողութիւն ունենալուն
 չկրցաւ իր արժանի յարգանքը վայելել, հիւանդագին վի-
 ճակին բերումով: Զանազան նիւթերու վրայ գրած է յա-
 ջող յօդուածներ, լաւ ֆրանսագէտ ըլլալուն՝ մասնակցած է
 «Փուռնալ ա'Սոսիան» խմբագրութեան:

Տարեգրքիս աննետացող դէմքերու նուիրուած բաժինը Մամուլի տակ
 եղած պահուն, դժբաղդութիւնը ունեցանք կորսնցնելու Հայ գրչի
 անխոնջ մշակներէն Տիար Գասպար Նեմցէն: Ծանօթ ազգ. դէմքերէն
 Տիար Արտաշէս Ֆէսլեանի մասին գրած դիմագրականը ձեռք ան-
 ցընել յաջողելով, ստորեւ կը հրատարակենք նոյնութեամբ.

Դ Ի Մ Ա Գ Ր Ա Կ Ա Ն

Բարի անունը չափազանց մի՛ ծուր
 Գուցէ շիտակ տեղ ունի
 Ծուած անունը չափազանց մի՛ շեկեր
 Գուցէ ծուռ տեղ ալ ունի:
 (Ա.Ռ.Ա.Կ)

Ողբ. Գասպար Նեմցի

Թոյլ տուէք ինձ որ
 ըստ կարելոյն հա-
 կիրճ առկերով ի վեր
 հանեմ ձեր նկարագի-
 րը: Այսքանը կը յաւ-
 սամ թէ, պիտի բաւէ
 ձեզ լիուշի գոհացնե-
 լու, եթէ արուած է,
 մարդոց գոհանալ, ի-
 րենց անձին վրայ ան-
 ցողակի՛ և հարեւանցի՛
 գրուածներէ:

Ձեր դիմագրա-
 կան աշխարհը գեռ ոտք
 չգրած, պիտի ներէք
 ինձ, որ յայտարարեմ
 կանխաւ, թէ մարդիկ
 կենդան աբանական

գասակարգին մէջ առանձնայատուկ տեղ մը չեն գրա-
 շէր, և զարմանալին ա՛յն է որ, անոնք փոխանակ, իրենց-

մէ բան մը ցորացնելու, կենդանիներու վրայ, ընդհակառակը, իրենք են որ փոխ կ'առնուն անոնց յատկութիւնն ու բնութիւնը:

Արսեկու Ֆեախեան

Ինչպէս գիտէք, հասարակօրէն կ'ըսեն թէ, «Դէմքը հոգւոյն հայելին է»։ Բայց ասիկա բացորոշ մեկնութիւն մը չէ երբեք և ոչ ալ, ճշգրիտ բացատրութիւնն է մարդու ներքնաշխարհին: Աւելի ուղիղ պիտի ըլլար վճռել այսպէս

«Ըսէ՛ ինձ թէ ո՞ր կենդանիին կը նմանիս, ե՛ս ըսեմ՝ քեզ, թէ ի՛նչ բնաւորութեան տէ՛ր ես»: Ահա՛ գաղանկաց բանաչին...: Զի մարդ մը իր դէմքովն ու աչքով, բերնովն ու քիթով և՛ ճակատովն ու կազմով եթէ ձիւ մը կամ առիւծի մը նմանի, ան անպատճառ մէկուն ազնուութիւնն ու արարատիւթիւնը կ'ուսնենայ, կամ միւսին՝ արիւթիւնն ու վեհանձնութիւնը:

Արդ, այս հայեցողութեամբ քննելով ձեր աչքերը, կու գամ կը հասնիմ այն եզրակացութեան — (գոթախտաբար գիրքս այրած է ու չպիտի կրնամ կենսագրիին անունը տալ) — այո՛ ձեր աչքերը այնքան սուր, այնքան թափանցող և իրերու խորը այնքան սուղող են, մինչև իսկ կրնամ ըսել թէ մութին մէջ՝ ը՛յսը կը տեսնեն և սեւի՛ն մէջ՝ ձերմա՛կը...: Այսինքն զիմացի մարդու թաքու՛ն խորհուրդը, բնութեա՛նը իսկութիւնը, մէկ խօսքով՝ անոր սրտին Գի՛րքը կը կարգաք, իր ետը՝ կը տեսնէք, և հոն քողարկուած թէ՛ Զարը և թէ Բարի՛ն կը նշմարէք...:

Ձեր սրտոտեսութենէն բան մը չգիտիք, բա՛ն մը չթաքչիր, կարծես չանթի մը արագութեամբ կը խոյանայ և ճառագայթի մը շողերուն պէս կը սուրա՛յ:

Մենք ալ զանոնք ու չի ու չով գիտենք. մե՛նք ալ մեր կարգին, կարգանք անոնց մէջ թէ ի՛նչ բաներ կը պարունակեն կամ աւելի ճիշդը, ինչե՛ր կը պատկերացնեն իրենց ալ՛ուցը մէջ:

Ձեր աչքերուն կտրութիւնը, փոքրիկութիւնը, ձեր բիբերուն աննշմարելի աստիճան մանրութիւնն ու անորոշութիւնը և միանգամայն սեւեռուն և մթաքօղ ամփոփոյքը կը յատկանշեն թէ՛ բարութեան և թէ՛ չարութեան ոգի՛ն, թէ վեհանձնութեան և թէ վրէժխնդրութեան զգացումը: Հիմա պիտի ըսէք թէ ինչպէ՞ս կարելի է այս երկու հակադրութիւնները իրարու հետ հաշտեցնել. գծուարին չէ լուծել այս հանգոյցը:

Տխար Ֆէսլեան բարի է, բարիներո՛ւ առաքինիներո՛ւ նկատմամբ, և՛ կարեկից և՛ ձեռնաու խոնարհներու և խոհեմներու նկատմամբ. բայց վերին աստիճանի չա՛ր, չարե-

րուն հանդէպ, օրինազանցներու հանդէպ, սարսափելի ոտխանիրաւին ու ապիրատին, իր պատւոյն ու արժանաւորութեանը ընդդէմ աքացողին:

Չարը՝ չարութեամբ պատժելուն ծափահարող մը, և ապօրէնը՝ անգթօրէն հարուածող մը:

Դիտեցէք այժմ իր գլուխն ու ճակատը, օթարան ու ձուլարան պէսպիսունակ ներշնչմանց, անկէ՛ խորհուրդներու ծորումը, անկէ՛ խիղախութեան թորումը, հոնկէ՛ յանդգնութեան թափը, և հոնկէ՛ ալ իմացականութեան խանգն ու կայծը:

Լա՛ւ դիտեցէք այդ գլուխն ու ճակատը, ա՛ն նկուն չէ եղած. միշտ բարձրանալու հակամէտ, իսկ խոնարհելո՛ւ՛ երբե՛ք ու երբե՛ք: Իր վճռական Ոգին՝ անկէ՛ կը քաղէ, իր անյողորդը կամքը՝ անկէ՛ կ'առնէ: Ծակատ մը՝ որու գրոշմն է ճշմարտութիւնը՝ ճշմարտութեան համար. ուղղամտութիւնը՝ ուղղամտութեան համար և գործը՝ գործին համար:

Այխատանք և գործունէութիւն՝ իր ամբողջ փառքն ու կեանքը կը կազմեն: Փառասէր մըն ալ է յիրաւի, իր կամքին վրայ վստահ, և վստահ՝ իր յաջողութեանը վրայ: Փառասէր ըսի, բայց դիտէ՛ք ինչպէ՛ս, ինք անոր ետեւէն չվազեր այլ կը թողու որ ան ի՛ր ետեւէն վազէ...: Ինք՝ բան մը ընելէ առաջ հազար կը խորհի և չուտ կը խորհի, բայց որոշելէ յետոյ ա՛լ չընկրկիր: Յառաջադիմութիւնը՝ իրեն նպատակ ընտրած և արժանապատուութիւնը բա՛րձր պահելու ուխտած: Ասոր համար է որ գործոցը մէջ՝ ճշգրտապահ, և միշտ ալ բծախնդիր մ'ի է եղած:

Չմոռնանք ըսելու թէ իր դիմացինը յողթահարելու և առաջնութեան պակը կորզելու համար ո՛չ կորով կը պակսի իր մօտ, ո՛չ ճիգ, ո՛չ ալ եռանդ:

Աորաթափանց է խելացի հնարամիտ, ներող և բարեմիտ: Կ'զգաս թէ կը խաբուիս իրմէ, բայց չես ցաւեր, կ'զգաս թէ վնասած է քեզ բայց չես մոլեկոնիւր, վասն զի ամէն չարիք՝ օրէնքով մը, ու ամէն բարիք՝ արժանիքով մը կը նուիրագործէ, թողլով

զքեզ, որ քու ապիկարութեանդ վրայ ողբաս, և քու յիմարութեանդ վրայ ապշի՛ս մնաս:

Արդարեւ, տիրապետողի, հրամանատարի ձիրքով օժտուած է ինք. յաւէտ խիղախ, յաւէտ անվախ, թէ՛ ինքնավստահ, թէ՛ օրինապահ, զինուորականի մը կատարեալ խստութեամբը զինուած: Վա՛յ քեզ եթէ պաշտօնիդ մէջ թերանաս, վա՛յ քեզ եթէ զեղծումներ գործած ըլլաս, չո՛ւտ փախիր անկէ, զի պատուհասդ կը գտնաս, իր մէկ ակնարկովը՝ որ շանթ է, իր մէկ շարժումովը՝ որ կայծակ է...:

Իսկ ով որ հաւատարմաբար կը ծառայէ, և պարկեշտօրէն կը գործէ, ան ալ կը գնահատուի, և արժանաւորապէ՛ս կը վարձատրուի: Արդարեւ, գործի համար ծնած մարդ, նախանձայոյց բնութեամբ և անաչառ նկարագրով թըրծուած:

Իր միտքը գոգցես, բնագոյրին յատկութիւն մը ունի, ան՝ իրերն ու իրողութիւնները, ո՛չ միայն կը տեսնէ, այլ կը նախատեսէ, ո՛չ միայն կը զտէ, այլ կը վերլուծէ, առանց հոգետես մը, առանց մարգարէ մը ըլլալու:

Գործերն ու պաշտօնները անկարգ կերպով կատարողներէն չէ. վասն զի անկարգութեան մէջ զեղծում, և զեղծումի մէջ վնաս կը տեսնէ: Ինք ժամացոյցի մը պէս լարուած՝ այնպէ՛ս կը վարէ իր ընթացքը, կը բոլորէ իր շըրջանը:

Իրեն վերհսկողն ի՛նք, իրեն վերատեսուչն ի՛նք: Մինչև և իսկ ինքզինքը կը պատժէ, եթէ օրինաւորութենէ և պարտականութենէ խտորի: Անվութութիւնը՝ իր համոզմամբ, ամենախիստ պատժոյ արժանի յանցանք մըն է, իր հեղինակութեանը դէմ անարգանք մը, համբաւին դէմ լուստանք մը:

Վերողբեալ տողերու մէջ կարծեմ ըսի թէ բռնաւոր կամ ոխակալ մըն է, քանի որ ինքը իր անձին դէմ իսկ թէ գատաւոր՝ և թէ դատապարտող մը կը հանդիսանայ, ալ ինչո՞ւ այսպանել երբ ուրիշին դէմ ալ նո՛յն գէնքը գործածէ, ըսելով.

«Թո՛ղ ես անխորճ լինիմ
 Իմ գիտցածիս պէս
 Քան թէ երջանիկ՝
 Քո՛ւ գիտցածիդ պէս» :

Արտակարգ կարողութիւն մը ունի, ձեռնհասօրէն իւրացնելու ամէն ինչ որ իր յաջողութեանը կրնայ ծառայել և իր նպատակին՝ զինքը հասցնել: Արդէն Լաֆոնթէն չէ՞ բսած, և Պիղմարք ալ չէ՞ կրկնած. **“La raison du plus fort, est toujours la meilleure...”**

Եթէ Տիրա Ֆէսլեան Եւրոպայի զիւսնագիտական ասպարէզին մէջ կրթուած և դասուած ըլլար, գերահռչակ մը պիտի հանդիսանար, Պիքօնսֆիլթոներու քանի մը հաս քար հանելով, այնքան ճարտար է, որքան համոզիկ և սրամիտ:

Ապաքէն իր ձեռներէց սգին քիչերը ունին, հանէ՛ զինքը այսօր, իր գործէն, իր պաշտօնէն, ան չխորհիր թէ վաղը ինչ պիտի ընէ: Գիշերուան մը հանգիստը բաւ է իրեն, երբ առաւօտուն արթննայ, կէս ժամ հազիւ կը մտածէ, ա՛լ մտքին մէջ իր գործը կազմ ու պատրաստ է, կարծես նոյն իսկ իրեն կ'սպասէ...:

Անձանձիր աշխատող, անյագ ընթերցող, աշխարհի ամէն իրաց և եղիլութեանց Իրազե՛կ և տեղեակ: Մարդ մը վերջապէս որ կ'արժեցնէ ինքզինքը ամէ՛ն տեղ, և ամէ՛ն ասեան:

Օրինակի համար, ասուր անոր պաշտօն մը, որուն մէջ նախապէս հարկ եղած հմտութիւնը ունեցած չըլլայ, մի քանի շաբաթուան մէջ, այդ պաշտօնը այլևս ո՛չ գաղտնիք ունի իրեն համար, և ո՛չ ալ անլոյժ խորհուրդ, մասնագէտը կ'ըլլայ անոր, իր խորագէտ ու խորաթափանց մտայր շնորհիւ:

Մեծն Նախուէրնի ըսածին պէս անկարելի բառը իր բառգրգին մէջ գոյութիւն չունի: Առաթուր կը կոխէ ամէն խոչընդոտ ու կը բառնայ ամէն կնձի՛ոս:

Ասոնցմէ զուրս, նենթլսն մը ծնած է ան, երբեք

սարուկ, երբեք դձուճ բաներէ չախորժիր, մանաւանդ կը խորչի: Ինչպէս որ կամպէթթան կը պոսար **“Avant tout la Patrie”**, Ֆէսլեան ալ կը պոսայ **“Avant tout l'affaire!”**

Ուստի և. «պիւսօ»ին մէջ ուրիշ մարդ, պիւսօն զո՛ւրս ալ, ա՛յլ մարդ. մէկուն մէջ խիստ, միւսին մէջ բարեհամբոյր. մէկուն մէջ լրջախո՛ն, միւսին մէջ զուարթախո՛ն:

Արդէն իր զէմքով և Եւրոպացիի կը նմանի, Ե՛ւ վարքով, Ե՛ւ բարքով ալ: Քաջ կենցաղագէտ, հաճոյակատար և համակրելի, բարեգո՛ւլ և զգայնիկ: Իր ընկերութիւնը կը փնտոս փշտ, երբ հեռը կը խօսիս կը հրապուրէ քեզ. կ'ազդուի՛ս իրմէ. մեծ է իր հոգեկան ոյժը, մեծ՝ նա՛ և իր կամքին կորովը կարծես «Իփնօթիդէօր» մըն է, այնպէս կը հմայէ քեզ...:

Ան գիտէ ուսումնասիրել գիմացիներ, առանց անոր ըզգալի ընել տարու. քաջքո՛ւքն ալ սիրողներէն է, չմոռնանք որ ատոնք չեն վիրաւորեր դքեզ, այլ՝ քահքահ մըն է կը խլին քեզմէ:

Պէրպէրեան վարժարանի չըջանաւարտ, և հեռեւապէս գրասէր ու թերեւս ալ գրագէտ: Չկայ թերթ մը որ չկարգայ, գիրք մը որ չվերձանէ:

Ինչպէս ըսինք, զուարթանձ մ'ալ է, չղաղրելով խոհո՛ւն ըլլայ, նաեւ զուարճատէ՛ր, կը սիրէ խաղը, թատրոն ու նուագը, և զբօսանքն ու հրճուանքը. գոզցես համամիտ մը այն գաղիացի քերթողին որ ինքզինքը կը սողերգէ:

**“Il n'est rien
 Qui ne me soit souverain bien
 Jusqu'aux sombres plaisirs d'un caur mélancolique...”**

Արդարեւ կրած նեղութեանց մէջ իսկ զբօսո՛ւլ գիտէ: Իր խնդուքներն ալ հաճոյատեսիլ անուշութիւն մը կառթեն, չնորհալի մաքի մը արտացոլիկ հեզնութիւններով, և քմծիծաղներով բարեխառն, և որոնք չարածձի սրախօսութեամբ մը համեմուած քաղցր սպաւորութիւններ կը թո՛ւ

դուն վրադ, կրած՝ խայթումներո՛ւդ, ու կերած սլաքներո՛ւդ
դառնութիւնը զգալով... :

Ահա թէ ի՛նչ է ինքս: Իր ընկերական, ընտանեկան ու
մտերմական այն տաքուկ ու անոյշաբո՛յր չըջանակին մէջ:

Ըսի արդէն, թէ կ'ատէ անքաղաքավար ընթացքը,
կոչտ ու կոպիտ վարմունքը, անբարեկիրթ շարժումները,
անմշակ ու անպաշար մտքերը, և կամ լե՛րկ ու խոպան
գլուխները:

Աչքին մէջը կարգա, հասկնալու համար թէ հոն սէր մը
կը տածէ՞ անձիդ նկատմամբ, թէ դուն հի՞ւր մըն ես հա-
ձելի, կամ թէ բե՞ռ մը անտանելի... :

Այսու ամենայնիւ, Տիար Ֆէսիան, երջանիկ մարդ մը
կ'երեւայ, սակայն և այնպէս իր ներսը հրդեհ մը կայ,
աւի՛ւն մը որ կ'եռա՛յ: Անկարելի է որ տեղ մը ժամերով
նստի մնայ. միշտ շարժում, միշտ իրարանցում և միշտ
զբաղում: Գո՛րծ, գո՛րծ և դարձեալ գործ, **A-livrer** և ո՛չ
թէ Ալէլուեա՛... :

Դժբախտաբար երբեք չանդրադառնար թէ իր անձը որ-
քան կը տուժէ, կ'երեւակայեմ որ, միթէ հարկ կա՞յ երե-
ւակայել, պառկած ատենը իր բոլոր ջիւղերը ջլատուած, բո-
լոր ուժերը սպառած, միտք ու մարմին ամբողջովին հիւ-
ծած, հոգի և սիրտ կարծես իրմէն խոյս տուած, այնպէս
կ'իյնայ անկողինը ու քաղցրիկն Մորփէոս, հազիւ
կրնայ զայն իր գրկին մէջ ամփոփել, հազիւ կրնայ կրկին
ոգիւտրել մինչեւ առաւօտ, միւս գիշերը նոյնը, անվրէպ
շարունակելո՛ւ համար... :

Ա՛յս է արդեօք երջանիկ մարդը... :

Բայց մենք դառնանք մեր բնաբանին, կնքելու համար
մեր վերջին խօսքը, վասն զի այս գիմադրականը «Յայսմա-
ւուրքն» ալ գլեց անցաւ, այնպէս չէ՞, Օրիո՛րդ Մատլէն:
Դո՛ւ որ քիչէն չա՛տը կը հասկնաս:

Միայն թէ խնդիրը այն է որ, արդեօք հաւատարիմ

գտնուեցա՞յ Դիմադրականիս, հաւատարիմ գտնուեցա՞յ ար-
դեօք Առակիս, զոր նախաբան ընտրեցի ինձ, թէ՛

«Բարի անունը չափազանց մի՛ ծուր
Գուցէ շխալ տեղ ունի
Ծոած անունը չափազանց մի՛ շտկեր
Գուցէ ծուռ տեղ ալ ունի...»:

Անտարակոյս ես չգիտեմ թէ որքա՛ն յաջողեցայ Ձեր
բարի անունը չծոելու, բայց սա գիտեմ թէ, գոնէ՛ յաջո-
ղեցայ, Ձեր ծուռ կողմերը շտկելու... :

Յուսալով որ կը բարեհաճիք ներողամիտ գտնուիլ իմ
սկամայ թերութեանցս, ուստի ընդունեցէք այս առթիւ
իմ խորին յարգանքներս:

ԳՍՍՊՍՐ ՆԵՄՅԷ

1 Յունիս 1926

Օրքաֆեոյ

ԶԳԱՅԱՅՈՒՆՑ ԹՂԹԱԾՐԱՐ ՄԸ

Հ Ի Թ Լ Ե Ր Ի Վ Է Պ Ը

Հիթլերը կը մնայ և գուցէ ալ պիտի մնայ տակաւին երկար ատեն, խորհրդաւոր անձնաւորութիւն մը: Ամէն ինչ անոր կը թուի ըլլալ բունն և յստակ, բայց ամէն ինչ՝ խորքին մէջ, խճողուած է գաղանիքներով:

Այո՛, կայ Հիթլերի գաղանիքը: Ասաղապէսները համոզում ունին թէ ան ծածկած է մինչև իսկ իր ծննդեան թուականը:

Ան ինքզինքը հռչակ սծ է առաքեալը արիական կոչուած ցեղին, Թօրի կրօնքին, հակասեմականութեան և մինչդեռ, իր մեծ մայրը Հրէուհի մըն էր:

Թղթածրարի մը մէջ կ'ըսուի թէ ոչ միայն Հիթլեր ունեցած է Հրեայ մեծ մայր մը, այլ և իր քոյրը երկար ատեն դաստիարակուհի եղած է հրէական համայնքի մը մէջ, Սթրիտոյ մէջ (Աւստրիա):

Կ'ըսուի նոյնպէս թէ անոր հակասեմականութեանը յառաջ եկած է հրէուհիներու հետ ունեցած իր դժբախտ սէրերէն: Առաջին յուսակարութիւնը կը զուգարկելի այդ չըջանին, երբ Հիթլեր պարզ արհեստաւոր մըն էր: «Սիրեցեալ լին» հայրը, արեւելքիցի հրեայ մը, որ ճանչցուած վաճառական մըն էր, արժէք չընծայեց անոր, իր համեստ վիճակին պատճառաւ: Առաջին քէն: Պատերազմի ընթացքին, ան չարժանացաւ հրէուհիին հաս մը «քաղցր տոմսակ»ին իսկ: Ընկերներու այս ծաղրը, մեծ գառնութիւն պատճառեց իւրեն:

1922ին, Միւնիխի մէջ, իր կառավարին քոյրը՝ ձէննի Հանկ, 23 տարեկան, սիրունիկ, չատախօս, ինքզինքը կը համարէր Հիթլերի նշանածուհին: Բայց չափազանց նախանձոտ էր: Երբ կը լսէ թէ Հիթլեր սիրային անհաւատարմութիւններ կը գործէ, կը բամբուլի անկէ:

Յետոյ, էմա Հանսֆաթանկըն է որ իրեն կը քաշէ Փիւրէրը, որուն ճակատագիրը կը թուի ճշգուիլ: Նէ կը յայտարարէ ամուսնութիւնը: Բայց գաղանապահութեան աններելի պահաս, Պավարիական թերթեր բուն կերպով կը հերքեն այս լուրը:

Մորկին սիրահար՝ Վակներեան երաժշտութեան, Հիթլեր պիտի սիրահարի՝ Վակների այրիին՝ Վինֆրիտի:

Կնոջ հասունցած զեղեցկութիւնը փորձառութիւն ունի: Բայց Վիէննական նշանաւոր երգիչի մը աղջիկը՝ Մարկարէթ Ալեզաք, կը յաղթէ անոր: Այս վերջինը չժամիկ իր յաջողութիւնը, միեւնոյն ատեն պնդելով թէ «ծողովուրդներու առաջնորդները, պարսին ոչ մէկուն հետ չկապուիլ», ինչ որ կը թուի իրեն իրաւունք սալ երես տալու, ուրիշներու

կարգին, հրեայ դրամատերի մը: Ուրիշները, ինչ որ է, բայց հրեայ մը: Հիթլեր կը կատարէ Ասկէ յետոյ Հրեան թիւ 1 թշնամին է:

Երեւան կուգայ Լէնի Րիէֆէնսթալը, որ անոր կը կապուելի մաքուր սիրով մը:

Օր մը նէ, կը բացատրէ թէ «Րայխի Ֆիւրէրը չպիտի կրնար իսկական սիրով սիրել»: Այս նախադասութիւնը չներուեցաւ իրեն:

Սակայն՝ Հիթլեր իր քաղաքական ապագան հեշտու գոհած պիտի ըլլար մանկամարդ աղջկան մը սիրոյն. Կրէթա Բանպալտի:

Տասնըջորս տարի կ'ընէր որ զայն տեսած չէր: Նախկին աննշան էակը, կերպարանափոխուած էր հիմա: Իր գեղեցկութեան հաւասար ուշիմութեամբ մը օժտուած, անմիջապէս նէ Հիթլերին քովը կը գրաւէ քարաուղարի և յետոյ խորհրդակցի պաշտօնը քիչ յետոյ դառնալու համար անոր ներշնչման առարկան:

Բայց կուսակցութեան «գուտ»երը կը հսկէին: Հիթլեր կարեւորութիւն չընծայեց անոնց խիստ յանդիմանութեանց:

1930ի ամբան առաւօտ՝ Կրէթա Բանպալտ անշնչացած գտնուեցաւ իր անկողինին մէջ, քունքը ծակուած ատրճանակի գնդակով մը: Իր մօտ գէնքի հետք չգտնուեցաւ:

Անձնասպանութիւն, եղրակացուց սակայն և այնպէս ոստիկանութիւնը: Հիթլեր, դարձուրած, գլուխը ծոց բայց ժամանակի մը համար միայն: Քանի որ 30 Յունիս 1934ին, Հիթլեր վերջ տուաւ իր կասկածած «գուտ»երուն Րէօնմի և Հայնէսի կեանքերուն:

Ասկէ ի վեր, «Րէօնմի վրիժառու»ները պատեհ առիթի կ'սպասեն: Ինչպէս նաեւ Ֆրան-Մասօնները, որոնք առաջիններէն աւելի վտանգաւոր են:

Արգարեւ, երբ Հիթլեր երիտասարդ էր, մասօնական անգամ ընտրուած էր Բրուսիական օթեակի մը կողմէ. յետոյ ան մասնակցած է միջազգային օթեակներու շարժման: Պատերազմէն վերջ Լոյս ձօրձ զայն պաշտպանեց:

Ֆրան-մասօնութիւնը, մեծ ճարտարարուեստին և Բայ-

խավէրի հետ, օգնեցին անոր բարձրացման: Բայց, իշխանութեան հետ միասին. ան կամաց կամաց գիտակցութիւնը ունեցաւ անձնական և անկախ դերի մը: Այս կէտէն ծնունդ կ'առնեն իր վէճերը կարգ մը մասօնական օթեակներու հետ:

Հիթլեր ոգեհարց մըն է, և այս պատճառաւ կը հաւատայ գերբնական առաքելութեան մը. ինքզինքը կը հռչակէ պատգամաւորը գերմանական նախկին աստուածներուն, ներշնչուած, ամէն պարագային, «ճակատագրական» ուժերու կողմէ, որոնք կը գերազանցեն մասօնականութեան քաղաքական վարպետութիւնները, ան դադրած է հնադանդելէ: Արդեօք ասո՞ր համար է որ Լոյս ձօրձը ըսած է. «Գերմանիոյ մէջ կան Ֆրան-մասօնական տարրեր որոնք կ'սպասեն առիթին զայն թաւալգլոր վար առնելու համար իր պատուանդանէն»:

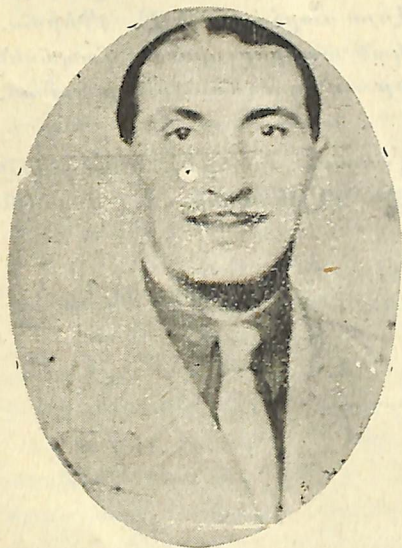
Ինչ որ օրակարգի հարց եղաւ մօտերս, «Ռուսական համախմբան և միջազգային Օթեակներու» ժողովին մէջ...:

Ե.

Քաղաքեց Լ.

SOUVENIRS DE NOEL

Il me faut remonter bien loin dans mon passé pour me rappeler du dernier Noël que j'ai fêté dans mon vieux Beyoglu. Noël triste des derniers mois de guerre ou flottait le souvenir des morts et des absents.

Հազարամի քաղաւոր

ԿՈՒԿՈՒ

for life) tous mes desirs n'étaient pas réalisés par mon adorable papa dont la vieille barbe ruisselait de bonté. Depuis j'ai bourlingé de ville en ville, de mer en mer, d'Océan en Océan. En 22 ans je n'ai pas fêté deux fois de suite le Noël dans

Les Noëls de ma jeunesse forment tous des Noëls traditionnels passés en famille dans le bon vieux salon aux meubles accucillants, avec le sapin couvert de coton et de naphtaline dont les branches ployaient sous les jouets et les guirlandes d'or, et d'argent. Noëls dont j'attendais impatientement mon premier train électrique, mon premier kodak. ma première bicyclette. Douce époque d'onu j'ignorais encore l'expression (struggle

le même pays. J'ai connu les Noëls siberiens d'Amsterdam aux canaux gelés ou un litre de bon genièvre n'arrive pas à se chauffer les carcasses tordues par le froid glacial à la sortie de la messe de minuit. Puis j'ai connu les Noëls de Buenos-Aires, Noël camiculaires et souptueux comme le sont toutes les choses en Amerique du Sud.

J'étais engagé à l'Armenoville le Dancing le plus côté de la capitale Argentine. Dans la salle bourrée à craquer les plastrons et les faux cols fondaient comme des sorbets par 42 degrés à l'ombre des projecteurs tandis que dehors sur la terrasse un immense sapin ruisselant de neige et de lumière cherchait à évoquer nos vieux Noëls d'Europe. J'ai connu aussi les Noëls misérables de l'exilé perdu loin des cieus dans quelque bourgade hostile. C'était à la chose - de - Fonds en Suisse? ou m'avait conduit un engagement de la dernière heure.

Dans ce vieille Dancing de Province, les clients plein d'une méfiance toutce bourgeoise avaient l'air de vouloir finir les Artistes ses saltim banques qui étaient venu les amuser. J'ai aussi connu des Noëls de rois ou moi même sacré Roi du Jazz par un aeropage du snobs, je recevais au Palais de la Méditerranée de Nice tous les grands de ce monde. Reveillons fastueux et pantagrueliquexe ou deux milles privilégiés payaient 50 à 100 livres par tête le droit de s'asseoir autour d'une table ou une cuisse de poulet valait 5 livres, la bouteille de champagne 25 louis. Ou des millions et des millions de franc de bijoux et de fourures surveillé par des detectives vigilants faisait palir de leur feux les lustres gigantesques.

Nuits merveilleuses ou le roi du chocolat ou de la pâte d'entifrice condoyait celui de Suede ou

de Danemark ou le boxeur ou tennisman célèbre demandait du feu à l'Aga khan ou la vedette de Liné ou de Music-Hall lançait des serpentins à la tête des princesses de sang. Souvenirs! Souvenirs! Et me voici de retour au Bersail vous dirres jaie tous mes Noëlés passés les plus heureux, les plus riches les plus somptueux s'effacent à l'idée de celui que je vais passer dans quelques jours dans mon cher pays retrouvé. Ma joie mon bonheur je les devrais à tous les amis qui depuis mon retour m'ont entouré de symphatie et ont encouragé toutes mes initiatives. Ma seule ambition et de greé à la tête de mes joyeux garçons et avec l'aide de mes collaborateurs fidèles une ambiance de luxe et de gaité afin q'ouon puisse dire Gregor as mieux réussi "chez lui," q'ua l'Etranger.

GREGOR

ԱՆՇԱՐԺ ԵՒ ՇԱՐԺԱԿԱՆ ՏՕՆՔ
ԵՒ ՄԻՋՈՑՔ ՆՈՑԻՆ

ԾՆՈՒՆԴ	Ուրբաթ	Յունվ.	6
Միջոց ուտիք աւուրք			24
Բարեկենդան Առաջաւորի	Կիրակի	»	29
Սուրբ Սարգիս	Շաբաթ	Փետր.	4
Տեառընդառաջ	Երեքշաբթի	»	14
Բուն Բարեկենդան	Կիրակի	»	19
Աւետուժ	Աւագ Ուրբաթ	Ապրիլ	7
ՋԱՏԻԿ	Կիրակի	»	9
Երեւումն Ս. Խաչի	»	Մայիս	7
Համբարձումն	Հինգշաբթի	»	18
Հոգեգարուստ	Կիրակի	»	28
Բարեկենդան Լուսաւորչի	»	Յունիս	18
Գիւտ Նշխարաց Լուսաւորչի	Շաբաթ	»	24
Բարեկենդան Վարդազառի	Կիրակի	Յուլիս	9
ՎԱՐԳՅՎԱՌ	»	»	16
Միջոց եօթնեակք պահօք			Չորս
Բարեկեն. Ս. Աստուածածնի	Կիրակի	Օգոստ.	6
ՎԵՐԱՓՈԽՈՒՄՆ	»	»	13
Միջոց եօթնեակք պահօք			Հինգ
Բարեկենդան Ս. Խաչի	Կիրակի	Սեպտ.	10
ԽԱԶՎԵՐԱՅ	»	»	17
Բարեկենդան Վարդայ Խաչի	»	»	24
Վարդայ Ս. Խաչ	»	Հոկտ.	1
Միջոց ուտիք եօթնեակք			Եօթն
Գիւտ Խաչ	»	»	29
Ս. Հրեշտակապետք	Շաբաթ	Նոյ.	11
Բարեկենդան Յիսնակի	Կիրակի	»	19
Բարեկենդան Ս. Յակոբայ	»	Դեկտ.	10
Սուրբ Յակոբ	Շաբաթ	»	16
Միջոց ուտիք աւուրք			74
Բարեկենդան Ս. Ծննդեան	Հինգշաբթի	»	28

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ

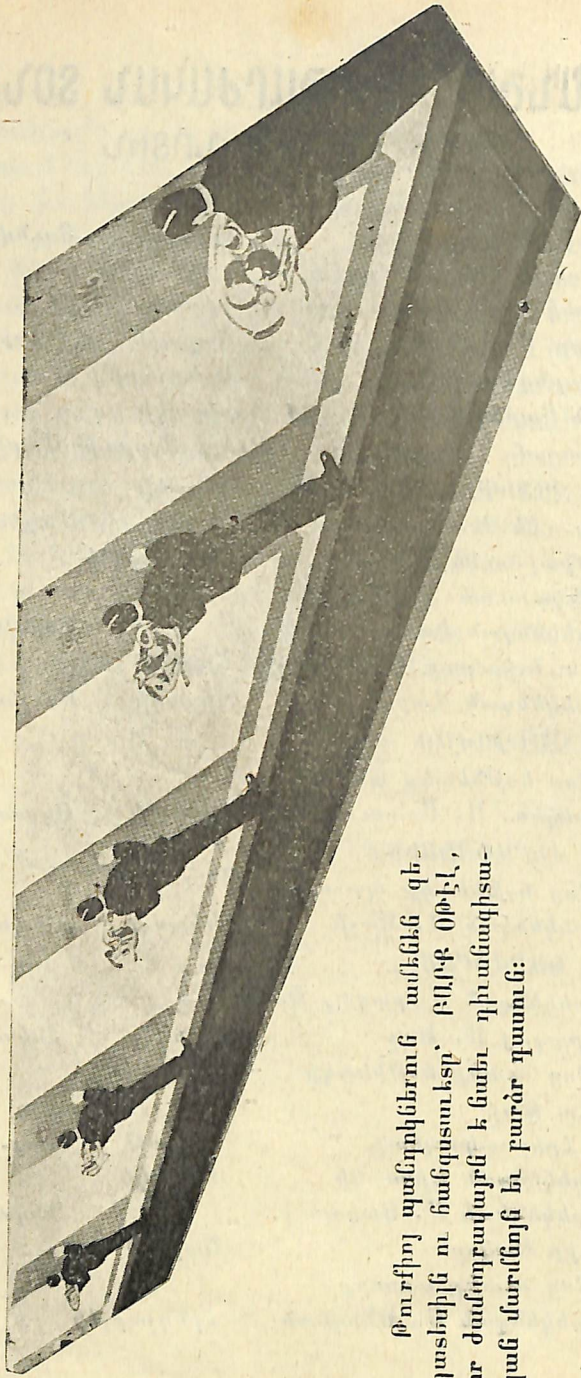
ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ՄԱՐԴԵ

ՄԱՐԴԵ՛ որ քէս ընկերական կենդանի՝ բնական օրէնք-
ներու անխուսափելի հարկադրանքով՝ ստիպուած է ապրիլ ըն-
կերութեան մէջ, և, մենէ ոչ ոք կրնայ ապրիլ մարդկօրէն՝
սոսկ կղզիացեալ առանձնակեաց կեանք մը ապարդիւն: Յիմար-
ն րն են միայն որոնք կրնան եսամոլ, միայնակ, և, մարդկա-
յրն ընկերութենէն մեկուսացած կեանք մը սիրել ու ապրիլ:

Բնութիւնը՝ որուն խորախորհուրդ անծայրածիր ծոցէն կը
բլխին ամէն կարգի գլտական, տնտեսական, կրօնական, քա-
ղաքական և մարդկային ընկերական բոլոր վարդապետութիւն-
ներ, և որ լուս՝ գաղտնապահ և յարատեւ աշխատող Տիեզերքի
մեծագոյն Ուսուցիչն է, մեզ կը սորվեցնէ՝ լռին իմաստութեամբ՝
թէ ընկերային պարտաւորութիւններու մեր արարքները մեր
կեանքին վարձատրութիւններն են արդէն, և թէ՛ բարի ու ա-
ռաքինի փոքրիկ դարձ մը՝ իսկ շատ աւելի կ'արժէ, քան ծովու
չափ համարուած զիտութիւններ՝ ուսումն և հարստութիւնք,
և թէ ատոնք չունին օգտակարութիւններ ընկերութեան:
Զուարթ ու համբերատար աշխատութեան ոսկեղէն բանալիովն է
միմայն որ կր բացուին բարօրութեանց դուռները մեր առջեւ,
և աշխատութիւն ու համբերութիւն՝ ինքնին ազնուութիւններ
են՝ այնպէս ինչպէս կ'ուսուցանէ մեզի բնութիւնը հայրաբար:

Բարոյական մարդը՝ որքան դիտէ, և, վերլուծէ մայր բնու-
թիւնը իր բոլոր երեւոյթներուն մէջ՝ այնքան ուսումնասիրու-
թեան անսպառ գարձեր կը գտնէ հոն, որոնցմէ յարատեւ օգ-
տակար դասեր կրնայ առնուլ ու երջանկացնել իր ապրելակեր-
պը, առանց մարդկային արուեստականութիւններէն դեղ դար-
մաններ մւերսլու, որոնք կեղծ նմանութիւններ են, արդէն,
բնական անալիզի էական օրէնքներու:

Բնութիւնը՝ իբր սնուցիչ բարի հայր, բարոյականացնող օ-
րէնսդիր, ապրեցնող հոգածու խնամատար, իմաստուն բժիշկ,

Թուրքիոյ պանդոկներուն ամենէն գե-
ղատեղի ու հանգստեայ՝ ԲԱՐԿ ՕՓԷՆ,
որ ժամտրակայրն և նաև դիւանագիտա-
կան մասնագէտն և բարձր դասուն:

լայնամիտ անյիշաչար դատաւոր, սիրակաթ մայր, և, դատտիւ-
րակող վարդապետ, խաղաղ անդգալի հանդարտութեամբ կը նե-
րարկէ բարոյական մարդուն ընդունակ եղող էութեանը մէջ
կենսունակ ոգի մը, լաւագոյնս ապրիլ և ապրեցնելու դաղտ-
նիքներու՝ ըսելով իրեն բնական աղբակներով, տիւ եւ գիշեր
հանապազ:

Ո՛վ մարդ, որդեակն իմ սիրելի, ինչ գործ որ գործես՝ ճիշդ
թէ՛ սխալ՝ գթոյ և սիրոյ տիեզերական օրէնքն ու չափաւորու-
թիւնը ձեռքէդ մի՛ թողուր:

Գործածէ և ըրէ՛ ամէն ինչ՝ ինչ որ կրնաս, առանց ծայրա-
յեղութիւն զնելու և ո՛չ մէկուն մէջ:

Խնայածէր տնտեսագէտ եղիր, բայց ջանա՛ որ այր մարդու
արժանապատուութիւնդ ծիծաղելի չընծայես:

Կարգապահութեան բնական օրէնքը յարգէ՛ որ մտքով ու
մարմնով առողջ ըլլաս:

Սիրէ՛ դրամը, կինը և նիւթը, առանց անոնք քեզի տէր և
բշխան ու դուն անոնց ծառան ըլլալու. մեղք կ'ընես քու ան-
ձիդ:

Մարդիկ ի բնէ սխալական ու մեղանչող, ներելու աս-
տուածային ոգին ունեցիր քու մէջդ ուրիշներու հանդէպ:

Չուարթամիտ եղիր, ժպտէ՛, երգէ՛ ու խնդայ որ երկար
ապրիս:

Քաջասրտութեան հաւատքով նկարագիրդ յաւէտ ուժովցուր:

Ուրախացուր որ ուրախ ըլլաս. երջանկացուր որ երջանկա-
նաս, բարիք գործէ՛ որ բարի դոնես դուն, զաւակդ կամ թողուր:

Համբերութեան բնատուր օրէնքով զինուէ՛ որ կարենաս
յաղթել ու ապրիլ:

Մարդը սիրելի՛ կինն ալ սիրուիլ կը ցանկայ, չարժէ՛ ըստ
այնմ որ չի տուժես:

Չգոյշ եղիր գրգռելէ մարդ բնկերոջդ բնածին վայրագ կիր-
քերը, կամ, տեղի տալէ որ ան ինչայ փորձութեան մէջ, դու
պատասխանատու կը մնաս օրէնքին առջեւ:

Ամբարտաւանութենէ՛ յաւէտ վախցիր, որպէս մահացու
մեղքէ:

Սիրէ՛ չափաւոր նոյն իսկ զաւակդ, և. մի՛ պաշտեր զինքը
ծայրայեղօրէն, մեղք կ'ընես թէ՛ իրեն և թէ՛ քեզի:

ԹՈՐԳՈՄ ՊՅՅԱՆԱՆ

Ազգային Հիւանդանոցի իր պատասպարանին մէջ ուր կ'ապրի
Կարօնական Վարժարանի փառքի օրերու մշակներէն Կարօ-
նականի Նախկին Տնօրէն Տիար Յովհաննէս Մուրատեան, հա-
կառակ իր յառաջացեալ տարեքին կը պահէ իր մտքի պայծա-
ռութիւնը, եւ կ'ապրի զուարթ պահեր:

Ստորեւ կը հրատարակենք իր գողտրիկ մէկ Ձօնը, որ գրի
առնելով յանձնած էր Հաստատութեան անձնուէր բժիշկներէն
Տիար Տօքթ. Մուրատեանի, որ ազնուութիւնը ունեցաւ մեզ
տրամադրելու՝ զարդարելու համար Տարեգիրքիս էջերը:

Ձ Օ Ն

Արեալոյսի շողերուն մէջ ծընած, ծրլած դուն ծաղիկ,
Հրեօսակներ քեզ սնուցին, իրենց շունչովն անուօրիկ.
Կեանք քո հումակ, նուրբ, սուրբ, քեզ մ'ե ուրախութեան ու խիճիդ
Սիրք քո սաճար անմեղութեան, ուր կայ հոգիդ պատելի:

Սիրաբարբոք կեանքի գարեան, ո՛վ դու ծաղիկ դիւրական,
Երջանկութիւն կը բուրես դու, արտերու մէջ յաւիտեան,
Երկու աչկունք դեմքիդ վրայ, հոսին բոցի հեղեղներ,
Ռոնց լոյսով ես կը տեսնեմ, Ասուածութեան մեծ պատկեր:

Արեւելեան, արեգական, կոյսերու դու քաղուհի,
Լուսոյ ոսկի թելեր հիւսեն, քու մարմինը նազելի
Շունչդ գեփիւր բուրումնաւե, որ կը փրչէ դրախտէն,
Ձայնիդ մեղէն լրսուին անուօ, մեղեդիներ երկնէն:

Գարուն, գեփիւր, վարդ ու թիթեւ, կը պսակեն քու հակաս,
Հրեօսակներ զիրենք վիտեն, քու դեմքիդ մէջ անարաս,
Մազիկները հեգիկ երգով, քեզ օրօրեն մեղմաբար,
Որ դու ննջես խաղաղ բունով, ո՛վ սուրբ սիրոյ վեճ սաճար,
Ազգ. Հիւանդանոց ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

Մեծ հոգիները ենչպէս կը պատասխանեն իրենց յայտնուած շնորհակալական արտայայտութիւններուն: Ստորեւ կը հրատարակենք Յ. Պալեանի գողտրիկ մէկ նամակը ուզողս՝ անմոռաց երգիծաբան Յ. Սլփիարի:

ՁՕՆ՝ ՄԵՐ ԲԱՌՎԸՆԻՒՆԵՐՈՒՆ

Ա.Ն. Աեծայարգ եւ ազնիւ բարեկամ

Տիար Յարութիւն Ալփիար,

Կ. Պոլիս

Սիրելի Տիար,

Այսօր հաճոյքն ունեցայ Ձեր 8/21 թուակիր պատուական նամակը ընդունելու և անոր բովանդակութեան ծանօթանալու: Բարեկամական փոքր ծառայութեանս փոխարէն ձեզմէ ստացած շնորհակալութիւններս զիս չափէ դուրս չփոթեցուցին, յուզեցին, բայց և միանգամայն ամչցուցին:

Սոյն տողերովս կը փութամ մասնատր յարգանքս և շնորհակալութիւնս յայտնել ձեր ազնուափայլ Տիկնոջ: որուն կը պարտիմ պարզ բարեկամական մէկ արարքս՝ լրագրական յոյուածի նիւթ ընելու դիտաւորութենէն զձեզ ետ կացուցանելը: Անշուշտ լաւ կրմբոնեմ ձեր նամակի մէջ յայտնած սրտազեղ բացատրութիւններէն ձեր այդ փափաքին ազնիւ շարժառիթը, սակայն, սիրելի բարեկամս, երբէք չպիտի կամենայի սեր անձնական փոխադարձ համակրութեան և անոր արտայայտութեան մասնակից ընել օտարները, չէ՞ որ այդ փոխադարձ բարեկամութիւնը վայելելու անզուգական հաճոյքը մեզի պատկանող սրբազան իրաւունքնիս է:

Ձեր գրուածքներուն մէջ ձեր անձը ճանչնալու հաճոյքն ունեցած օրէս ի վեր. զձեզ նկատած եմ իմ մտերիմ բարեկամս: Միշտ դուարթ, սրամիտ, վստփուն ոճով, շողջողուն բացատրութիւններով զարդարուն ձեր բեւաբանքը ամէն անգամ ուրախութիւն, ծիծաղ և բարձր հաճոյք մատուցած են ինձ և պատճառ եղած են՝ մեր քաղցրիկ բարբառի գեղեցկութեանց հանդէպ առաւել զմայլելուս և հիանալուս:

Ընդունեցէք խնդրեմ անհնաճեմ բարեկամութիւններս և հաճեցէք յօրգելի Տիկնոջ առջեւ թարգման հանդիսանալ իմ խորին և անկեղծ յարգանաց:

Ձերդ անձնուէր

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՊԱԼԵԱՆ

Մոսքովա, 14/27 Մայիս 1913

SENDE DIR HALEA KALBİM

Sende dir halea kalbim

Ayrılmış vicudimden,

Gözüm, ruhum ve fikrim

Kahr etmiş vicudimden.

Sukut etmiştir göynüm

Kıymetsiz vicudimden,

Ölüm artık tercihim

Ne maksat vicudimden.

Ölüm ölüm dir sevgim,

Hoşlansın vicudimden.

Ganemra

Ձ Ի Ն Է Ե Ե Ե Ե Բ

Ձիւն է եկեր տանիքներուն՝

Փաթիլ փաթիլ երկնքէն՝

Ձիւն է իջեր եւ իմ գլխոյս

Տարիներու հօտովքէն:

Ձիւն է ծածկեր, սառն է պատեր,

Հիւզն ու առուակ, ճոր սառե՞ր:

Ամայացեր՝ կեանքը բոլոր՝

Մենիկ սիրտս ա՛: է սառեր:

Արե՛ւ Արե՛ւ, արեւ քնքոյ,

Ծաթէ շողք բոցալաւա:

Պուտ մը աւի՛շ սառած մարմոյս՝

Կեանքի պայծարն ունիմյար...:

ԱՇՈՏ ՔԻԹԱԳՁԵԱՆ

Արնավուտքէյ 20—11—35

Ռէժիսի նախկին պաշտօնատար եւ Վիւզանդիոնի
Յանօթ աշխատակից Տիար Գրիգոր Իճատճեան, Տա-
րեգրքիս համար հետեւեալը յաճանած էր մեզ մահ-
ուընէն առաջ զոր հաճոյքով կը հրատարակենք:

Օ Ր Ի Ո Ր Դ Ա. Չ. ԻՆ

Մեխակ, շուեան, վարդ ու յասմիկ
Երբ կը կազմեն սիրուն փնջիկ,
Ծաղիկներուն բոյրը անուշ
Յիւտեցնէ զԱննիկ ֆնֆուշ:

Երբ պարտեզին բոշուց կ'երգեն,
Իրենց ձայնը կուգայ հեռուէն,
Բայց սանք մեզ կայ մի սոխակ՝
Որ Աննիկն է մօտիկ խօսնակ:

Աւագանին կարմիր ձուկեր
Երբ խայտան բաց բերանին վեր,
Եւ ջուրն ալիս մը հոն բանայ,
Աննիկն է որ ծպտի ահա:

Երբ երախայ մ'եր դեռ փոքրիկ
Ի մօտէ որք մընաց Աննիկ,
Բայց կաթնառ կին մը բարի
Չայն խրնամեց մօր պէս արի:

Օր մ'ալ ծաւս ծանր հիւանդացաւ,
Խեղճը կ'զգար կողին սուր ցաւ,
Երբ վիրաբոյժն իր նեղրակին
Շնորհիւ փրկեց կեանքն հիւանդին:

Գիտութեան մեծ այս յաղբանակ
Մանուան վրայ էր՝ սարօրինակ
Աննիկն եղաւ դարձեալ գուարք,
Կայտառ աղջիկ մ'այտերով վարդ:

Բերա, 1928

ԳՐԻԳՈՐ ԻՃԱՏ

ՄՂՁԱԻԱՆՋԻՆ ԶՈՅԸ

ԴԱՍԱՐԱԳԵՂ սարաւանդի մը վրայ կառուցուած սիրուն
քաղաքին զանգակատուններու կատարները Սեպտեմբերի արեւին
ճաճանչներով կը յողշողային:

Մովանայեաց փողոցի մը մաքուր և ծփծփուն տուններէն մէ-
կուն պարտէզին մէջ՝ ողորիէ թիկնաթռոռի մը վրայ նրբամարմին
և դեռ վայելչադէմ կին մը ձեռագործով կը զբաղէր: Հակառակ
յիսուն տարեկանի մը մօտ երեւայուն, դեռ իր թարմութիւնը և
աչքերուն քաղցրը նայուածքը չէր կորսնցուցած: Իր գլխուն
չուրջ յարդարած շագանակադոյն մազերուն մէջ ցրցընուած ար-
ծաթի թելերը՝ իր հմայքէն քիչ բան կորսնցնել տուած էին: Եւ
սակայն իսկուհի և մեղամաղձոտ դէմքին արտայայտութենէն
տառապած էակ մը եղած ըլլալը շատ զիւրաւ կը նշմարուէր:

Ան պահ մը ձեռագործը ձգեց փափայլու համար մանկատի
կնոջ մը քովը ի վեր ոտոտտող և հագիւ երկու տարեկան թոռ-
նիկին աղուոր ու գանքուր մազերը, որ իր կարգին երկու եր-
կար և շտապուն համոյրներ տալէ վերջ քովէն հեռացաւ պար-
տէզին մէջ շարունակելու համար իր վաղքը:

Ձեռագործը վեւտին ձեռք առնելէ առաջ, մօտի սեղանին
վրայ գտնուած թերթերէն մէկը բացաւ. մտահոգ նայուածքը
կ'երեւի զինքը շատ շահագրգռող հատուածի մը հանդիպեցաւ,
այդ գրութիւնը ուշի ուշով և գրեթէ վերլուծելով կարդաց, ու
վերջին ծայր տխրութեամբ համակուած՝ լրագիրը մէկ կողմ
դրաւ:

Բոպէ մը վերջ անցեալն էր որ աչքին առջեւ կը պատկե-
րանար. քսան և չորս տարի առաջ, ճիշդ այսպէս տաք և հեղ-
ձուցիչ օր մը, ինք՝ տակաւին շատ դեռատի, ամուսինը կայտառ
և գործունեայ, մէկ ու կէս տարեկան հրեշտակադէմ մանչուկի
մը ներկայութեամբ երջանիկ պահեր կ'ապրին...: Բայց քիչ

վերջ փողոցը անսովոր ոգեւորութիւն մը կը տիրէ: Ոգեւորութիւն՝ որ սակայն հեռու է բարեգուշակ բոլորէ. հապճեպ ու գահավէժ քայլեր շուրջի քիչ առաջուան բացարձակ լուսթիւնը կը խզեն:

Մանկամարդ կինը գէշ նախազգացումով մը կը վրդովի: Անորոշ աղմուկներ կը լսուին, ականջին, զօրաչարժի, պատե սգմի նմանող բառեր կը հասնին, կը գունատի, սակայն դեռ նշանակութիւնը չըմբռնէր: Ըրայիժքին մասին գաղափար չուէր, բայց արդէն իսկ... քիչ առաջուան երանութիւնը ցնդած է... Առանց գալիք օրերու արհաւիրքին ամենափոքր գիտակցութիւնը ունենալու՝ արցունքներ կը լճանան իր սղուոր աչքերուն խորը...:

Դէպքերը կը գահավիժին: Երեք ժամ յետոյ կարճահասակ թմբկահարի մը փոքր թմբուկը բոլոր ժողովուրդը զին. պարտականութեան կը հրաւիրէ: Դեռ շատ երիտասարդ ամուսինը հրաւիրեալներու առաջին շարքին կը պատկանի, միևնոյն օրուան կէտ գիշերին իսկ ճակատ պիտի մեկնի: Հապճեպով պատրաստուած անհրաժեշտ իրեղէններ օժիտը կը կազմեն անոր որ բացի պատերազմի ընթացքին՝ սպասած վիճակի մէջ, կարճատեւ վերադարձէ մը, խսպառ հրաժեշտ պիտի տար այդ սխրալի բոյնին: Մեկնումի պահը խիստ յուզիչ և սրտաճմրիկ կ'ըլլայ, և սակայն առաձին ժամերը կերպ մը գիւնովութեան շրջանն էր միայն: Այր թէ կին, հարուածը չէին ըմբռնած: Յետագայ օրերը՝ ամիսները՝ տարիները միայն դառնօրէն զղացուցին զայն, որ առեւն արդէն այդ չէնչող բնակարանը շատոնց աւերակի վերածուած էր: Եթէ ոչ բացարձակ թշուառութիւնը՝ գոնէ ամէն բանի պակասը խիստ զգալի կը դառնար: Այդ ատեններուն կը զուգադիւէր ամուսնոյն վերաւոր վերադարձը: Պատերազմին անարկու զրկանքները կէսի վերածած էին այդ վառվռուն ու յաղթանգամ երիտասարդը որ հազիւ ապաքինած՝ ստիպուած էր կրկին զօրագունդին միասնալ:

Անկէ յետոյ խեղճ կինը գրեթէ լուր չէր կրցած առնել իր գինուոր ամուսինէն...:

Օր մը՝ աղէտալի օր մը՝ զին. իշխանութենէն՝ ի մէջ այլոց՝

իրեն ալ երկտող գեկուցում մը կար...: Ինչպէ՞ս կ'ըլլայ որ այդ գոյժը զինքը տեղն ու տեղը չըզգեանեց: Ջղային ցնցում մը ունեցաւ միայն... ու միաժամանակ առաջին անգամ զգաց երկրորդ զաւակի մը գոյութիւնը իր մէջ: Ո՛հ, դժբաղդ էակ որ դեռ չի ծնած՝ որք կը մնար:

Իրաւ է որ կառավարութիւնը թոշակ մը յատկացուցած էր այդ տարածամ որբերուն ու որբեւայրիին, բայց ի՞նչ կ'արժէր փոքր օգնութիւն մը անօգին կարիքներու դէմ:

Արդէն իսկ, տան մէջ գտնուած արժէքաւոր իրեղէնները ջնջին գլխերով հեռագետէ գացած էին, երբ ի լրումն չարեաց, ամբողջ քաղաքին հետ իր բոյնն ա'լ թշնամի ոտքերու կոխան եղաւ:

Ա'լ չէր ուզեր վերիշել անկէ վերջի անձկալից և անդոճական կեանքը, երկրորդ զաւակին ինչ պարագաներու մէջ ծնիլը, այդ եղբորակն շրջանին զանոնք ինչպէս մեծցնելը, միմիայն իր աչքին յոյսով և կամքին ուժովը, ո՞ր հրաշքով անոնց ուսում ու գաստիարակութիւն տալը: Ու հիմա որ՝ անոնց երկուքին անձանձիր աշխատութեամբ ձեռք բերուած դիւրատար կեանքի մը մէջ՝ իր երբեմն կրած չարչարանքը պիտի մոռնար՝ անաւասիկ դարձեալ անազանցն էր որ կը հնչէր:

Թմբիւրէ մը արթնցողի պէս լրագիրը կրկին ձեռք առաւ, ճամենավերջին ժամին մէջ արդէն իսկ զօրաչարժը իրականութիւն դարձած էր: Այս անգամ թերթը ձեռքէն ինկաւ: Ջահանգաժ աչքերը սոսկումով կը տեսնէին հեռուն մութին մէջ նըշմարուող՝ երկա՛ր, խիստ երկա՛ր և աղտո՛տ, շատ աղտոտ խճուղի մը, վրան շարան, շարան, մէկզմէկու շղթայուած, զալկադէմ զինուորներ, որոնց մէջ՝ իր երկու սրտահատորները, որոնք ամեն քայլափոխի՝ թաց աչքերով վերջին հրաժեշտի ողջոյնը կուտային իրեն...: Ու աւելի հեռուն՝ հորիզոն է հորիզոն, լափլիզող բոցեր, աւերակ զիւղեր ու քաղաքներ, ցնցոտիներ հագած՝ հեծկլտացող մայրեր, ճչացող մանուկներ, քաշկոտուող անկարներ, թշուառներու անվերջ կարաւաններ...:

Չեռքերը տարածուն՝ նստած տեղէն ընդոստ վեր ցատքեց... այս անգամ պիտի ընդդիմանար... չէր ուզեր զաւակները յանձնել... չի պիտի յանձնէր... Մէկ երկու քայլ յառաջացաւ

ՍԱՐԳՆ ՈՒ ՇԵՐԱՍԷ

Ասորը հեցանգով կ'ըսէր Շերամին
 « Ասուա՛ծ իմ, որքա՛ն դանդաղամտմին
 Ես եղեր. մինչդեռ սես որքան շուտով
 Կրեամ ծածկել պաս մ'անթիւ բելերով » :

— Շաս նիդդ է այդ, յարեց Շերամն, այլ ոստանդ է դիրաբեկ,
 Եւ ասկէ զաս, բանի՛ մըն ալ չձառայեր ան երբեք.
 Գալով ինձի, աշխատանքս շատ օգտակար է կարծեմ.
 Իրաւ է որ քիչ կ'արտադրեմ, բայց աղէկը կ'արտադրեմ » :

ԼԷ ՊՍԵՅԻ (Le Bailly)
 Թրգմ. Հ. Ս. ԽԱՆՃԵԱՆ

Լ... պարտէզին մարմանդին վրայ ուժաթափ ինկաւ...
 Տունեցիները զինք գտան զառանցանքի նուազի մը մէջ,
 ան՝ ընդհատ և ծանր. ծանր բաներ մը կը թոթովէր... կը բան-
 դազուէր. — Ո՛չ, չեմ ուզեր ու զաւակներս չեմ ուզեր ձգել...
 պատերազմն է. — կուգայ... կը մօտենայ... հայրերնուն պէս
 զանոնք ալ առնել կ'ուզէ... ճիւղը... ո՛հ, ի՛նչ տգե՛ղ է...
 Այդ պահուն մեծ զաւակը հապտապ ներս կը մտնէր, սոս-
 կումով տեսաւ սիրեցեալ մօր վիճակը, լսեց անոր դժուարաւ
 արտաբերած վերջին բաները: Բովը վազեց՝ մեծ աւետիսը տա-
 լու համար:

— Մա՛յր, մա՛յր, մի՛ յուզուիր, վտանգը անցաւ, հաշտու-
 թիւն գոյացաւ, մենք քուկդ ենք, միշտ մօտդ պիտի ըլլանք,
 չի պիտի երթանք... մա՛յր, չի պիտի երթանք, մա՛յր...:

Բայց որպէսզորով մայրը հազիւ կրցաւ կակազել... «Աս...
 տուած... լսէ... ձայն... նդ զաւակս...»

20—10 938 Մ. ԲԵՆԻՇԵԱՆ

ԻՆՉ ԸՐԻՆՔ ԱՅՍՈՐ

Կ'ըսենք — վաղը մենք շատ ինչ պիտի ընենք.
 Բայց խնդիր է քե ի՛նչ ըրինք այսօր:
 Վաղն այլոց օգնենք պիտի, կ'ըսենք մենք
 Բայց խնդիրը մեծ ի՛նչ տալն է այսօր:

Պիտի սիրուիենք սրտեր խռովեալ
 Ու սրբենք կ'ըսենք, դառն արցունքներ ալ.
 Խօսինք պիտի վաղն սիրով անայլալ,
 Բայց հարցն այն է քե ի՛նչ ըրինք այսօր:

Յաւած սիրտերու խանդ պիտի ներշնչենք
 Բայց խնդիր է քե ի՛նչ ըրինք այսօր.
 Պիտի քարոզենք հեմարտութիւնն յար
 Ու զոհուինք կ'ըսենք, հաւատոյ համար.
 Պիտի կերակրենք հոգիք սովահար,
 Բայց հարց է քե զո՞վ սնուցինք այսօր:

Վաղն հազար բարիք կ'ըսենք պիտի՝ ննձենք,
 Ի՛նչ սերմանեցինք սակայն նի՛տդ այսօր,
 Վե՛րն, երկնին մեջ պիտի հաստատենք
 Պալատներ, բայց ի՛նչ շինեցինք այսօր:

Քաղցր է օրօրուիլ երազաց մեջ հետե,
 Բայց կատարեցինք պարտք մեր անհրաժեշտ,
 Բոլոր ասանց մեջ սիրտերու պարկետ
 Հարցն ըլլալու է ի՛նչ ընելն այսօր:

Կ. ՌՈՉՄԵՐԻ

ՍԻՆ ՊԱՐԾԱՆՔ. — Ազգեր իրենց հնութեամբը և անհատներ
 իրենց նախնիքներովը կը պանծան, և սակայն եթէ պարձեցող
 ազգը կամ անհատը իրենք անարժէք են, ան բաները որոց
 համար կը հպարտանան, պէտք է զանոնք ամօթահար ընեն:

ԱԼԱԹՈՒՐՔԱ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆԸ ԹՈՒՐՔ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ Է

“ՀԻՃԱԶՔԵԱՐ, ՈՎ ՁԻՆ. ԲԱՅԼԵՐԳ, “ՆԷՎԱ, ՅՈՎ ՕԲԷՐԱ
ԿԱՐԵԼԻ՞ Է ԳՐԵԼ

Տէնիզլիի յարգելի երեսփոխան Պ Մազհար Միւֆիտ, երա-
ժշտական մարզի մէջ մեր ականաւոր դէմքերէն մին է: Պ. Մազ-
հար Միւֆիտի համաձայն ամէն երկիր իւրայատուկ երաժշտու-
թիւն մը ունի: Այաֆրանկա երաժշտութիւնն ի կայ. ազգ. երա-
ժշտութիւնն կայ: Ուէ կտոր մը նուագեցէք. Պ. Մազհար Միւֆիտ
ձեզի կրնայ բռնի թէ որ ազգին կը պատկանի: Մեր Ալաթուրքա
կոչուած երաժշտութիւնն այ թրքական շրջանակի մէջ. Թուր-
քիոյ պայմաններէն ծնած և Թուրքին ազգ. ոգին արտայայտող
նուագ մըն է: Նախկին Թուրք քաղաքակրթութիւններէն մնա-
ցած գործ մըն է:

Մեր սերունդին մեծամասնութիւնն այ այս կարծիքը ունի:
Միայն կան բազմաթիւ յուսամիտներ որոնք չեն բաժներ այս
կարծիքը: Աստից մէ մին է Ազիզ Զօրը:

Ազիզ Զօրը — զաւակն է հօր մը՝ Մահմուտ ձէլայէտտինի
(փաշա) որ ալաթուրքա երաժշտութեան մէջ բազմաթիւ երգեր
ձայնագրած և տարիներով զբաղած է այաթուրքա երաժշտու-
թեամբ: Ամենայաւ պայմաններու ներքեւ տարիներով ունկն-
դրած է այն կտորները զորս դասական թուրք երաժշտութիւն
կ'անուանենք, ան ալ զբաղած է այս գործով և ի վերջոյ, նա-
խընտրած է արեւմտեան երաժշտութիւնը: Ամէն անգամ որ խօ-
սիմ իրեն հետ, անպայման խօսքը երաժշտութեան կը դարձնէ
և օգտակար դասեր կուտայ ինծի: Անցեալները զայն աւելի խան-
դավառ գտայ այս խնդրոյն յուրջ. որ բաւ:

— Երաժշտութիւնը ճիշտ ութը դար նախնական, այսինքն
«Հօմօֆօն»ի ձեւով մնաց, միայն Զրգ դարուն սկսան «քօնթը-
բուան»ի փորձերը: Մինչև 14 դար շարունակեց:

Քօնթըբուանը այն գիտութիւնն է որ կը սորվեցնէ զանա-
զան մեղեդիներ ու միանգամայն նուագումը և երգութիւն: Միջին

Արեւմտեան երգի սոլսակներէն
Օր. Պապիկեան

կ', նզուենիմ որ զգացումի տե ակ'տով ամէն ազգ իւրայա-
տուկ երաժշտութիւն մը ունի: Սակայն գիտութիւնը չի տար-
բերիր: Երաժշտութիւնը ինչպէս որ կը դասաւանդուի Գերմա-
նիոյ մէջ, Ֆրանսայի, Իտալիոյ, Ռուսիոյ և Ամերիկայի, աչ-
խարհի իւրաքանչիւր քաղաքակրթութեան մէջ ալ նոյն երաժ-
շտութիւնը կը դասաւանդուի: Գալով Ալաթուրքայի, բանաւոր
է ասոր թուրք երաժշտութիւնը ըսել:

Այս մասին գիտար է վճիռ արձակել: Նախնական շրջան-
ներուն նօթա չի կար: Երգը բերնով զոց կ'ըսուէր: Թերեւս
բազմաթիւ հնամենի թրքական նուագարաններու նկարները

դարերուն, արմօնին ծնունդ
տաւ «քօնթըբուան»էն:
14, 15 16րդ դարերուն ե-
րաժշտական վարպետները
յօրինեցին ֆիլէ և սիսօնանս
օրէնքները և հիմը դրին
երաժշտական գիտութեան:
Նօթան 16րդ դարուն սկիզբն
գլխի առնուեցաւ ձայներու
կատարեալ հարազատութե-
մամբ:

Ինչպէս կը տեսնէք, ե-
րաժշտութիւնն ալ սկըզ-
բունքներ, օրէնքներ, պատ-
մութիւն և գրականութիւն
ունի և ամէն քաղաքակրթ-
ազգ ընդունած է այս գի-
տութիւնը: Իւրաքանչիւր
քաղաքակրթութեան երա-
ժշտութիւնը գրի առնուած
է համաձայն այս գիտու-
թեան բեքիփին:

պիտի գտնէք: Սակայն գրեթէ անկարելի պիտի ըլլայ երեւան հանել որ ինչպէ՞ծ օգտուած են այս նուագարաններէն: Այս

պատճառաւ, ես պիտի խօսիմ ոչ թէ թուրք երաժշտութեան այլ այսթուրքայի մասին, որ կը պընդուի թէ թուրք երաժշտութիւն է: Նախնական, համօֆօնիք երաժշտութիւն է:

Արեւելեան երաժշտութիւնը Արարիկն ճաշակը կը գգուէ: Անատուրու ոչ մէկ շրջանին հաճոյք զգացած է ալաթուրքայէ: Միայն իսթանպուլի մէջ զետեղուած է և իսթանպուլի սահմաններէն անդին չէ անցած: Ինչպէս որ նախկին վարչաձեւերը թուրք ազգը քաղաքակիրթ ազգելէն դուրս թողուցին, իր

Տաղանդաւոր դաճնակահարուհի

Օր. Մ. Ոսկեան

հագուելակերպով, մտածելակերպով, ապրելակերպով, այնպէս ալ օտարոտի թողուցին զայն տիեզերքի ամէն նորութեան, յեղաշրջումներուն, գիտութեան և ուրախութեան: Ասոնցմէ ոչ մէկը երկիր մտցուցին:

ժողովրդական երգերը կապ չունին ալաթուրքայի հետ: Նկարագրի տեսակէտով կատարելապէս տարբեր են: Երկրի մը ուսման մակարդակը որքան բարձրանայ, ժողովրդական երգերն ալ նոյն համեմատութեամբ գեղահիւս և յանկուցիչ կ'ըլլան: Մեծ երաժշտագէտները կը ներշնչուին ժողովրդական երգերէն: Սակայն երաժշտական գիտութեան թէքնիքին շնորհիւ, ասոնցմէ բարձր գործեր երեւան բերուած են: Վերջին դարու երաժշտական ըմբռնումը կը կայանայ լոկ ժողովրդ. երգերու ազգ. նկարագիր մը տալու մէջ:

Այլապէս երաժշտութիւնը միջազգային դարձած է: Ամէն բարձր երաժշտական գործ հաւաքական սեփականութիւնն է բովանդակ աշխարհի վրայ ապրող քաղաքակիրթ մարդոց: Թուրք երաժշտագէտներն ալ, որոնք սորված են ու պիտի սորվին երաժշտական գիտութիւնը, այն օրը որ բարձր գործ մը գրի առնեն զայն բովանդակ մարդկութեան պիտի սեփականացնեն: Անոնց գործերը պիտի ծափահարուին բովանդակ աշխարհի կողմէ:

Կարելի չէ ալաթուրքայի հետ բաղդատել իմաստասիրական, տրամաթիք հոյակապ արեւմտեան երաժշտութիւնը որ կրնայ միանգամայն շարժման դնել հինգ հարիւր հոգիի հազադները: Համօֆօնիք երաժշտութիւնը բօքի և բիֆիֆ չի կրնար ունենալ: Միակ բանալիի վրայ կը գտնուի, պարզ է նուագումը և երգուիլը: Ասոր համար պէտք չիկայ ճօրա և սօլֆեօ գիտնալու: «Տիւմ-թէք-թէք-տիւմ» ըսելով բերնէ բերան երգեր կը սորվուուին: Ինչ մը ձայն ունեցող ուէ մէկը կրնայ ալաթուրքա երգ երգել: Արեւմտեան երաժշտութեան ուէ մէկ գործը երգելու համար պէտք է տարիներով երաժշտութիւն և երգի բիֆիֆ սորվիլ: Օտարական մը ոչ կ'երգէ, ոչ ալ կը նուագէ ալաթուրքան, որովհետեւ ձեր կիսաձայներ կոչածները քառօր ձայներ պէտք է ըլլան, որովհետեւ ասոնք մարդուս «կիլիսիմ» ըսելու տեղ «կի, կի, կի...լիսիմ» ըսել կուտան: Երաժիշտը չի հանդուրժեր ասոր: Արդարեւ երաժշտութեան մէջ տեղ չունի քառօր ձայնը:

Կարճ խօսինք, ալաթուրքան թուրք երաժշտութիւն չէ, արդէն երաժշտութիւն ալ չէ ալաթուրքան որ— թուրք երաժշտութիւն կ'ըսեն— չարժեր խօսիլ: Այս երաժշտութիւնը այլեւս ոչ մէկ ներշնչում կուտայ թուրք երիտասարդներուն: Կրթական գործավարութիւնը զձեց այն ճամբան ուրկէ պիտի ընթացուի մեր երաժշտական շարժումներուն մէջ: Պետական երաժշտանոց, պետական օրէրա կը հիմնուի: Թուրք երիտասարդներուն երաժշտական գիտութիւն կ'ուսուցուի: Եթէ կարելի ըլլար վերականգնել Համօֆօնիք ալաթուրքան, մեր նախկին արաններու տղոց «բէշրէվ» կը սորվեցնէինք, ամէն կողմ պետութեան օժանդակութեամբ սազի խումբեր կը կողմէինք, Հիճազ, Նիհա-

ԲԻՒՐԵՆ ՄՏԱԾՈՒՄՆԵՐ

Որքան քիչ խորհի մարդ, այնքան շատ կը խօսի:
ՄՈՆՔԻՍՔԻՅՍ

Պէտք է կ'ամ լռել կամ ըսել այնպիսի բաներ որ լռութենէն աւելի կ'արժեն: Շատ խօսքերով քիչ բան մի՛ ըսէք. այլ քիչ խօսքերով շատ բան:

Սօսելէ առաջ մինչև տասը համրեցէք երբ դժգո՛ էք, իսկ մինչև հարիւր՝ երբ բարկացած էք:

ԹՈՄԱՍ ՃԵՑՆՐՍԸՆ

Գիտութեան հպարտութիւնը, խոնարհութիւն է ազիտութեան հպարտութեան քով:

Հ. ՍԲԷՆՍԸՐ

Երջանիկ են անոնք որ համեստ ծնած և բնութենէն օժտուած են ազնիւ և իմաստուն վստահութեամբ մը: Ոչ մէկ բան մարդիկը պզտիկ կը ցուցնէ երեւակայութեան առջեւ, ու ոչինչ այնքան տկար՝ որքան սնափառութիւնը:

ՎՕՎԼՍԱՐԿ

== Սիրտը երջանկութեան այնչափ կը փաքաքի որ, եթէ ճշմարիտ խնդութիւնները պատիւ, արուեստական խնդութիւններ դարձնելու կը ճարտաւորի:

== Ճշդապէս երջանիկ կ'ըլլանք երբ ինքզինքնիս մտնալ գիտնանք:

վէնտ, Բարձիյար «ֆառըլ»ներէն զին. քայլերգներ, օրերաներ գրել կուտայինք, սազի համար ալ երաժշտանոց մը կը բանայինք...: Չենք վաղեր գործերու ետեւէն, որոնք անիրականաւ լի, ծիծաղելի են: Մեր նպատակը ճշդուած է. 1. Հասցնել երաժշտագէտներ. 2. Արուեստագէտներ, որոնք պիտի կրնան նուազել և երգել գլուխ-գործոցները: Ս. Ի.

ՃԵՐԱՄԱԲՈՒԾՈՒԹԻՒՆ

Շեամներու ենթակայ եղած հիւանդութիւնք: — Անոնց արգելիչ նախազգուշական միջոցները: — Պուսայի Շեամագիսական Ուսումնարանը: — Շեամագործութեան արուեստին նախ քան վերջին ընդհանուր պատերազմն՝ բարգաւաճ վիճակը:

Շեամագրւծութեան մասնագէտ Տիար Գեորգ Թորգոմեան

ՊԵՂԵՅԻՆ և ակնախտիդ բնիկները կազմող մեծ մասը արտադրող շեամները, բնութեան անյեղլի օրէնքով՝ դժբաղդարար կարգ մը հիւանդութեանց ենթակայ ըլլալէ չեն խուսարած և չեն խուսարիւր, ասոնք գլխաւոր բարձր և կարեւորներն ըլլալով երկուք են՝

1. փափտ == պալկընլըք == flacherie
2. Բիծախտ == քարաթապան == pèlerine.

Երկուքն ալ սոսկալիօրէն փոխանցիկ են. առաջինը ոչ-ուղղակի, իսկ երկրորդը ուղղակի ժառանգական են,

այսինքն Ֆլաուրի կոչուած ախտէն բռնուած և մահուամբ կոտորած տեղի ունեցած շերամատուէններէն ողջ մնացած շերամներուն՝ թիթեռնիկի փրխակերպելէն յետոյ ասոնցմէ ստացուած հաւկիթներուն պարունակած սաղմները, ինքսնին վատասերած ըլլալով, այս հիւանդութիւնը յառաջ բերող ո՛րևէ պատճառ, յաջորդ տարի ախտը անպայման երևւան կուզայ և այս ախտէն վարակուածները խօզակ չի հիւսած կը մեռնին, անոնց դիակները շերամատան մէջ սոսկալի գարշահոտութիւն մը կը սփռեն:

Բիծախտ, գարաթապան կոչուածը, ըսուեցաւ որ ուղղակի ժառանգական է, այսինքն երբ, շերամատան մը մէջ, այս հիւանդութիւնը պատահի, վարակուած շերամներէն ումանք խօզակ չի հիւսած կը մեռնին. իսկ խօզակ հիւսածներէն դուրս գալիք թիթեռնիկներն ալ վարակուած ըլլալով, ասոնց ածած հաւկիթները ինքնին այս ախտին քօրբիւսքիւ (corpuscules) կոչուած միքրոպները կրած ըլլալով՝ ժառանգական անյեղլի օրէնքի պարտադրութեամբ՝ ախտը յաջորդ սերունդին կը փոխանցեն, և ասոր շերամները հազիւ իրենց հաւկիթէն ծնած, կը մեռնին:

Բէպրին (գարաթապան) հիւանդութիւնը առաջին անգամ Գաղղիոյ մէջ երեւան եկած և երկար տարիներ, շերամներու մէջ աւերներ գործելով՝ շերամաբուծութեան արհեստը բնաջինջ ըլլալու վրայ գտնուած միջոցին, անմահն Բասթէօր վրայ հասաւ. սա իր գիտական բարձր հանձարը և գիտական կարողութիւնը ի սպաս այս արհեստին դնելով 1865ին հաստատ հիման վրայ ըլլալով, այս ախտին երեւան գալուն հաւանականութիւնները չեզոքացնելու աղղու միջոցները օրինականացուց գիտնականապէս, այն է յիշեալ ախտի միքրոպներէ զերծ՝ հաւկիթ ստանալ և յաջորդ տարի այսպիսի հաւկիթներէ ծնելիք շերամները սնուցանել հականերուած շերամատուէններու մէջ:

Գաղղիա, այն թուականէն սուրին, սոյն միջոցները ի գործ դնելով՝ շերամաբուծութիւնը, հիւանդութեան ծագ-

մանէն առջի վիճակէն ա՛լ աւելի բարգաւաճեցաւ:

Վերոյիշեալ հիւանդութիւնք, դժբաղդարար չուշացան մեր Թուրքիո, շերամատուէններէն ներս մուտ գտնելով հոն երկար տարիներ աւերներ գործելու, և ասոր հետեւանօք՝ երկին խօզակի բերքը մեծապէս անկում կրեց: Մետաքսի մանարաններէն շատերը փակուեցան, երկօր գործաւորներ ձեռքերնին ծալլեցին. բիւրք բիւրոց թիթեռններ արմատախիլ եղան. մետաքսի արտածման քանակին հետ, Պետալան Կանձուն հասոյթն ալ կարի նուազումներ կրեցին:

Եւ այս ցաւալի վիճակը տեւեց մինչև 1887 տարի:

Հանրային պարտուց բարձման և կամ առաւելապէս անոր տակաւ առ տակաւ զեղջուելու նպատակաւ Պետութեան յատկացուցած իւր (6) վեց հասոյթներու կարգին, շերամի խօզակի տասանորդի տուրքն ալ կը գտնուէր:

Սոյն վեց հասոյթները մատակարարելու համար հաստատուած Հանրային Պարտուց վարչութիւնը զանոնք առաւելագոյն առիճանի բարձրացնելու միջոցները գործադրելու ձեռարկելով՝ շերամագործութեան խնդրոյն համար, Բարիզ Բասթէօրեան հաստատութեան (Institut Pasteur) գիմած և մասնագէտի մը յանձնարարուիլը խնդրած էր: Բասթէօր այս մասնագէտին ընտրութիւնը իւր աշակերտին Մօնթէլիէի Երկրագործական վարժարանի շերամագիտութեան բրոֆէսէօր Պ. Մայեօի (Maillot) յանձնած էր:

Ստացած հրաւերիս պատասխանելով՝ 1887 տարւոյն փետրուար ամսոյ երկրորդ շաբթուն վերջերը, Հանր. Պարտուց վարչութեան նախագահի ներկայացած էի և իրմէն տեղեկացած որ ես նշանակուած էի իրբեւ մասնագէտ տրուած ըլլալով որ պետական ծախքով 1880էն մինչև 1883, վերոյիշեալ Հողագործական վարժարանին աշակերտած և դասաւանդութեան հետեւած էի:

Շերամի արուեստին բարգաւաճման միջոցները ցոյց տալու համար ինձմէ ուղուած ընդարձակ տեղեկագիրը նոյն

Փետրուար ամսոյ վերջերը յիշեալ վարչութեան մատուցի , որով հիւանդութիւններէ զերծ չերա՛ի հաւկիթ ստալալու յատուկ անմահն Բասթէօրի հոչակած գիտական կանոններուն Թուրքիոյ մէջ տարածուելուն անհրաժեշտ ըլլալը և այս նպատակին իրազօրծուելուն համար , ի հնուն մե- տաքսագործութեան արուեստի մէջ նշանաւոր հանգիստ- ցած և մասնաւոր տեղ մը գրաւած Պրուսա քաղաքի մէջ «Շերամագիտական Ուսումնարան» մը հաստատելով՝ հոն ձրիօրէն նոյն կանոններուն աւանդուելու պէտքը զգացու- ցած էի :

Տեղեկագրիս բովանդակութիւնը գնահատման արժանա- նալով , այս Ուսումնարանը հիմնելու պաշտօնը ինձ յանձ- նուեցաւ և 1888 տարւոյն՝ Սպրիլ ամսոյ սկիզբէրը , Տիրո- ջը օգնութեամբը : Պրուսայի մէջ ի սկզբան տուն մը վար- ձեցի և «Շերամագիտական Ուսումնարանը» «Հարիւր Տար- իւթ թէյալիթի» կոչմամբ (Institut Séricicole) հոն հաստա- տեցի : Վերին բարձր տնօրէնութեամբ , անոր վարիչի և Ուսումնագիտութեան կրկին պաշտօնները ինձ յանձ- նուեցաւ :

Եւ նոյն տարին ապրիլին ընդունուած 12 աշակերտաց տեսական և գործնական դասաւանդութեանց սկսայ : Ասոնք հետեւեալ 1889 հոկտեմբերին Ուսումնարանի սնախս խոյրիկ վկայեալ շրջանաւարտներն եղան :

Հետեւեալ տարին զիմող աշակերտաց թուոյն բազմա- նալովը , Ուսումնարանը ա՛լ աւելի ընդարձակ շէնք մը վոխ սղորուեցաւ , սակայն , ուսումնատենջներու խուռներամ զիմումները ամէն տարի հետզհետէ շատնալովը այս շէնքն ալ անձուկ գալով 1894ին , արուեստի և գիտական տուեալ- ներու և պահանջմանց համաձայն , Պրուսայի բարձանցը վրայ , իմ կողմանէ պատրաստուած յատակազօրի համեմատ , ի հի- մանէ շէնքը կառուցուեցաւ , որոյ ծախքը Հանր. Պարտուց վարչութիւնը հոգաց ի հաշիւ Պետ. Գանձուն :

Մինչ հանգստեան կոչուելու թուականիս , այսինքն 36 տարի անընդհատ , սոյն հաստատութիւնը վարելու և հոն

Բասթէօրեան կանոնները դասաւանդելու երջանկութիւնն ունեցայ : Սոյն ժամանակամիջոցին , Ուսումնարանէս Թուր- քիոյ բոլոր խողակ արտադրող գաւառներու պատկանող 2032 վկայեալ շրջանաւարտք դուրս եկան :

Ասոնք իրենց երկրին մէջ , արհեստի պահանջմանց հա- մեմատ չերամ սնուցանելու մէթոտները տարածելով հան- դերձ , Բասթէօրեան կանոններով՝ վերոյիշեալ հիւանդու- թիւններէ զերծ՝ չերամի առողջ հաւկիթ ստանալու լծուե- ցաւ :

Արդ. նախ քան Ուսումնարանի հիմնուելուն՝

Ա. Թուրքիոյ չերամի հաւկիթի պէտքը Գաղղիա և Ի- տալիա կը յրաջներ . ա՛լէն տարի մեծ քանակութեամբ հուշտ ներմուծելով և փոխարեն կարեւոր գումարներ ար- տածելով . 1889էն սկսեալ , տեղական չերամի սերմն ստա- նալու ձեռնարկուելով , ասոր քանակութիւնը հետզհետէ կարեւոր թուանշաններու յանգեցաւ . վերջին ընդհ. պա- տերազմի թուականէն առաջ , ամէն տարի Պրուսաէն , Ի- տիլիէն , Ամասիէն և ուրիշ չերամագործ կեդրոններէն , արտասահման՝ կովկաս Թուրքիստան . Պարսկաստան , Յու- նաստան և ուրիշ երկիրներ մէկ միլեօն տուփ (1 տուփ = 25 կրամ) այսինքն 40,000 քիւ տեղական հաւկիթ (հուշտ = սերմն) կ'արտածուէր , ներածելով 250,000 հնչիւն ոսկիի խոչոր գումարներ :

Բ. Շերամագիտական վերոյիշեալ Հաստատութեան գո- յութենէն առաջ , ամբողջ Թուրքիոյ խողակի բերքը 4 միլ- եօն քիլօի կը հանգէր , սակայն մէկ կողմանէ ի վեր յիշ- ուած գիտական մէթոտներու կիրարկութեամբ և չերամա- բոյժերու մէջ կատարուած մրցմանց և անոնց տրուած վար- ձատրութեանց շնորհիւ , միւս կողմանէ թթաստաններու րնդարձակմանը զարկ տրուելովը , այս քանակը տարին 18 միլեօն քիլօյի բարձրացաւ , ներածելով 2,700,000 հնչիւն ոսկի :

Գ. Գալով Պետ. Գանձուն խողակի տաղանորդի տուր-

քին, սա եւս նոյն համեմատութեամբ, 275,000 ոսկիի բարձրացաւ:

Դ. Հիւանդութեանց ծագմանէն յետոյ ըլլայ Պրուսա, ըլլայ Պիլէճիք և Քիւրլիւ և այլուր ստիպմամբ փակուելու դատապարտուած մետաքսի մանարանները (filatures de soie), կրկին բացուեցան, անոնց թուոյն վրայ աւելնալով ի նորոյ կառուցուածները. որոնց մէջ 30,000ի մօտ երկսեռ գործաւորներու լաւագոյն ապրուստի միջոցները աւաճեցին:

Ահա ասոնք եղան, մինչ վերջին աղետալի ընդհանուր պատերազմի թուականին, շատ կարեւոր և գնահատելի արդիւնքը, Պրուսայի Շերամագիտական Ուսումնարանի որոյ, այս տարի հիմնարկութեան 50րդ տարին կը բոլորէ:

Հիայոյս եմ որ մեր թուրքիոյ Հանրապետութեան մեծն Նախագահ Նորին Բարձրութեան Իսմէթ Ինէօնիւի և անոր պետական անձնաւորութեանց ինչպէս ամէն մարդի մէջ նոյնպէս այս գեղեցիկ արուեստին մասին թափած ջանքերու շնորհիւ, շերամագործութիւնը և մետաքսագործութիւնը մօտ ապագայի մէջ իրենց նախկին բարգաւաճ վիճակը պիտի ստանան:

Իսկ ես, յանչափս երջանիկ եմ որ կարողացայ ի Մօնբէլիէ Հողագործական վարժարանի մէջ ստացած գիտական ծանօթութիւններովս և 35 տարի անընդհատ ծառայելով Շերամի Ուսումնարանին մէջ, իմ ովսանն օգտակար հանգիստանալ մեր սիրելի հայրենսքին՝ Թուրքիոյ:

Պէյօղլու 1 դեկտ. 1838

ԳէՈՐԳ Յ. ԹՈՐԳՈՄԵԱՆ

Մ Տ Ա Ծ Ո Ւ Մ Ն Ե Ր

- = Հասարակած եղող բանը՝ անձնական չըլլար:
- = Ան որ քիչով գոհ կ'ըլլայ, շատ բան կուենեայ:
- = Երկտասարդութիւնը հեռուէն կը յայտնուի:
- = Սիրելի գիտցողը ցաւիլ ալ գիտէ:

ՄԵՆԱՇՆՈՐՀՆ ՈՒ ԻՐ ՔՆՆԱԴԱՏՆԵՐԸ

Մեր երկրին Պետական պիւտճէին մէջ հասոյթներուն՝ չուրջ 250 միլիօն լիրային մէկ քարորդը կը գանձուի տուրքերէն այն քանի մը ապրանքներուն որոնց վաճառումը իրեն մեկաւորի ըրած է կառավարութիւնը: Այսպէս, պետութիւնը մենաշնորհներուն միջոցով կը գանձէ մէկ մասը կառավարական մեքենան զարձնելու համար եղած ծախսերուն. ինչպէս նաեւ երկրին պաշտպանութեան համար եղած յատկացոյ մներուն: Գրեթէ ամէն երկրի կալուածատէրութիւնները մենաշնորհներու միջոցով ապահոված են իրենց պիւտճէին հասոյթներուն մէկ մասը, և, դիտելի է որ ամէն երկրի ժողովուրդը կը գանգատի մենաշնորհէն՝ անգիտակ գործին էութեան և հարեւանցի դատումով կը քննադատէ մենաշնորհի դրութիւնը առանց խորհելու որ բնութիւնն այ ունի իր մենաշնորհները: Օրինակի համար, մեր երկրին վրայ խօսելով, բնութիւնը պղինձին արտադրութեան մենաշնորհը տուած է էրզանիին, հանքածուխինը՝ Զուլիլուտաքին. թիֆթիկին էն ընտիր տեսակը Անգարա կրնայ տալ, ծխախոտինը՝ Պաֆրա:

Ընդհանուր առմամբ ժողովուրդը կը գանգատի մենաշնորհներէն խորհելով որ անիկա ալ գելք մըն է ազատ մրցակցութեան և պատճառը որոշ ապրանքներու գիններուն սղումին:

Մենաշնորհին քննադատները — ըսինք ամէն երկրի մէջ — կ'ուզեն որ ամէն տեղ ազատ մրցում ըլլայ և ամէն մարդ իր միջոցներովը աշխատի ապրանքի մը լաւն ու աժանը պատրաստելու: Ա՛րդ, եթէ ապրանքներու արտադրութեան և վաճառման մէջ մրցումը օրինաւոր պայմաններու մէջ ըլլային, այն ատեն անիկա շատ գնահատելի գործ մը պիտի ըլլար, և արդարացի պիտի ըլլային քննադատութիւնները մենաշնորհին դէմ: Բայց շատ անգամ

այսպէս չէ: Մրցակիցները, որպէս զի իրենց գոյութիւնը կարենան պահել, ինչ որ կ'ըլլայ միշտ աւելի աժան արտադրելով ասոր համար արջնպիսի խարդախ և ապօրէն միջոցներու որոնցմով հանրութեան համար վնասակար կ'ըլլան և նոյն իսկ ազետարեր առողջպահութեան տեսակէտով:

Այս պարագան ա'յնքան իրական է և ուշագրււ որ Տնտեսագիտութեան գիրքին մէջ անցած են առանց խաղողի պատրաստուած գինին, առանց շաքարի՝ անուշիկէնները, առանց կաթի՝ կարագը, առանց հաւի՝ հակիթը և մետաքսեղէն կերպասներ, որոնց մէջ հարիւրին հինգ համեմատութեամբ միայն մետաքս կայ և մնացածը... հանքային նիւթեր:

Տակաւին խօսքը չենք ընել արջն միջոցներուն, որոնցմով, ազատ մրցումի մէջ, անխիղճ մէկը կը լաջողի խլել հացը իր արհեստակցին բերնէն. չենք յիշել անունները այն վարպետորդի ճարտարագործներուն, որոնք օրինազանց միջոցներով կրցած են քանդել հիմերը բազմամեայ պատուաւոր տուներու:

Գիներու աժանութեան պարագան ալ խնդրական է: Որովհետեւ, տեսնուած է որ, երբ ազատ գործունէութիւնը ըլլայ և ամէն մարդ կարենայ իր ուզած գործը ընել, ասոր հետեւանքը այն կ'ըլլայ որ միևնոյն քաղաքին մէջ պէտք եղածէն շատ աւելի թիւով նոյն գործին ձեռնարկողներ կ'ըլլան, որով այդ գործին արտադրած շահը կը բաժնուի, կը ստորաբաժնուի այդ գործին հետեւողներուն միջեւ և ասոնք կը ստիպուին բարձրացնել իրենց գինները որպէս զի շատ շահին և իրենց գոյութիւնը պահեն:

Մենաշնորհով ծախուած ապրանքները համեմատաբար սուղ են և կարելի է այս արանքները աւելի աժան ծախել ժողովուրդին, բայց ասոր համար մենաշնորհը քննադատողները պէտք է խորհին որ՝ մենաշնորհ եղած վաճառումը կարգ մը ապրանքներու, որոնք պերճանքի նիւթեր են, ինչպէս ծխախոտը, ալքոլը և կամ նիւթի մը, որուն համար վճարուած դրամը չի կշռեր վճարողին պիւտճէին

վրայ, ինչպէս լուրջին, միջոցներ եթէ ասոնց վաճառութիւնը գոյացած չանով պետութեան պիտէն չհատարակչուէր. կառավարական մեքենան դարձրնալու մտօք եղած ծախքերուն և երկրին պիտուածութեան համար երա՛ յատկացումներուն համար անձր ժեշտ պէտք եղած դրամը փոխափութիւն պիտի գանձուէր օրգակի և անուղղակի զանազան նոր տուրքերով, որոնք թերեւս աւելի կշռէին ժողովուրդին անհատական պիւտճէին վրայ:

Այս գիտողութեան դէմ մենաշնորհին քննադատները կրնան իրաւացիօրէն ցոյց տալ չսքարին և քարի զին վաճառման վրայ որած մենաշնորհի տուրքերը. բայց կը տեսնենք որ Հանրապետական ժողովրդաւեր կառավարութիւնը միջոցներ կը խորհի շաքարին և քարիւղին գիները էեղհետեւ աժանցրնելու համար, և ապահովպէս ասոնք սեղի պիտի ունենան առաջին սեթիւ:

ՍՐՏՍՇԷՍ ԳՍԼՓԱՔՃԵԱՆ

ԽԵԼԱՑԻ ԽՕՍՔԵՐ

Ամենէն մեծ առաքինութիւնը՝ բարութիւնն է:
ՊԱՔՕՆ

Բարութիւնը տկարութենէ յառաջ կուգայ:
ՏԸ ԼԱԹՁԵՕ

Բարութենէն տալ բեր մեծութիւն չեմ գիտեր:
ՊԷԹՂՕՎԷՆ

Բարութիւնը կոյր է, վճակատութիւն չունի:
ԼԱ ՖՈՒՇՍՈՒՏԻԷՐ

ՅԵՂԱԳՐԱԿԱՆ

ՀՐԵԱՆԵՐԸ ՈՐՈՆՔ ԿԸ ՀԱՆՍԻՆԻՆ

ՀՐԵԱՆԵՐԸ, 1800 տարիներէ ի վեր քչուած իրենց հայրենիքէն, կ'ուզեն ամէն գնով վերաջինել Պաղեստինը և զայն հրեայ ազգաբնակչութեամբ լեցնել:

1870 թուականէն է սկսուած հրէական ներգաղթը դէպ ի Պաղեստին և այսօր այդ երկրի մէջ 400.000 հրեաներ արդէն տուն տեղ են եղած, երկրին ամբողջ բնակչութեան թիւն ըլլալով 1,300,000. որմէ 800.000ը արաբ, 100.000ը քրիստոնէայ ազգեր. իսկ մնացեալ 400,000ը, ինչպէս րսինք հրեաներ: Արաբ և հրեայ ազգերու թուական յարաբերութիւնը մինչեւ մեծ պատերազմը եղած է շատ աւելի յօգուտ արաբներու, սակայն մեծ պատերազմէն ասդին հրէական ներգաղթը այնքան հսկայ քայլերով է յառաջ տարուած, որ այդ յարաբերութիւնը արդէն Չի դէմ ի է հասած, և այս՝ անշուշտ իրրեւ գուտ թուական յարաբերութիւն, մինչդեռ հրեաները տնտեսական հողի վրայ տասնապատիկ աւելի բարգաւաճ վիճակ մը կը ներկայացնեն, քան իրենց արաբ գրադները: Այս վերջինները կշիռքի թաթին վրայ կը նետեն մէկ կողմէն իրենց թուական առաւելութիւնը և միւս կողմէն իրենց քաղաքական զերակշու թիւնը, զոր ունին շրջակայ արաբ պետութեանց ստեղծումէն ասդին: Եւ ասոնք առաւելութիւններ են, որոնք հրեայ ժողովրդէն ուրիշ ազգի համար յուսահատեցուցիչ կրնային ըլլալ: Հրեաները սակայն, ընդհակառակը կարծես աւելի փարած կը թուին իրենց հայրենիքին և նիւթական ու կազմակերպչական հսկայ ուժեր կը տրամադրեն, ներգաղթը դէպի Պաղեստին ալ աւելի իրական դարձնելու համար:

Տնտեսագիտական թերթի մը տուած տեղեկութիւններու հիման վրայ, հրեաները Պաղեստինի հողային արտադրութիւնը — այսինքն երկրին տնտեսական զլխաւոր ճիւղը — 1931-1935 թուականներուն շատ մասերով տասնապատուած են: Մանաւանդ նարինջի արդիւնաբերութիւնը հասած է հսկայական չափերու, այնպէս որ Պաղեստինի 1935 թուի արտածման արժէքը եղած է 17,300,000 տոլար, որմէ 15,347,000 տոլարը կը ներկայացնէր արտածուած նարինջի արժէքը: Եւ Անգլիոյ պէս երկիր մըն է Պաղեստինի զլխաւոր յաճախորդը, որ կը գնէ արտածուած մրգեղէնի երկու երրորդը:

Միւս կողմէն Պաղեստինի մէջ միայն հողամշակութեան հաւար մինչեւ 1936ի դարունը հրեաներու կողմէ գործածութեան դրուած քի փիթալը կը հասնէր 110—120 միլիոն ոսկի տոլարի:

Իսկ ինչ կը վերաբերի կազմակերպչական կեանքին — խնդիրը միշտ հայրենաշինութեան յարակցութեամբ առնելով — հրեաներու երկու մեծ միութիւնները՝ «Հրեաներու Գաղթաւորման Միութիւնը» և «Պաղեստինեան Եզրայրական գործակալութիւնը» էրաչքներ կը գործեն հրեայ ժողովուրդի հայրենաշինութեան մէջ: հապա Սլօնիստական մեծագոյն կազմակերպութեան՝ Ալիանս Իզրայէլիթը, որուն ձեռքն են կեդրոնացած Սփիւռքի հրեայ ըտլոր կազմակերպութիւնները:

ԱՌԱՋԻՆ ՀՐԵԱՅ ԾՈՎԱԿԱԼԸ

Միացեալ Նահանգներու իրադատական ուղիւնոսի նաւատորմին հրամանատար ծովակալ Արթըր Հէրպըրնի յաջորդած է ծովակալ Քլայմ Պլոխ, որ հրեայ է: Ասիկա անշահախնութեան իրողութիւն մըն է:

Նոր հրամանատարը, 1887ին ծնած է սպանեամերիկեան պատերազմին ու Պօքսթրոներու բռնություններէն զրսպու մին մասնակցած է: Նաուտին բոլոր աստիճանները մէկիկ մէկիկ բարձրացած է: Նախկին նախագահ Հովորի ցերմ բարեկամն է: Օրին մէկը. Հովոր բսած է անոս:

— Կարծեմ, դուք առաջին իսրայէլացի ծովակալն է՞ք Նոյ նահապետէն ի վեր:

— Ինչո՞ւ Իսրայէլի ՆՁրդ հոշակաւոր-ցեղին խօսքը չէ՞ք ըներ, պատասխանեց ծովակալը:

Տասերկուերորդ ցեղը. որուն հետքը չէ գտնուած պատմութեան կողմէ, կորսուած է: Բայց այդ խնդիրը շատ ուսումնասիրուած է, ու բազմաթիւ Անդրեսագոսներ կը կարծեն թէ անդրիական ժողովուրդը ծագում առած է այդ անհետացած ցեղէն: Պաղեստինէն վտարուած այդ ցեղը նստած է Միջերկրականի ծովեզերքները քերոզ նաւերը ու մինչեւ Կայլէսի երկիրը հասած է: Հրեայ իշխանուհի մը բրիտանական թագաւորներուն նախամայրը եղած է: Սա ստոյգ է որ. Կայլէսի երկրին մէջ խոշոր քար մը կայ, որ ատենօք թագադրութեան քար եղած էր: Անդրիոյ երկրաբանական կազմութեան մէջ այդ քարը գոյութիւն չունի Սուրիոյ և Պաղեստինի հողին յատուկ քար մըն է: Ահա ինչո՞ւ, ծովակալ Պյօն կրնար աւելցնել:

— Միբոլի նախագահս, ինչպէս կ'տեսնէք, հարկ չկար մինչեւ ջրհեղեղ բարձրանալու:

ՄՏԱ ԾՈՒՄՆԵՐ

— Ճշմարտութիւնը անզուգական նկարագիր մը ունի, այն է ակներեւութիւնը:

— Անկեղծութիւնը ամեն բան կարճ կապել և պարզել կուտայ:

— Ազան բլլալու համար ոչ ոյժ, ոչ երիտասարդութիւն, ոչ առողջութիւն պէտք է:

ԻՆՉ ԱՆՑԱԻ ԴԱՐՑԱԻ 1938

ՏԱՐԻՈՅ ԸՆԹԱՑՔԻՆ ՄԵՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ, ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ՇՐՋԱՆԱԿՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Ս. Պ ԱՏՐԻԱՐԲ ՀԱՅՐԸ տարին անցուց մատուցօրհնութեան հանգէտներու և եկեղեցական տօնախմբութիւններու արարողութեանց նախագահելով, շնորհաւորական հեռագիրներ ստորագրելով, և աղօթելով աշխարհի խաղաղութեան համար: Նորին Սրբազնութեան ներկայացած առիթներ զիմակազերծ ընելու համար ինքզինքնին գործի վրայ ցոյց տալ ուզող իր հակառակորդները, բայց ն. Սրբազնութիւնը իր կոչումին հաւատարիմ անձ չմեղանչեց ներողամտութեան ոգիին դէմ:

Եթէ Պատ. իարքարանը սխալումներ ունեցաւ, ան ոչ թէ բնաւզին բերմամբ էր այլ չի կրելուն համար խորամանկութեան ոգին, որ ուրիշներ զիւանազիտութիւն կը կոչեն:

Վարչութիւնը, Պետրոս պէյ Սօբասանճեանի մարմնական տկարութեան և Յակոբ Էֆ. Թորոսեանի ցաւալի մահուամբ շատ բան կորսնցուց. իր արդէն տատանեալ վիճակը ալ աւելի ցաւալի բնոյթ մը առաւ. բարեբաղդաբար Տիար Ե. Շիրինեան հաւանեցաւ գործ սկսել, որով ան գոնէ կըրցաւ հաւասարակշռութիւնը պահել:

ՈՐԲԱՆՈՅՆԵՐՈՒ միացման գործը գլխաւոր զբաղումը եղաւ Վարչութեան: Որքերը հիմա Կարակէօղեան որբանոցի մէջ կը պատսպարուին. տեղ կայ նաեւ ուրիշ որբերու համար ալ: Բայց ի՞նչ պիտի ըլլայ սբաւիճեալ վիճակը:

Վարչութիւնը այս կարեւոր կէտին չանդրադարձաւ, քանի որ Գալֆեան աղջկանց որբանոցը մինչեւ բերանը լեցուն է, և չենք գիտեր թէ ի՞նչ պիտի ըլլան Հայ որբուհիները:

Գարակէօզեան որբանոցի նորակազմ ինամակալութեան դործը իրականին մէջ բեռնուած է Տիար Մկրտիչ Իւթիւճեանի, որ շնորհաւորելի եռանդով կը գործէ Աստուծոյ և ժողովուրդին օգնութեան ապաւինելով:

Ա.ԶԳ. ՀԻՒԱՆԻՒԱՆՈՅԻ վիճակը ազգին ամէնէն հարուստ եղած օրին ինչ որ էր, նոյնն է նաեւ ներկայի աղքատ օրերուն մէջ: Զերմապէս շնորհաւորելի են ատենապետ Տեարք Տօք. Փէշտիմալճեան, Ստեփան Կիւլպէնկեան, Տիգրան Նիկօլեան, Աւետիս Սարաֆեան, Յ. Գիմաքսեան, Պապիկեան, Պարոնեան և Պարտիզպանեան, որոնք իրենց գործն ու հանգիստը զոնելով փայլուն ապագայ մը չի խօստացող գործին գլուխը անցած կ'աշխատին. կը տգնին սընանկութեան փողը իրենց օրին փչել չտալու համար: Երանի թէ Հոգաբարձութեան ջանքն ու ճիգը տեսնող պաշտօնէութիւնն ալ առաքինութիւնը ունենար քիչ մը զգացում գնելու իր գործելակերպին մէջ: Սօսքերնիս Հայրօ Հայրապետեան և Նահապետեան բժշկապետներուն համար չէ:

ՕժԱՆԻԱԿՆԵՐԸ երբեմն կորովի, երբեմն ալ թոյլ բայց յարատեւ կը ջանան օգտակար ըլլալ Ազգին տան:

ԿՐՕՆԱԳԱՆ ԺՈՂՈՎԸ անշուշտ չէ կոչուած կրօնական մեծ բարեջրջումներ յառաջ բերելու ցեղին կրօնական գործերուն մէջ, բայց դոնէ եկեղեցական երգեցողութեան տիպար խումբի մը կազմութեամբ զբաղելու իզձն ալ չունեցաւ ձեռնարկ մը որ մսմապէս պիտի արբիւնաւորէ իրենց երեւակայած նիւթական ակնկալութիւնը, բայց թանձրացած երակներով և ըմբօնով ան կը մնայ գործը արուած մէկու մը գերին մէջ և կզայտը կը գոհանայ իր անունին շուրջ գէշ կամ աղէկ խօսք հասնելէ զգուշանալով:

ԿԱԼՈՒՄՄՈՅ ՀՈԳԱՅԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ՝ տէօվելթ տիւշկիւնի վիճակ մը կը ներկայացնէ ներկայիս: Անիկայ գոհն է ան-

խիղճ ու անողորմ միջքանի եկեղեցական ազան պաշտօնեաներու, որոնց ապօրինութեան երեսէն դառն կորուստներու ենթարկուեցաւ, խոցելով սիրտը Տօք. Անտրէի նման պատուական գործիչներու, որ կը ճգնի ամէն առթիւ օրինակելի ցոյց տալ Բերայի թաղային գործերու վիճակը:

Թէ՛ի ՄԻԻԹԷՎԷԼԼԻՈՒԹԵԱՆ ԽՆԻՒԻ.— Յունաց Պատարբարանը կառավարութեան մօտ գիտում կատարելով յաջողեցաւ թէք միւթէվէլլիութեան ինքնակոչ թեկնածուներէ տարբեր համայնքին վստահութիւնը վայելող անհատ միւթէվէլլիներու ցանկ մը ներկայացնել: Տարբեր խնդիր թէ մինչեւ Տարեգիրքս մատուլին յանձնուած պահուն այդ մասին կառավարական որոշում մը ձեռք բերել կարելի չեղաւ, որով ալէն թաղային մարմին կը մնան սպասողական դիրքի մը մէջ:

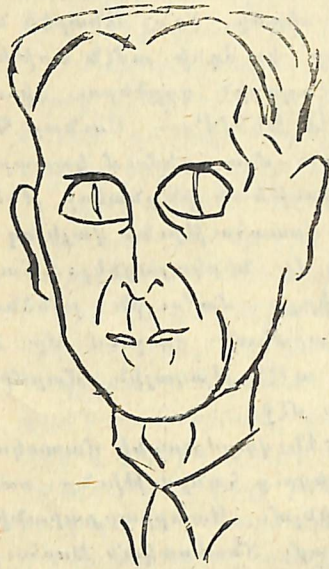
ԿԵՒՐՈՆԱԿԱՆ ՍԱՆԱՍՈՒՅՆՆ վարժարանի մատակարարութիւնը բաւական մը զբաղեցուց հասնութիւնը, սակայն Վարչութիւնը չենք գիտեր ինչո՞ւ Պատրիարքարանի կէտիքը պաշտօնեան զատ կամ Տնտեսական Խորհուրդէն ալ տարբեր չէ՞ղոք հաշուեքննիչի մը չի յանձնեց վարժարանին հաշիւներու քննութեան կենսական գործը:

Չէ՞ղոք և անկողմնակալ քննիչ մը թէ՛ եկեղեցիին և թէ վարժարանին գործերուն մէջ դարձանուծի՝ անհրաժեշտօրէն կարօտ վէրքեր երեւան պիտի կրնայ հանել: Վարչութիւնը պէտք է թօթափէ այլեւս թմրութիւնը:

Ա.ԶԿ. ԽՆԱՍԱՍՈՒՅՆՆԻՒՆԸ.— Անոնք որ սոյն մարմնոյն գոյութիւնը այլեւս աւելորդ կը նկատէին, համողութեցան որ հեռատեսութիւնը իրենցմէ հեռի է այնքան որքան Վարչական ձիրքը իրենց խելագատակէն:

ԱՌՆԻՏՐԱԿԱՆ աշխարհին մէջ Հայութիւնը բարեյաջող շրջան մը անցուց: Նարեան, Լեւակ Շէքէրճեան, Ս. Ալթըփարեաք, Քնաճեան, Հ. Միսքէթեան, Եղմաճեան Ս. և Ա. Կիրիտլեան, Թանթապրուսեան, Թէլլալեան, ձգնաւորեան-Սախո, Մինթանճեան, Աղասեան, Կ. Աղամեան, Միքայէլ

Փափազեան, Գուլումճեան, Ճիւմգիւշեան, Չուճաճեան,

ՏԻՍՐ ՎԱՀԱՆ ՏԻՒԻՃԵԱՆ
Վանառականական մրցման
ախոյեաններէն

Փափազեան տունները: Տիար Մինդրատ Կարապետեան, իր
սեփական շէնքը և գործը ընթարձակեց:

Խուրախակաթի վերոյիշեալ տուններէն շատեր, իբր պե-
տական շինութիւններու հայթայթիչներ իրենց ցոյց տուած
ուղղամիտ գործունէութեամբ գոնունակութեան արժանա-
ցած: Խամ երկաթի թուրքիոյ հրապարակի ախոյեանու-
թեան տիտղոսը պահեց թօփալեան հիմնարկութեան պետ
և անձուաց թօփալեանի փոսայ Տիար Ասլարոս Նշանեան,
լրջաբարոյ և քօրէքթ երիտասարդ մը, որուն մէթօտիք
գործելակերպը պատկասանք կ'ազդէ դիտողին:

Սարգիս Յովակիմեան, Ս. Պալըքճեան տուններն ալ

Արայ Լուծֆեան, Գ. և Ա.
Տամբամեան եղբարց, Վ.
Պէրպէրեան, Մազլըմեան,
Հ. Ճիւլաճեան ֆիրմաները:

Հակառակ գլխաւորնե-
րէն մի քանիին միջև տի-
րող լուռ մրցակցութեան
սայթազում մը տեղի չու-
նեցաւ:

ԵՐԿՒԹԵՂԵՆԻ ՀՐԱՊԱ-
ՐԱԿ. — Խուրախակաթի ճիւ-
ղին մէջ իրենց աչքաու-
գիրքը պահեցին թուրք
Կեսարեան և Միհրան Կե-
ւարեան, Գ. Եուսոֆեան,
Գ. Մալխաս, Չ. Կարապ-
եան, Չ. Ան Էիսեան, Մ.
Պէյազճեան, Օրսոգ'ան, Բօ-
լտեան, Ճիւմճեան, Խոր-
խորունի, Չէքիսեան, Փա-

պահեցին իրենց դերակիւ գիրքը: Խամ երկաթի տուե-
տրական հրապարակ անփոխարինելի կորուստ մը ունե-
ցաւ յանձին Սերովրէ Պոյաճեանի. պտտուական մարդ, ո-
րուն ազնիւ բնկերը Տիար Արրահամ Աբելեան, ցաւը
սրտին կը չարունակէ այս մեծ հաստատութեան վարչու-
թիւնը, ա'էն ջանք ընելով յարկելու համար իր անզու-
ղական ընկերոջ մաքուր յիշատակը, քանի որ ամէնուն
սիրելի անձուաց Պոյաճեան, որքան դրական նոյնքան ալ
դրական պտտական մարդ էր:

Խամ երկաթի տուեալներն մէջ իրենց վերելքը շարու-
նակեցին Յակոբ Աշճեան, Վահրամ Էլակիօղլեան, Կ. Մէհ-
թէրհան տունները, իրենց օրինակելի ու ետանդուն գոր-
ծունէութիւններ:

ԱՏԱՂՅԻ ԵՐԿՒ. Հայ վաճառատուններ Աբրահամ Էքշեան
և Յովհաննէս Կէվրէկեան հաստատութիւնները, հակառակ
բաղձաթիւ մրցախիցներէ շրջա գատուած ըլլունուն, իրենց
վերելքը շարունակեցին:

ՎԱՀԱՐՇԱԿ ՏԷՐ ՅԱԿՈՒԲԵԱՆ
թիւններով:

ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ
գործին մէջ ալ Հայ երի-
տասարդ ճարտարապետներ
գեղեցիկ և ճաշակաւոր
գործեր արտադրեցին չինե-
լով քաղաքին փայլը ա-
ւելցնող շէնքեր: Երիտա-
սարդ ճարտարապետ Պ. Սն-
նիկ Նազարէթեան հիմնեց
նաեւ շինուածանիւթերու
առուտրական հաստատու-
թիւն մը, ինչպէս ճարտա-
րապետ Պ. Հրանտ Գարեօ-
լաճեան որ կ'ըբազի նաեւ
պետական յանձնառու-

Մեքենաներու և գործասեղաններու վաճառման կեդ-
րոնը եղաւ Կավրիէլ և Վահան Պարտիզպանեան եղբարց
մեծ վաճառատունը: Պ. Կավրիէլ իր աշխատութեան թան-
կազին ժամերէն բաժին եւս հանեց Ազգ. Հիւանդանոցի
գործերուն համար, ուր մեծապէս օգտակար եղաւ իր ե-
ռանդուն ու անկեղծ գործունէութեան շնորհիւ անոր ջան-
քերով շինուեցաւ ջեռուցման կազմակերպութիւնը որ քայ-
քայուած վիճակ մը ունէր:

ԵԼԵԿՏՐՈՎԱՆ. — Նիւթերու ճոխ վաճառատուն մը և
գործարան մը հիմնող Ա. Գասապեան տունը, իր գործառ-
նութիւնը նախանձելի դիրքի մը հասցուց, իր գործատե-
ղիներու մէջ պատրաստելով ելեկտրական կազմածներու
վերաբերեալ ընտրելագոյն առարկաներով:

ՔԱԼՕՐԻՑԷՐԻ շինութեան գործին մէջ իր նմանը չունե-
ցաւ Տիար Յակոբ Բէրէսթէճեան, որուն կազմած ջերմարաշ-
խութեան էսթաբլիսիօննե-
րը հիացում կը պատճառեն
Եւրոպացի օտար վարպեա-
ներուն:

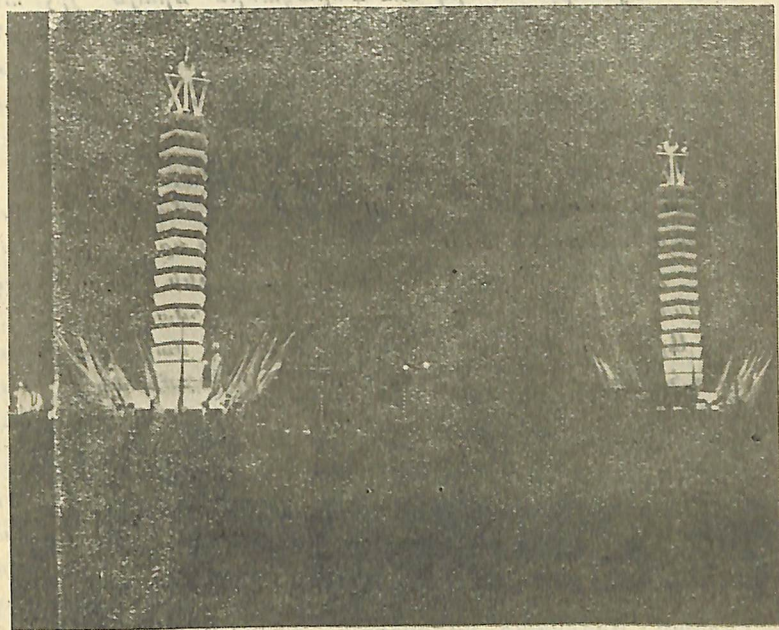

ՅԱԿՈՐ ԲԵՐԷՍԹԷՃԵԱՆ

Քալրիֆէրի շինութեան
պետական մեծ յանձնառու-
թիւններ ստանձնող միակ
տունը եղաւ Գրիգոր Ժամ-
կոչեան վաղեմի մեծ հաս-
տատութիւնը որ կը զբա-
ղի նաեւ վառարանի առեւ-
տուրով սոյն հաստատու-
թիւնը, որ մի քանի ճիւ-
ղեր ունի, մօտ ատենէն կը
փոխադրուի Պօլսոյ Թղթա-

տարական մեծ շէնքին ետեւի նոր շինուած սեփնական
ընդարձակ շէնքը:

Տիար Ժամկոչեանի որդին՝ Պ. Արշակ որ կը գործակցի իր
հօր, անցնող տարուոյ ընթացքին նշանաւոր հանդիսացաւ
իր մէկ խիզախ բայց յաջող ձեռնարկով: Հանրապետութեան
Լէրդ տարեգարծին կամուրջին Պօլսոյ կողմի գլուխը կանգ-
նուելիք հսկայ յաղթական կամարները, երբ յանձնառուներ
կը վարանէին շինել ժամանակ չըլլալուն համար: Պ. Արշակ
Ժամկոչեան եռանդուն երիտասարդը, ասպարէզի և հայրե-
նասիրական բուն թափէ մը մղուած առաջ նետուեցաւ և
աննաւատալի արագութեամբ յաջողեցաւ շինել տալ ստորեւ
նկարը զեռեղուած յաղթական կոթողները, արժանանա-

Հանգապ. 15րդ սարեղարձի առթիւ շինուած կորովները

լով պատկան իշխանութեան ջերմ գնահատման:

Վառարանի վաճառականութեան մէջ իր առաջնակարգ տեղը գրաւէ Յովհաննէս Փափաղեան վաղեմի մեծ հաստատութիւնը, իսկ Ղալաթիոյ մէջ երեք եղբայրներ, Պերճ, Խաչիկ և Ժիրայր Աբիկեան եղբարք իրենց ֆապրիգային մէջ յաջողեցան շինել տեղական պայմաններով այնպիսի խնայողական և գեղակերտ վառարաններ, որոնք լրջօրէն կը մրցին եւրոպական արտադրութիւններու հետ:

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ գործիքներու միակ ու տիպար հաստատութիւնն եղաւ ողբացեալ Պաղտատար Գազանճեանի հիմնած հաստատութիւնը, զոր ներկայիս յաջողապէս կը վարէ իր արժանաւոր զաւակը Տիար Նազարէթ Գազանճեան: Այս երիտասարդ առեւտրականին միայն յիշատակութիւնը ընել ճիշդ չի պիտի ըլլար, քանի որ ունինք դեռ խոստումաւից երիտասարդներ ալ ինչպէս Պարոնայք Մարտիկ Յրէնկեանը, որ իր անմոռաց հօր Մկրտիչ Էֆէնտի Յրէնկեանի մաքուր յիշատակը կ'ապրեցնէ իր ի բնէ կենցաղագիտական հազուադիւր յատկութիւններով և ազնիւ ու կալան բնաւորութեամբ: Յիշենք նաեւ մանիֆաթուրայի դործին նուիրուող Պ. Երուանդ Սվաճեանը որ մանիֆաթուրայի վէթէրան Տիար Մարտիկ Շէքէրճեանի մականին տակ օր ըստ օրէ կը ձոխացնէ առեւտրականի հմտութիւնը:

Արայ Լութֆեան որ արդէն կը վարէ մանիֆաթուրայի ճոխ հաստատութիւն մը՝ օգտուելով իր անմոռաց հօր գործակիցներուն Տեարք Վ. Տիքիճեանի, Բ. Բօլատեանի և Մ. Ժրտէճեանին փորձառութենէն:

1938ի ԲԺՇԿԱԿԱՆ կեանքի գործունէութեան մէջ իրենց օգտակար ու փրկարար դերը կատարեցին Տօքթօրներ Լ. Մալխաս, Հայրօ Հայրապետեան, Մանուէլեան, Նահապետեան, Ռ. Ֆօթօղեան, Գ. Ոսկանեան, Միմիտ. Տ. Թագաւորեան, Տօնիկեան, Գրըրզճեան, Պալըզճեան, Գաբրիկեան, Սիօսեան, Իշլէմէճեան, Սարգիսեան, Փէշտիմալճեան, Տանտինեան, Մինաս Պապկունի, Մէզպուրեան, Խախամ-

եան, Սիմօնօֆ, Միսաքեան, Մուրատեան, Տէօքմէճեան,

ՏՕԲ. ՏՕՆԻԿԵԱՆ

և այլն այլն, որոնք խղճմբտօրէն կատարեցին իրենց նուիրական պաշտօնը՝ հեռի շահադիտական նկատմաներէ: Տօք. Տօնիկեան, որուն նկար կը հրատարակենք Սմերիկեան հիւանդանոցին մէջ լրբ մանկաբարձ ունեցաւ խիստ օգտակար գոծունէութիւն մը, արժանանալով բազմաթիւ ծնողներու ջերմ երախտագիտութեան:

Իր ունեցած փորձառու-

թիւնը՝ ուրիշ բաժին կը հանէ բոլոր իրեն զիմողներուն, զայն զարգաց բժշկական դասուն ամէնէն սիրելի դէմքերէն մին:

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ յանձնարարական տուններու Թուրքիոյ ներկայացուցիչութեան ախոյանութիւնը արժանաւորապէս կը պահէ պատուական երիտասարդ մը՝ Տիար Յակոբ Միքայէլեան, որ խոհական ու իրատուն մէթոտով մը կը կառավարէ վիրաբուժական գործիքներու, քառուղէ նիւթերու, էսքէսիայիթէ դեղերու, արդուզարդի քրէմներու, Վ. Կաթերտամի քլինիք ֆապրիգայի արտադրութիւններու, Պոսթաթիւն Պալիէրի ընդարձակ և ճոխ գործը, ինչպէս նաեւ բազմաթիւ օտար մեծ տուններու ներկայացուցչութեան փափուկ պաշտօնը, շնորհաւորելի ձեռնհասութեամբ:

Դեղերու առեւտուրի Թուրքիոյ մեծ Մարդեան Չէման անուն հաստատութիւնը, անցնող տարուան ընթացքին ալ աւելի ընդարձակեց իր գործառնութեան սահմանը նախանձելի վիճակի մը հասցնելով: Յիշենք Իւ Էնգա սեփօսուի գործակից համակրելին Պ. Սարգիս Ղազարոսեանը դեղերու առեւ-

տուրի ճիւղին մէջ հակառակ փոքր տարիքին տարաւ այն-
պիսի յաջողութիւններ. որ իր մէջ վաղուսն մեծ առեւ-
տրականի բարձր բնորոշակութիւնը ցոյց կուտան:

ՊՕՏՕ ԱՍԼԱՆ վաղեմի տունը կը պահէ իր «նփոփ» խելի
հմայքը:

ԿԵՐՊԱՍԵՂԷՆՆԵՐՈՒ ներկի առեւտուրը դասական առ-
տիճանի հասցուց Տիար Կարապետ Թուխտարեան, որ վերջ-
ջին անգամ Լոնտոն և Բարիզ այցելելով իր ճիւղին վերա-
բերեալ օգտաշատ նորութիւններով քաղաքս վերնդարձաւ:

ԼԱՍԹԻՔԻ Յ. Թորոսեան մեծ հաստատութիւնը՝ այժմ
հանգուցեալին որդւոյն Պ. Մասեհի գեկավարութեան տակ
կը շարունակէ իր գործունէութիւնը, առեւտրական հրա-
պարակի վրայ անջինջ պահելով առեւտրական և բնկերա-
յին չրջանակի մէջ Թորոսեանի մաքուր համբաւը:

ՀԻՒՍՈՒԱԾԱՆԻԻԹ բարթի թաղաւորն է Առտաչէս Զի-
չէքճեան: Իր վաճառատունը կը ներկայացնէ բուրդի խայտա-
բղէտ տեսակներու ու գոյն երու առեւտրական հաւաքածոյ մը:

ԿՕՇԻԿԻ ՆԱԽԱՆԻԻԹԵՐՈՒ Հայ մօտէլ հաստատութիւնը
մնաց Մանուկեան եղբայր զաւճառատունը: Երկու երիտա-
սարգ եղբայրներ զ'այլերի ճարտարութեամբ կը վարեն ա-
ռեւտրական այս բազմաճիւղ գործը՝ վայելելով միջոցաւոր
համբաւը:

ՄՈՒՇՏԱԿԻ առեւտուրի մէջ ուլ հայ վաճառականներ
ունեցան պատուարեր գործունէութիւն մը: Միհրան Օհան-
եան՝ մեծաքանակ և փոքր քանակ վաճառականութեան
տիրանը եղաւ միշտ:

Եփրեմի հոգին կը թովոս անշուշտ զգալով այն յաջո-
ղութիւնը՝ որուն հասած է Պէյօղլուի իր հիմնած մուշտակի
տիպար վաճառատունը, զոր այժմ կը վարէ Տիար Զարեհ
Խորասանճեան՝ գործակցութեամբ արժանընտիր տնօրէնի
մը Պ. Գրիգոր Ղազարոսեանի: Պարկեշտ առեւտուրի ճաշա-
կի նրբութեան և գինի գիւրամատչելիութեան այս անմր-
ցելի հաստատութիւնը ժամադրավայրն է բարձր ճաշակի

տէր գեղեցիկ սեօին, ուր ան կը դմէ հաստատ ու անայ-
լայլ համոզումով թէ՛ նիւթի ընտրութեամբ է որ միայն
պիտի զաւղի քանի որ գինեբու մասին այս հաստատու-
թեան ցոյց տուած խղճմտութիւնը ա՛խօր ամէնուն կա-
սարեալ վստահութիւն ներշնչած է ԻՐԱՒԱՄԲ:

Խօրօտանճեան հաստատութեան վայելած այս ժողովր-
դական համակրանքն ու սիրայիր վերաբերումը կ'երեւի
ախորժակը գոգած է մեր երիտասարդներէն՝ Տօք. Մալ-
խօի անդրանիկ որդւոյն Պ. Սարգիսի, որ Թիւնէյի մօտը
հիմնած է մուշտակի վաճառատուն մը, ջանալով ոչ միայն
դրաւ. այլ դիրք և համբաւ չահիլ, ինչ որ շնորհաւորելի է:

ԱՊԱՀՈՎԱԿԻՐԱԿԱՆ գործերու մէջ ԻԻՆԻՈՆ՝ մնաց իր
նախկին բարձրութեան մ.ջ, մեծ մասամբ Հայ կարող պաշ-
տօնէութենէ մը բաղկացած այս Ընկերութիւնը, որոնց
գլուխը կը գտնուի փորձ և ձկուն տնօրէն մը՝ Տիար Սի-
սակ Աղարթմաճեան և կարող իրաւագէտ մը՝ Տիար Յարու-
թիւն Պի. փի. ճեան անստարկելի ճարտարութեամբ կը վա-
րեն Ընկերութեան բնագործակ գործերը. որ օր քան օրէ
կը բազմանան հակառակ մրցակցութեան, որոնք Ընկերու-
թեան վիասակար ըլլալէ աւելի անոր յատկութիւնները կը
կը փաղաքեն:

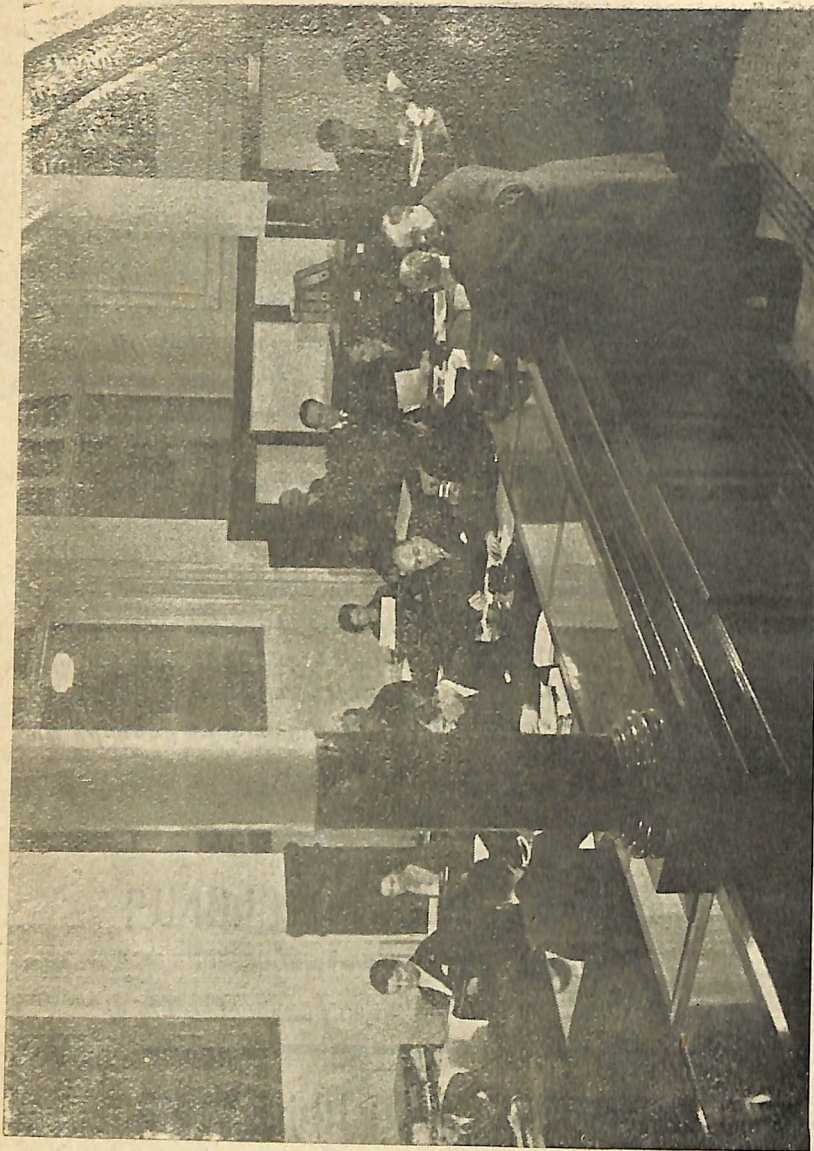
ԱՏԱՄԱԲՈՅԹ ԱՐՏԱՇ ՍԱՐԿԱԽԱԳ

Հայաստեաւ Կազի (Kasska) քիւ 77

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ. — Կիրակիէ զատ ամէն օր

ԱՏԱՄԱԲՈՅԹ ԱՐԱՄ ԿԻՆՊԵՐԿ

Մեծ-Կղզի Գափքան Նուրի փողոց քիւ 1Ն

Տեսարան մը ԻԻՆԻՕՆ Ապանովագրական մեծ Ղնկերութեան

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ.— Հայ դերասաններէն գրեթէ միակ Իր-
մա Ֆէլէկեանն (Թօթօ) է որ կ'աշխատի Հալպ օրէրէթի

Տիկին ՄԱՆՆԻԿ ԱՍՐԱ

մյայն մտնական ցուով, այլ հողկպէս ւլ, չկարենալ
փախելուն համ ր ազգայինն որո գոնէ հիւսնդտեսի սցե-
լութեան մը միտթարանքր:

Պ. Գարագաշ գատուած է Շէվքրի խումբէն: Գերասան
Արամ Էլմաստան կ'աշխատոյնէ Ազազ սինէմայի պիւթէն:
Պ. Գրիգոր Յա'ռեան՝ հակառակ իր ձեռներեցութեան չի
յաջողցաւ խո մը մը կազմակերպել. իսկ Պ. Աշոտ Մա-
տթեան յաջողուալէս կը վարէ Հալք օրէրէթի ոէթիսէօ-
րութիւնը: Իր համակիրները ըստ կարելոյն ջանացին
արդիւնաւորել իր բեմական ծառայութեան ի պատիւ սար-
քուած հանդէսները: Կայ նաև Պ. Զկնունի որ կ'զբաղի
ազգի գործով: Իւկ յա իտենական գեղանին Տիկ. Մաննիկ
Սառա, հակառակ բեմին հանդէպ սաւսժ սիրոյն ի գաներ
առիթը իր ձիրքելը արժեցնելու: Մ. ԽՈՒՊԷՍԷՐԵԱՆ

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ. — Դահլիճի փոփոխութեան և փաստաբանական նոր օրէնքի դուրսագրութեան առթիւ Պառօն՝

ԱՏԵՓԱՆ ՊԱՐՈՆԵԱՆ

նաւորութեան նախագահութեան պարագան ինքնին գրաւական մըն է թէ որքան արժէք և կարեւորութիւն կ'ընծայուի արդարութեան գործին նեւ մօտէն շփում ունեցող փաստաբանութեան կենսական դերին մասին: Պայ Սայրի իր ճառը վերջացուցած է ոչ միայն անմտաւանայի Աթաթիւրքին, այլ նաեւ մեռնող թուրք և հայ և Գ.

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՊԻԻՔԻՒՃԵԱՆ
Իրաւագէտ

վերջերս նիստ գումարեց, ուր նմանը չտեսնուած մեծամասնութիւն մը ունեցաւ: Հոն պահ մը խնդրոյ առարկայ եղաւ թէ ինչո՞ւ կին փաստաբաններու ալ տեղ չի արուիր նորակազմ վարչութեան կազմին մէջ, բայց վերջէն տեւտեցաւ որ շրջաբերութեան հանուած պանկին մէջ կին փաստաբաններ եւ սորու ածէին: Պառօն նախագահ երեսփոխան Պայ Հասան Սայրի իր արդարաւիրութեան և անկողմնակալութեան արդիւնքը վաւերաց վեր տին Պառօն նախագահ բնտրութիւնը: Այս պատուական անձ.

տար փաստաբաններու յիշատակին յարգանքի լուծիւն պահելու առաջարկով:

Մեր փաստաբաններէն երկուրդ Զօհրապր կոչուող Սաեփան Պարոնեան և խորանմուտ իրաւագէտ Տիար Յարութիւն Պիւքիճեան ինչպէս ճակատակցներ, իրենց լեզուական ճարտարութեամբ և օղնոգիտական հմտութեամբ անգնահատելի դիւրութիւններ շնծայեցին իրենց դիմող պաշտպանութեան կարօտ անձանց: Եւրօպայիք որ Տօքթօր ան արուա կ'անուանեն իրաւագէտները, շատ անգամ անոնք յոյժ աւելի օգտակար կը հանդիսանան մարդկութեան քաջ բժիշկները:

ՄԱԳՍՈՒՏ ՆԱՐԷՍՆ Կանանց այր դերձակ

ՆՈՐԱԶԵՒՈՒ
ԹԵԱՆ չարժէք ոչ մը որ երոպայէն բերւած մօտեխներն են ոչ մէկ դերձակ կրքաւ արժանատրապէս զանոնք օգտագործել և արդիւնքեր դարձնել, տրուած բլլալով որ Պօլսոյ միջ հազուագիտ են Տիկիննիլ Ֆլորանս Պառլիէի, Աննա Հալաճեանի, Տիգրանուհի Պայպանեանի, Օրէլիզապէլ Շէքերճեանի Սրաք.

սիի ֆիզիքական բարեձեւութեամբ օժտուած տիպարներ, որպէս զի կարելի ըլլայ մօտեցնելու մէջ ցոյց տրուած ձեւով պատրաստել շրջազգեստները:

Մեծ մասամբ միջնասակ ու չափազանց գէր կանացի մարմիններու համար խիստ մեծ ճարտարութիւն պէտք էր բարեձեւ շրջազգեստներ շինելու համար: Ահա այս կարողութիւնն է որ ցոյց տուին նորաձեւութեան երկու Հայ տուներ՝ ՕՐ. Նեվրիկ Մելիքեան և Տիար Մազսուտ Նարյան: Այս վերջնոյն կողմակերպ սոցալանդէսը և պատրաստած տարօգները իրենց հոգնեցուցիչ աշխատութեամբ հիացում առթեցին Թօքսթիւանի մէջ հաւաքուող նորաձեւութեան բազմաթիւ սիրահարներուն:

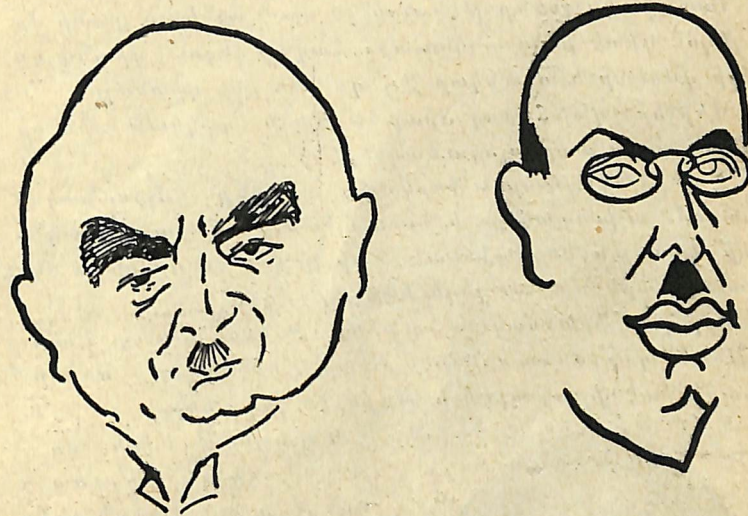
Օր. Մելիքեան, գուբի այս ճարտար հերոսն է լեզու և կեանք տուաւ կերպասին: Ղայն կրողին տալով փաղաքշանք մը, որ գեղեցիկ սեռին միակ տենջանքն ու փափաքն է:

Ալեանախեան Չապէլ կանացի ներքնազգեստներու պատրաստութեան մեծ հաստատութիւնը ստանձնեց ու պատրաստեց Թուրք, միջողգային և Հայ բարձր դասու հարսանեկան օտիտի ապսպրանքներ, որ պատրաստուած նիւթերու նորութիւնն ու ճաշակի սաղնուցութիւնը, սոյն հաստատութեան վայելած համբաւին ու հռչակին իրապէս կը պատշաճէր:

Բերայի Արհեստանոցն ալ Տիկին Ֆէրուխանի ջանքերուն շնորհիւ իր պատուոյ տեղը ունեցաւ: Նրբակերտ օժիտներու պատրաստութեան գործին մէջ, Գոնութեամբ տեսանք որ Թուրք և օտար գեղեցիկ սեռի անդամուհիներ, որոնք ոչ միայն ճաշակ ալ և խնայասիրական յատկութիւն ալ ունին, իրենց ապսպրանքները կ'ընէին Արուեստանոցին, մինչդեռ դրամ ունեցող բայց ճաշակէ զուրկ Հայեր տեսանք որ դրամ ի ձեռին հոս հոն կը թափառէին փնտոելով մեծ անուն մը՝ ըսելու համար թէ մենք ճէզընիս այսինչ տեղը չիննջ տուինք: Կարծես թէ անունն էր — զոր յաճախ ալ զիրենք կը խափեր — պիտի հագնէին և ոչ թէ նիւթը:

ՀԱՅ ՃԵՆԹԼՍԵՆՆԵՐ ՈՒՆԻՆՔ

Այս՝ Անցեալին մէջ խիստ շատ: Թուենք Միքայէլ և որդին Գրիգորիկ Յակոբեանները, Կիւլպէնկեան, Գարակէօգեան, Ունձեան եղբայրները, Մաքսուտ Նարեան

ԳԱԼՈՒՍՏ ՊԷՅ ԿԻԻԼՊԵՆԿԵԱՆ ՆԵՐՍԷՍ ՊԷՅ ԿԻԻԼՊԵՆԿԵԱՆ

Մկրտիչ Յրէնկեան, Արամ Հալաճեանն ու Արամ Կեսարեանը: Իսկ ներկայիս հակառակ տիրող անտեսական դժուարին կացութեան, որ մարդու բարոյականին վրայ կ'ողգէ զայն էկօիստ դարձնելով, ունինք թիչ բայց իրական ճէնթլմէններու հոյլ մը: Գալուստ պէյ Կիւլպէնկեան, Ներսէս պէյ Կիւլպէնկեան, Ա. և Մ. Գարակէօգեան եղբարք, Միհրան Մուրատեան, Պէնօն Տէյրիմէնձեան, որոնցմէ Գալուստ և Ներսէս պէյ Կիւլպէնկեաններու դիմաստուերները վերեւ կը հրատարակենք, Տարեգիրքիս համար գծաուծ համակրելին ու տաղանդաւոր գեոատի պոլսահայուհի Օր. Էլիզապէլ Շէքերձեանէ: Օրիորդը վերջին անգամ Ներսէս այցելած միջոցին գծած է նաեւ Գաբուրթալայի մահարածային նկարն ալ, զոր պիտի հրատարակենք մօտ օրէն հրատարակելի մեր Զատկական Ալպովին մէջ:

ՀԱՅ ԼԵԶՈՒԱԳԷՏՆԵՐ

Լեզու գիտնալու կաբողութիւնը մարդկային արեանիքներու ամէնէն փնտռուած յատկութիւններէն մին է:

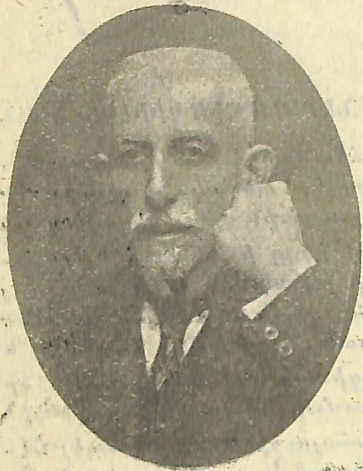
Յաճախ կը լսենք թէ այսինչն կամ այնինչը քանի մը մը լեզու գիտէ բայց անկատար: Հազար լեզու գիտնալն աւելի գոնար և օգտակար է լեզու մը լաւ գիտնալը:

Վերջերս վախճանող Տիար Մինդրան Արիկեան՝ մին կը մեր լաւագոյն բազմալեզուեաններէն:

Հայ բօլիկիւթներէն ներկայիս ունինք «Փամանակ»ի գլխաւոր աշխատակից և հանածանօթ հրատարակալի Տիար Արտաշէս Կալբաքճեանը, որ կը գրէ ու կը լսօտի մէկէ աւելի արեւմտեան լեզուներ:

Իբր լաւ ֆրանսագէտ ունինք Իւնիօն Ապահ. Ընկերութեան պաշտօնատարներէն Տիար Փանոսեանը, որ արարար գիտէ ֆրանսերէն և իրքերէն լեզուներ:

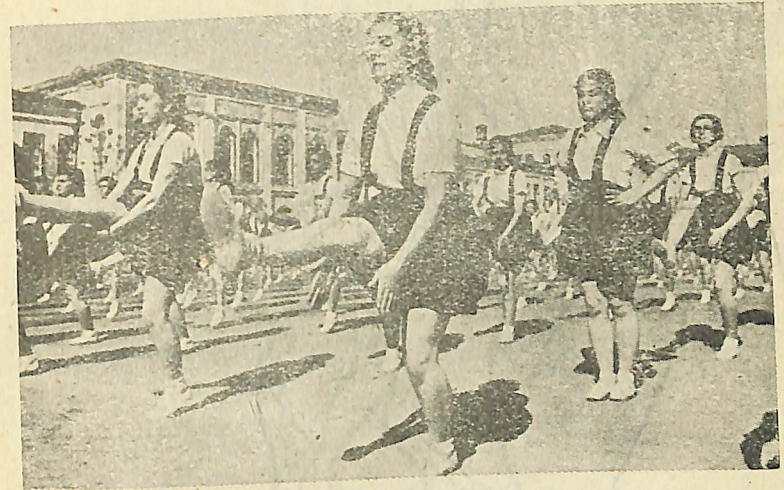
Կայ նաև Պ. Մէրեկ՝ Վոսնիկ Մինտեան: Իսկ իմ քերէն՝ ֆրանսերէն լատին թէն և լեզուները առարկայ գրողութեան մասին գրողները: Եւ այս «Կարօյ» շքարակը վայել թարգմանչալան յատուտութիւն մը Ղալաթիոյ մէջ: 'Նօթէրներ' անվարան հարգատ կը նկատեն այն թարգմանութիւնը զոր ըստորագրուած է Տիար Կալբաքճի կողմէ:

ՏԻԱՐ ԳԱՐԱԳՍՃ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

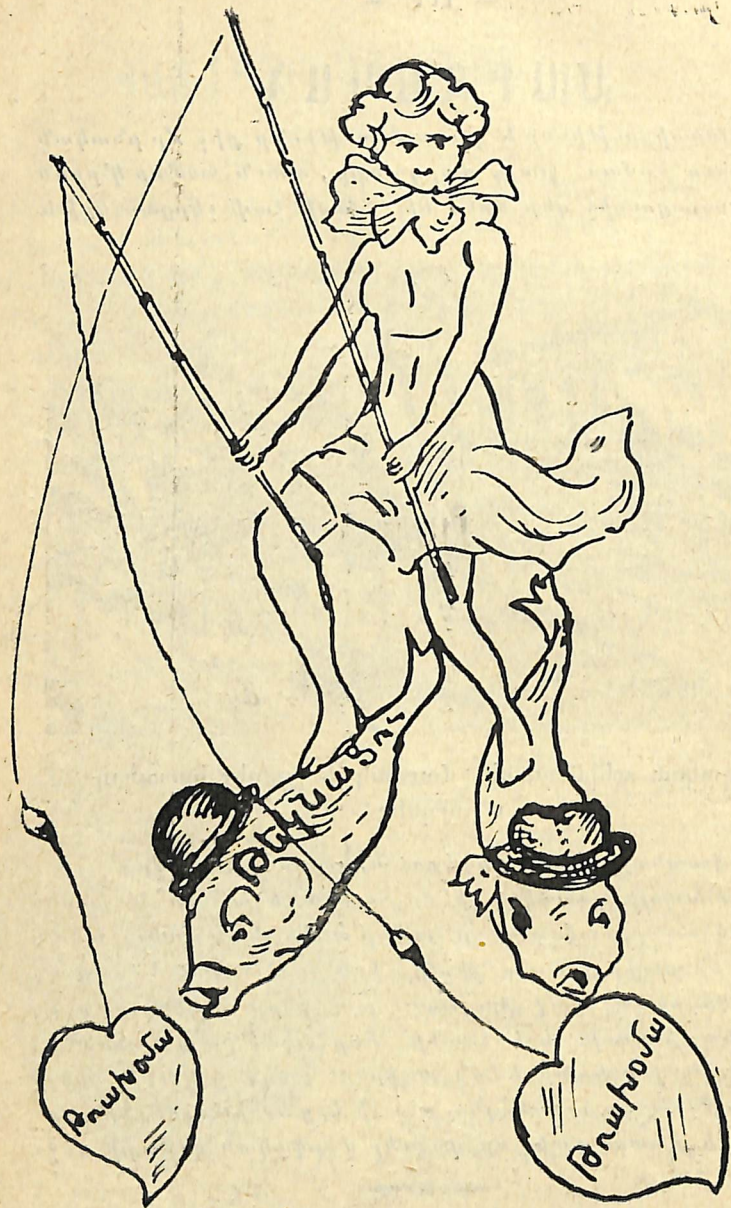
Փառասիրութիւնը և ցուցամոլութիւնը քիչ մը բնական է մարդու համար, բայց մարդանքը, որուն համար կ'ըսեն թէ բարոյացուցիչ դեր մը ունի, մաղի չափ չկրցաւ կրթե

Մարզական օտին առթիւ մարզական խաղեր կատարող օրիւղներ

մեր երիտասարդներէն չափերու ելեւալու մարմաջր:

Փոթոյօլը դասակարգի մը համար եղաւ վրան խօսնչնէլ տալու՝ դասակարգի չը համար անձնական առելութեան հաշիւներ մտքի լաւ առիթ մը: Իսկ ուրիշներու համար սլ կոտավայր մը, որով փոթոյօլի խոմբըը հակառակ լրնց մէջ Տեարք Օննիկ Յիւնիկեանի Տօք Փ. Թիւ պէտճեանի, Բարսեղ Կլվրէլեանի նման տարրերէ բաղկացող օրինակելի վարութիւնը եր ունենալնուն: չի կրցան ինքզինքնին արժեցնել և պատուոյ տեղ մը գրաւել մարզական կեանքի մէջ:

Օրհորդները ինչպես կ'որսան սրբերը

DEUTSCHE ORIENTBANK

Filiale der Dresdner Bank

ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1906 ԻՆ

ԳՐԱՍԱԳՆՈՒԽ ՊԱՅՇՍԻ Գ. ԻՄԱՐ 165,000,000

ԿԵԴՐՈՆ ԳԵՐԼԻՆ

Մասնանիւղեր ունի՝ Գերմանիոյ բոլոր քաղաքներուն մէջ իսկ Թուրքիոյ մէջ Իզմիր, Ալաշքիոյ եւ Պոլսոյ կողմը:

ՏՕՅԶԷ ՕՐԻԷՆԹՊԱՆՔԻ

մեծ մթերանոցը կը գտնուի ԳՈՒՍՈՅ ԿՈՂՄԸ ԹԻԻԹԻՆՆ ԿԵՍՄՐ. ԻՔ

Սոյն դրամատան մէջ ամենաարագ կերպով կը կատարուին ՊԱՆՔԱՅԻ ԱՄԷՆ ՏԻՍԱԿ ԳՈՐԾ. ՌՆՈՒԹԻՆ

ՍԱՀԻՊԻՆԻՆ ՍԷՍԻ

Իրական Րատիոն

Ապառիկ վաճառում

Թիւ 302 Իսթիլալ ճասէսի Պէյօլու

Տ. Տ Ա Ն Տ Օ Ր Ի Ա

ՅՈՒՂԱԿ ԻՈՐՈՒՓԻՆԵՆԵՐ

ԿՈՋԱԿԵՐԳՈՂ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՆ

Հ մեռած 1874ին — Բեա Ասալը Մեսիս 20

Հեռաձայն 41630

Յու արկաւորութեան ամէն գործ կ'ստանձնէ: Մեր ապ անքները լաւագոյն եւ աժանագին են, որովհետեւ 42 տարիէ ի վեր մեր աշխատանոցներուն մէջ կը պատրաստուին: Կը տրամադրենք դազաղներ, ծաղկեպսակներ, դազաղակիրներ: Կը կատարենք ձեւակերպութիւններ: Կը պատրաստենք մահազղ եւ մահարձաններ: Կ'ԱԳԱՆԱԿԻՐ Օ՝Օ 3 Ո՝Կ ԷՆ Ո՝ՍԵՂԱ

ԳԻՇ ՐԱՅԻՆ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՆ

Թէքթէ Գալթոն չրգմազ փողոց Թիւ 8 — Հեռ. 44031

ՌԻՐ Է ՓՈՂԿԵՂԻ, ՕՏԻՔԻ
ԳՌԸԹԷԼԻ

Ընտիր եւ ճաշակաւոր նիւթերու վաճառական միակ կեդրոնատեղին.

Պատասխան.—

Մարտիկները, Գարնարան խանգեսնալարի

ԲՈՐՍԵՂ ՄԵԼԱՄԵԹՃԵԱՆ

Վ Ճ ՌԱՏՈՒՆԸ

որ ունի փողկապներու անհաւատալի ճոխ մթերք մը, բացարձակապէս անմրցելի աժանութեամբ: Բայց ի նչ պէտք յանձնարարութեան, այցելութիւն մը կը բաւէ մեր ըսածը հաստատելու համար:

Պ Ի - Պ Ա - Պ Օ

ԱՄԵՆԱՆՈՒՐԲ ԵՒ ԹԱԿՐԺԷՔ
 ԶԱՊԻԿԻ, ՓՈՂԿԱՊԻ, ՓԻԺԱՄԱՅԻ
 ԵՒ ՊՕՂՐԺԷՐԻ ԿԵՐՄԵՐԵՍԼ ՃԻՄ ՄԹԵՐՔ ՄԸ
 ՊԱՐՈՒՆԱԿՂ ԹՈՒՒՔԻՆՅ ՄԵՍԿ ՈՒ ՄԵԾ
Վ: ՃՈՒԱՏՈՒՆԸ

որ հաքայիչն է թուրք բարձր արգանակներու,

Սոյն Հաստատութիւնը առեւտրական տուն մը բլլայէ աւելի նա-
 Կալի ներքացման վայր մըն է, ուր յանախառը կը տեսնէ ու կը սով-
 րի թէ ի՞նչ է գոյներուն դերը թէ ինչպէս պէտք է ընտել փողկապ մը:
 Սոյն Հաստատութեան մէջ կարելի է գտնել նաեւ առեւտրական անգլի-
 բնօր ճանելաներ գոյ մարդ կը կրէ մարմնոյն վրայ առանց ներուելու:
ՀԱՍՑԷ. - Պոլիս, Պահչէ Բարր Հանի Պէրի կարգը,
 Բերա, Սիճէ Մէլէի անկիւնը:

ՀԱՅԼԱՅՓ - ՀԱՅԼԱՅՓ

ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ ԶԻՔԱՐԿՂԵՆԻ
 ԱՄԵՆԱՃՈՒ ԵՒ ՄԵԾ ՀՈՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ
ԲԱՆԿԱԼԹԻ ՀԱՄԱՄ

Ուր կարելի է գտնել հարսանեկան եւ նշանախօսութեան շա-
 քարի ամենաբարձր տեսակները, ինչպէս նաեւ ընդունելու-
 թիւներու պահուն պատուասիրութիւններու յատուկ
 ընտիր անուշեղէններ եւ լիթօրներ:

Մասնաճիւղ՝ ԲԵՐԱ ԱՂԱՃԱՄԻ

Նիւթերու ընտրութեան, հաշակի նրբութեան եւ գիւնրու
 աճանութեան տեսակէտով անմրցելի է:

ՑՈՒՐՏԻՆ

ԴԷՄ

ԲՆԱԿԱՆ

ՔԱՆԵԱՔ

ԳՐԸ.

150. 40

35 » 80

70 » 155

ԿԼԱՆՏՕՔՐԱՐԻՆ

(GLANDOKRATINE)

Sté. Hormona A. G. Berlin

Կորուսած սեռային կարողությունն ու ախորժակը վերահաստատող, մեղքի թուլությունը դարմանող եւ խանգարուած ջղային դրությունը կա'ռնաւորող անզուգական դեղ մըն է ու ազդեցիկ է թէ՛ այր եւ թէ՛ կին հիւանդներուն հաւասարապէս: Կլանտօքրատինը ոչ թէ զբոսիչ այլ վերանորոգիչ մըն է: Ի դարմանէ կազուրբելով ջիգերը եւ նորոգելով բջիջները որովհետեւ Կլանտօքրատինի բաղադրութիւնը ներքնահոս գեղձերուն արտադրութենէն (Hormon ամուսած է եւ կրթեք վնասակար չէ:

Բոլոր դեղարաններու մէջ տու փր 200 գր.ի կը ծախուի:

ՍԱՆՕԳԻԼ

SANOGYL

Իերնի մաքրութեան համար հրաշալի բաժ մըն է: Սանօֆիլ H. Villette ֆրանս. լապօրաթուառին մէկ նոր գիւտն է՝ որուն անօրեայ գործածութիւնը բերնի բոլոր հիւանդութիւններուն անօջոր կ'ստնէ. (gengyvite, stomatite, piore): Կստան ըլլալու համար ձեր ատամնաբոյժին կարծիքը հարցուցէք, ապահովաբար Սանօֆիլը պիտի յանձնարարէ, որովհետեւ անողջ լինտեր եւ փայլուն ակոաներ անօժիլով միայն կարելի է ապահովել:

ՍՔԻՐՕԳԻԼ

SPIROGYL

Պատուաստ մըն է աշր (antivirus) որուն գործածութեամբ բոլոր բերնի հիւանդութիւններուն դէմ ձեր լինտերն ու ակոաները պաշտպանած կ'ըլլաք, Spirogyll թէ՛ կը դարմանէ եւ թէ՛ կ'անխարզիէ:

Ընդհ. մքերսէր ՉԱՄԱՆ գեղի մքերտնոց

Պոլիս Պահէգարը թիւ 37

T.İŞ BANKASI

Küçük Cari Hesaplar İkramiye Plânı

1938

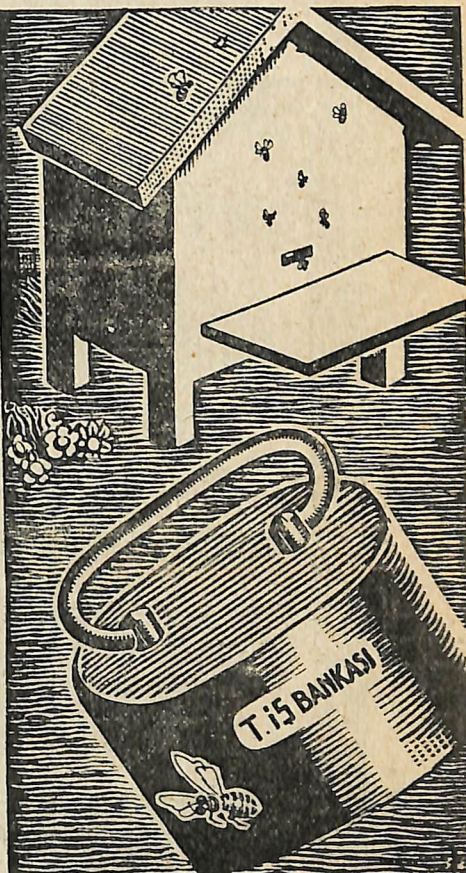
ԸՆԹԱՅԻԿ

ՓՈՔԵՐ ՀԱՇԻԿՆԵՐՈՒ

ՊՈՐՔԵՆԻ ԲՈՒ ՅԱՅՏԱԳԻՐԸ

4 հատ	1000	սկ.ոց	—	4000	սկի
8 հատ	500	»	—	4000	»
16 հատ	250	»	—	4000	»
76 հատ	100	»	—	7600	»
80 հատ	50	»	—	4000	»
200 հատ	25	»	—	5000	»
304				28600	

Ամէնէն բիշր՝ Պանթային հետ 30 սկիի ընծացիկ հաշիւ ունեցողները պիտի կրնան վիճակահանութեանց մասնակցիլ:

Çalışkanlığın, İntizamın Tasarrufun Timsali olan **ARI** yı taklid ediniz

ՏՕՅՉԷ ՊԱՆՔ ՈՒՆՏ
ԱՔՕՆԹՕ ԿԷԶԷԼՇԱՖԹ

ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ

ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ 1870 ԻՆ
ԿԵԴՐ ՈՆԱՏԵՂԻՆ Է ՊՒՆԻՆ
ՈՐ 180 Է ԱՆԵՂԻ ՄԱՍՆԱՃԻՂԵՐ ՈՆԻ

Պահեստի գումար

25,000,000

ՐԱՅԻՍՄԱՐԻ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՍԱՆԱՃԻՂԵՐԸ

ԿԱԼԱԹԱ — ՊՈԼԻՍ

Մասնաճիւղեր ունի ԿՐՏԱՍՈՒՆՄԱՆԻ ՄԵՂ
ՏԱՍԻՍ, ԸՈՒԹՕՎԻՉ, ԻՍԹԱՆՊՈՒԼ, ՍՕՖԻԱ
Իսկ թղակիցներ ունի ԿՐՏԱՍՈՒՆՄԱՆԻ ԲՈՂՈՒՄ
ԵՂԻՐՆԵՐՈՒ ՄԵՂ.

Այս դրամատան մեջ շատ թափի կերպով կը
կատարուին՝

ԴՐԱՄԱԿԱՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԴԵՍՊՈՒՆԱԿԱՆ
ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ԱՌԹԻԻ

Նու. Կր անոնց որոնք կը խոսչին պարահանդեսներու
եւ կամ հարսանեկան հանդեսներու նկարագրա-
կաններէն:

«Թայմը» անցնող տարւոյ ընթացքին Լոնտոնի թուրք
դեպանատան մէջ անցի ունեցած ընդունելութեան մը հա-

ՊԱՅԱՆ ՆԷՐՄԻՆ ՕՔԵԱՐ

մար հետեւեալը կը գրէր. — Թուրքիոյ Լոնտոնի դեպան
ու դեպանուէին Պայան Օքեարի կողմէ տրուած ընդունե-
լութեան առթիւ դեպանատան բոլոր սրահները խուռն

բազմութեամբ մը լինէր: Նրբամարմին տանտիրուհին կը կրէր սպիտակ սաթէնէ չըջազգեստ մը: Իրենց աղջիկը Օր. Նէրմին Օքեար ալ նոյնպէս սպիտակ արգուզարգ մը կը կրէր և կը գտնուէր՝ ոսկի լամէ հագուստ կրող գերկոմս Հալիֆաքսի հետ եկողներու միջև:

Տիկին Չէմպրլէյն քիչ մը ուշ եկաւ: Գոուար է Տիկին Չէմպրլէյնի հագած արգուզարգին գոյնը ճշդել: Ըստ Տիկին Չէմպրլէյնի յայտարարութեան խաղաղի գոյն պէտք է ըսել կրած հագուստին գոյնին համար: Շըջազգեստին վրայ ազուցուած են կապտագոյն ասեղնագործութիւններ:

Իեսպանական անդամներու թիւը չատ էր: Գերման նոր գեսարանին տիկինը, Տանըմարքայի դեսպանին հետ գերմաներէն լեզուով երկարատեւ տեսակցութիւն մը կ'ընէին: Տիկին Գօլպան հիացումով կը գիտէր պարելակերպը իր աղջկան Օր. Գարինինի, որ հագած էր սեւ և ձերմակ չինական ձեւով դարգարուած և կեռասի գոյն թափթայէ չինուած արգուզարգ մը: Ներկայ էր նաև Տիկին Բարավիչինի իր երկու աղջիկներուն հետ: Քիչ յետոյ եկաւ նաև Պրազիլիոյ դեսպանը, դեսպանուհին հետ:

Լեհաստանի դեսպանուհին որ կը կրէր սեւ չղարչէ արգուզարգ մը, աչքառու էր պարողներու մէջ: Լամէ արգուզարգ կը կրէին Արժանթինի և Ֆինլանտիոյ դեսպանուհիները: Տիկնայք Մալպրօն և Կոլբէնպէրկ:

Յիշեալներէն զատ կային ձերմակ ուլունգներով արգուզարգ մը կրող գերկոմսուհի Հալլահան: Պայան Սիմօրուլօսի հետ խօսակցութեան բռնուող կոմսուհի Կտուկիլէ: Սըր Չարլս Րէյլի հետ եկած էր Լէյտի Տաֆնէ ուր ներկայ էին նաև Նատինէ, Մօնթակիւրի նման բարձր դասու պատկանող օրիորդներ:

Ա.

Ե Ր Գ Ի Ծ Ա Կ Ա Ն

ԿԱԱԹԱՅԻ ԱՃՏԱՐԱԿԻՆ ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

Շուրջ կէս դար առաջ— ասիկա զիս չերիտասարդացներ անչուշտ—, ֆրանսերէն մատենիկի մը մէջ կարգացած եմ մեր քաղաքին մէջ տեղի ունեցած յոյժ չահեկան դէպքի մը նկարագրութիւնը, որու իրականութեան գոյն տրուած էր կատարելապէս:

Սուլթան Մահմուտ Բ.ի իշխանութեան օրով, (1809—1839), Բիէն Լըաիւզ անուն ֆրանսացի մը Իսթանպուլ հասաւ և ուղղակի կայսերական պալատ երթալով խնդրագիր մը ներկայացուց, որով կը յայտարարէր թէ միմիայն եկած էր կոնսակին վրայ Կալաթայի աշտարակը փոխադրելու համար հոն, ուր Ն. Վեհափառութիւնը փափաքէր:

Մահմուտ Բ. իր ներկայութեան կոչեց գայն և անոր վրայ տեսած հաստատակամութիւնը ստուգելով որ յիմարի մը հետ գործ չունի, հաւանեցաւ: Հետեւեալ օրը ժամը 7ին թագաւորը իր հետեւորդներով հասաւ և օթեակներն ալ լեցուեցան. ֆրանսացին ալ չյապաղեցաւ հասնելու և բաձկոնը հանելով, ու կոնսակը բեռնակիրի համետ մը անցընելով՝ սկսաւ վեր վար ձեմել ժամերով:

Երբ թագաւորը հարցնել տուաւ որ ե՞րբ պիտի սկսի, — կը սպասեմ կոր պատասխանեց:

— Ինչի՞ կ'պասէ, հարցուց թագաւորը.

— Աշխարհիս ո՞ր կողմը տեսնուած է որ բեռնակիր մը այդքան ծանր բեռ մը ինքը անձամբ իր կոնսակին վրայ զետեղէ: Կը սպասեմ որ աշտարակը կոնսակա տաք, որպէս զի տանիմ, պատասխանեց ֆրանսացին:

Սուլթանը, երբ խնդրոյն տեղեկացաւ, փոխանակ կըրքոտելու, ընդհակառակը անոր հնարամատուցութեան չատ հաւանեցաւ, այն աստիճան որ, հեռի գայն պատժելէ, դրամական խոշոր պարգեւ մը ևս չնորհեց:

Մ. ՀՈՒՆԿ

ԿԱՎՈՅՐ ԻՆՉ ԵՂԱԻ

Իբր մեկը իր մտերիմներէն, ամէն առթիւ այս հարցման կ'ենթարկուինք.

— Կավոսը ի՞նչ եղաւ, ո՞ւր է:

Երուանդ Թօլայեան (Կավոս) Երեւանի մեջ

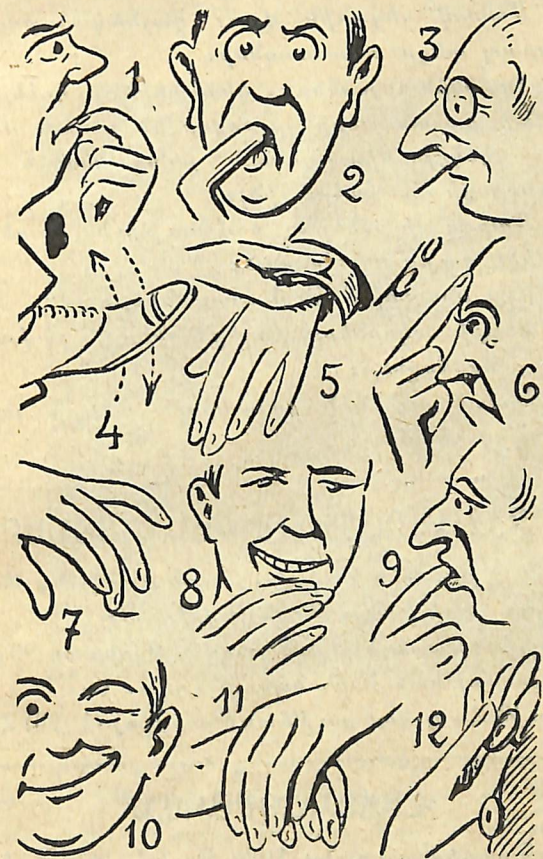
Այս առթիւ քանիցս դիմեցինք ուսս պատկան իշխանութեան որ դժբախտաբար չի կրցաւ այս մասին մեզ լուսաբանել:

Վերեւ կը հրատարակենք Կավոսի Երեւանի մէջ հաւանած մէկ լուսանկարը:

Յուսարով որ օր մը գոնէ ողջ կամ մեռած ըլլալուն լուրը բարեհաճի տալ մեզ՝ Խորհրդային Հայաստանի կառավարութիւնը, որ աւելի ճիշդ խորհրդաւոր դառնալ սկսած է այս մասին իր պահած անխղերի լուսեամբը:

ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՑՈՅՑ ՏՈՒՈՂ ՆՇԱՆՆԵՐ

Ձգաչնոս մարդիկ կան որ յաճախ ագեղ շարժումներ

կ'ընեն: Վերեւ գրուած պատկերին չնորհիւ, կարելի է այդ շարժումները ընդունելուն բնաւորութիւնը ճշդել:

- 1.— Եղունգները ուտելու սովորութիւն ունեցողները անգործներն են :
- 2.— Գաւազաններնուն գլուխը խածնողները՝ ունայնամիտներ :
- 3.— Սիկարը բերներնէն վար չձգողները՝ շոշորթներ :
- 4.— Ուտքով չափ աուողները՝ անհամբերներ :
- 5.— Մանիքէթները քաչողները՝ ամօթխածներ :
- 6.— Մաաը քունքին տանողը՝ մտածկոտ :
- 7.— Մատով սեղանին վրայ գաչնակահարութիւնը նողը՝ պարապ տեղը աշխատողներ :
- 8.— Կզակնին շոյողները, կեանքերնէն գոհերը, օրինակի համար քահանաները որ սովոր են յաճախ մօրուքնին գգուել երբ չէնկէլը միւ ըլլալուն լուրը առնեն (ականջը խօսի Ֆէրիզիւղի Տ. Վահրամին) :
- 9.— Մարդը խածնելու սովորութիւն ունեցողները՝ որոշողութենէ դուրկ եղողներ են :
- 10.— Աչք ընողները՝ ինքնահաւաններ :
- 11.— Ձեռքի ոսկորները չաչեցնողները՝ չափազանցութիւններէ ախորժողներ :
- 12.— Խօսած առննին խօսակիցին օձիքը բռնողներն ալ՝ գլուխ արգուկողներ :

ԹՐՔ. ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆԵՐԸ

- Բացումն Ազգ. Մեծ Ժողովոյ և տօն Մանկանց Ապրիլ 23 :
- Տօն Ազգ. գերիշխանութեան Ապրիլ 30 :
- Տօն Յաղթութեան և Օղանաւային Օգոստոս 30 :
- Տօն Ազատութեան Իսթանպուլի Հոկտ. 6 :
- Հոչակումն Հանրապետութեան Թուրքիոյ (1923) Հոկտ. 29 :

ՎԻՃԱԿԱԳՐԱԿԱՆ

Ազգ. Պատրիարքարանը 1938 Յունվ. 1էն սկսեալ մինչեւ 10 Հոկտ. 210 պատկի հրամանագիր տուած է : Անցեալ տարի մինչեւ նոյն օրը 260 հատ տուած էր :

ՄԱԶԵՐՈՒ ՄՇՏՆՁԵՆԱԿԱՆ ՕՆՏԻԼԱՍԻՈՆԻ ԳԱՂՏՆԻՔԸ ԳՏՆՈՒԱԾ Է

Բոլոր ամերիկահիները մեծ ուրախութեան մէջ են, մազերու մշտնջենական օնտիլլասիօնի գաղտնիքը գտնուած ըլլալուն : Նոր գրութեան համաձայն, մազերը օնտիլլէ ըլ-

լալէ յետոյ գանգուրները չեն աւրուիր մինչեւ մահ : 11-յս գրութիւնը հիմնուած է մազերը կտրելու մասնաւոր եղանակի մը վրայ : Կ'ըսուի թէ այս նոր օնտիլլասիօնը մեծ յեղաշրջում մը առաջ պիտի բերէ մազերու յարգարանին մէջ :

Ի՞նչ բան է որ ամենապատուական կերակուրի մը պնակին մէջէն երած մազի մը թելը մարդուս զգուանք կ'առթէ, մինչդեռ մազերով ձոխ գրուխ մը, որուն պարունակութիւնը յաճախ պարապ կ'ըլլայ, բացառութիւն կը կազմեն փաստաբան Տիար Գեորգ Գայաէրլեան և Վահան Թօշիկեան, կը գեղեցկացնէ մարդկային գէժքը:

Մազերն ալ վերջին քաղաքային գէտերուն պէս շատ մը փոփոխութիւններ կրեցին: Նորածեւութեան սիրահարութեան մոլուցքին, ի՞նչ զմայլելի մազեր գոհուեցան զոր ունէին օրինակի համար Տիկ. Հերմինէ Մանուէլեան կամ Տիւկին էլիզ Պարծանքեան:

Վերջերս դարձեալ սկսան երկարիլ մազերը, զուտ սափաբիշներու գործ հայթայթած ըլլալու կամ Աստուծոյ՝ մուկը ստեղծած ըլլալուն համար զղջալով կատուն ստեղծած ըլլալուն նման: Մազերու կրած յեղաշրջման գրուագները չափ են: Ներկայիս իբր մազի նորոյթներէն մին ընդունուած է պատկերին մէջ երեւցող ձեւը: Բարեբախտութիւն պէտք է համարել մազերու աճման՝ դանդաղութիւնը: Կը խորհիմ որ ի՞նչ պիտի ըլլար կիներուն գրուելը եթէ մազերն ալ խոտի պէս արագ բուսաբերութիւն ունենային: Օր մը կարճ, օր մը երկայն, օր մը բունէն, օր մըն ալ արմատէն պիտի խղէին հանէին զանոնք, միշտ յանուն նորածեւութեան: Եւ Հայկանոյշ Մառքի կինը, ինչպէս ինք, պիտի հեռուէին այդ օրէնքին անտարակոյս: Կինն որ որոնք գերագոյն գործերու գրուխ կանգնիլ կը յաւակնին, մինչդեռ իւրնոց գլխին իսկ աէրը չեն:

Ս. Մ.

ՊԱՏՐԱՍՏԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

- Հաւաքոյթի մը մէջ Օրիորդ էլիզապէլ Շէքէրձեան Տիար Ստեփանիկ Միքայէլեանի հարցուց.
- Իբր՞ է որ Իսթանպուլի ամէնէն համակրելի օրիորդը
- Օր. Մ. Ք. ն է:
- Պ. Ստեփանիկ.
- Ձեզի չի տեսած ես ալ այնպէս կը կարծէի:

ՄԵՐ ՆՈՒԷՐՆԵՐԸ ՆՈՐ ՏԱՐԻՈՅ ԱՌԹԻԻ

Կը խնդրուի նուեք ստացողներէն, փշերնիս շահի տեղ դնել

Հայրապետութեան Հայոց՝ արտաքին աշխարհի հետ հարորդակցելու հնարը:

Սուրբոյ Կաթողիկոսին՝ սօյ ատը մը:

Ս. Աթոռին՝ ողբացեալ Բ. Երկանեանի նման ուխտաւորներ:

Սթամպուլի Պատրիարքին՝ ֆռաք մը:

Կրօն. ժողովին՝ Տէր Զաւէնի ձեռքէն ազատելու միջոցը:

Ազգ. Վարչութեան՝ կողմնացոյց մը:

Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան՝ բժշկապետներէն մէկուն խղճահարութեան չիճուկ, և «Եըլաբըմ»ի Կաղանդի կէս միլիոնոց օգնուաւ. վիճակահանութեան պարգեւը:

Կարուածոց Հոգաբարձութեան՝ թութուեօր էօլաիւրիօր խաբան մը, գացային մէջի մուկերուն համար:

Գարակէօղեան որբանոցի պաշտօնէութեան՝ մէջը 3 հատ խայսի դրուած երախայի մէզ, Մկրտիչ Իւթիւճեանի տեսքէն շանթահարներուն իբր գեղ:

Գալֆահան որբանոցին՝ Վլանկայի վարունգի արտերուն բերքը և նազարի պօնճուխ մը:

Հայ կաթողիկ Պատրիարքարանին՝ փորձ փաստաբան մը: Վենետիկի Միթիարեաններուն՝ մահքէմէմէի Թէմիզի նագսի մէկ որոշումը:

Բօլ Ալանին՝ Տօքթ. Գասապեանին միւթէվէլլի ընտրուելուն լուրը:

Հայ Աւետարանականներուն՝ քիչ մը ջերմութիւն յուղարկաւորութեանց արարողութեան կերպին մէջ:

Արշակ Սուրէնեանին՝ Ազգ. գործերէ հեռի հանգստավայր մը:

Տօքթ. Անտրէ Վահրամին՝ Պատուոյ Լէգէոնի խաչ մը:

Արտաչէս Ֆէսլեանին՝ Մկրտիչ Իւթիւճեանի ազգ. գործունէութեան ընդարձակ մէկ տեղեկագիրը :

Աբրահամ Էքչեանին՝ որսի շուն մը :

Տիկ. Ալալէմճեանին՝ աիտիկ ընող սպասուհի մը :

Արմենակ Շէքէրճեանին՝ Նօպէլի մրցանակը :

Արամ Ծովիկեանին՝ խուռու սըխը ատրճանակ մը :

Աշոտ Քիթապճեանին՝ անակնկալ բժշկութիւն մը :

Աւետիս Սարաֆեանին՝ վերանորոգելի Չրաղանի պալատին գործը :

Ասատուր Կիրիթեանին՝ ամաթէօս կովարածի մը որդին իբր չօֆէօս մուսովինի :

Արտաչէս Փափաղեանին՝ չիմէնթօի հանք մը :

Արչակ Մինթանճեանին՝ Մուսօլինիի բաղձանքներուն իրականացումը տեսնելու բախտը :

Աշոտ Բէչեանին՝ բլաթինէ ինքնահոս գրիչ մը, ուրկէ ինկած մելանի կաթիլները ոսկիի վերածուին :

Արամ Գարագուշին՝ Վիչէն Շէքէրճեանի բարեսրտութեամբը չարժող ջաղացք մը :

Արչակ Ժամկոչեանին՝ ոսկերիչ Արմենակի տուած թավլուի դասերը չարունակելու միջոց :

Տիկ. Տօքթ. Արդարեանին՝ որդւոյն Իսթանպուլ վերագարձի բարի լուրը :

Աբիկեան ժ. Խ. Պ. Կղբայրներուն՝ քանօ օթօմօս պիլ մը :

Աբրահամ Արէլեանին՝ բառաղիթ չընող Մարքօնի ոստիօ մը :

Աբրահամ ձիւմպիւչեանին՝ աղամանդազարդ նարա մը :

Արմենակ Տամլամեանին՝ չիրքին հարսնցու մը և չիչ մը Պահչէ օղի :

Ասատուր Գարակէօղեանին՝ մականունին համբաւին հաւասարող գործեր :

Արայ Լութֆեանին՝ լեցուն գլուխը ուզիլ բռնելու համար աբիթիթ մը :

Արամ Խարեանին՝ Պէյօղլուի Աղքատախնամէն վերջ, Ազգ. Հիւանդանոցի բարերարներու կարգը դասուելու պատիւը :

Աղասեան Կղբայրներու՝ պատուական հայրերնուն կոթսոեան կսկիծը մեղմելու երկնային մխիթարութիւն :

Արչակ Չուրաճեանին՝ Վահրամ Կեսարեանի Եէչիլգիւղի վիլլային կից սպարանք մը :

Արամ Խօրասանճեանին՝ տէտէ ըլլալու բաղդը :

Անդրանիկ Թազուրեանին՝ աօքթօր եղբօրը ըջութիւնը :

«Արեւելք»ի Թազուրիկին՝ ֆօռթ աօղով պինլիկ մը պոսմիւռ :

Բարսեղ Բէչիչեանին՝ հին օրերու գործերու մէկ հազարերորդը :

Բարսեղ Ինմալեանին՝ երկայն կոթով պոլունէն վարդ հասցնելու գաղանիքը :

Բարսեղ Կէվրէկեանին՝ հօրը տեղը ազգ. մարդի մէջ ևս բռնելու տրամադրութիւն :

Բարսեղ Մէլամէթճեանին՝ Գնալըի մէջ ձմեռանոց մը :

Գարեգին Քիւրքճեանին (գեղագործ) գահաժառանգ մը :

Գրիգոր Սարաֆեանին՝ Ուսուցչ. Օգն. Սնտուկի տեւական յանձնաժողով մը կազմելու համար պէտք եղած քէրէսթէն :

Գարեգին Աղամեանին՝ հարստութեան հմայքը բացատրող զիւրահասակնալի իմաստասիրութիւն մը :

Գրիգոր Մխիթարին՝ գինիի կաթուածահար տակառներ :

Գէորդ Մալխասին՝ Ռումպայի նորահնար միւզիք մը :

Գէորդ Տամլամեանին՝ թէլօսքօրով լայքա մը :

Գ. Իւթիւճեանին՝ պարսպ քիւբ մը :

Գ. Վարժապետեանին՝ Մառիին Բարիզի քօնսէրվաթուռի վկայականը :

Գամբարոսեանին՝ հաւկթավաճառի մը պատմութիւնը :

Գէորդ Գուլումճեանին՝ կարգացուելիք սրտա... հատոր մը :

Երուանդ Սվաճեանին՝ բլաթինէ ոսքէթ մը :

Զարեհ Խօրասանճեանին՝ Գրիգոր Ազարոսեանի թոռներու կնքահայր ըլլալու առիթը :

Զարեհ Անդրանիկեանին՝ մօտէլ աղջկան երկնառաք բախտ մը :

Զարեհ Անուխեանին՝ Պետրոս եղբորը խնայասիրական բարձր յատկութիւնը :

Տիկ. Զապէլ Նշասթաճեանին՝ Սօնային համար Սիլվային բախար :

Զգօն Խօրասանճեանին՝ Տէմիրի պէս փեսայէ մը վերջ բամպակի պէս հարս մը :

Զարեհ Կարազեանին՝ երկնային համբերութիւն :

Զարեհ Թանթաճեանին՝ Սմբատ եպիսկ. Գազազեանին հոգւոյն պատարագ մը :

Տիկ. Զարֆճեանին՝ Հ. պէյ Նորատունկեանի թանկօները մտիկ ընելու արամազրութիւն :

Զարմայր Դերձակեանին՝ բլաթինէ մուրճ մը :

Զարեհ Մատթեանին՝ եղբորը ամուսնութեան ֆէրբառը :

Զարեհ Րէյխեանին՝ «Ազգարար»ի վերահրատարակելու արտօնութեան լուրը :

Զարեհ Պէկիկեանին՝ իր ընկերական և կալան մարդուն յատկութիւնը արժեցնող մտերիմներ :

Թումիկ Կեսարեանին՝ Նիսի մեխակներու անթերի հաւաքածոյ մը :

Թաղ. Խորհուրդներուն՝ թէք միւթէվէլլիութեան խընդրին յաջող լուծումը :

Թէօթորոս քահանային՝ Գաբօ Տուխանեանի թոռնիկին ամուսնութիւնը կատարելու բաղը :

Թիւրքիճիեան Կարապետին՝ «Սուս» շոգենաւը հարսանեկան հանդէսը հոն կատարելու համար :

Թորգոմ Խաչատուրեանին՝ թոռնիկներու բանակ մը :

Փ. Բուլճիին՝ աղնուականի քիթը պարտկելիք հանկառ մը : Փօղէֆ Էօղ Աճառին՝ թաղ. գործերու վարդապոյն օրերը :

Լեւոն պէյ Փափազեանին՝ պարտէզ մը :

Լեւոն Նաուրեանին՝ Քէֆէլիքէօյի տալեանը :

Լեւոն Ճգնաւորեանին՝ տակառ մը չամբանիս :

Լուսթիկ Գուլումճեանին՝ ոթթաթիֆ մը :

Խաչիկ Պաթմանեանին՝ ճարտի թէյի արտերը :

Կարպիս Երկանեանին՝ Մասնաւոր վարժարանի մը հիմնադրի արտօնութիւնը :

Փօղէֆ Գանթարին՝ թատրոնի բէմանանթ մը :

Կ. Թուխատրեանին՝ մասնաւոր կառախումբ մը :

Կիրակոս Բարթեմեանին՝ տիեզերքի ծխախոտի առեւտուրը :

Կերեւամեանին՝ Նէնիգիւղի տունին թօխ ալըճի մը :

Հայերէն քաղաքային օրաթերթերուն՝ 5000ական ոսկինոց մէյմէկ չէք, Պանք Անկուտիի վրայ քաշուած :

Հրանդ Քէրէսթէճեանին՝ Նեղոսէն ձիւղ մը որ Շիլիի գերեզմանատան մէջէն անցնի :

Հայկ Միսքէթեանի՝ ժպտի թագաւորի տիտղոսը :

Համազասպ Հաքիին՝ փայլուն յոբելեան մը :

Հայկանոյ Մատթին՝ Տանը կատուներուն երկրպագու այցելուններ :

Հրանդ Մարգարեանին՝ կտոր մը Երուանդ Ինճեանի կիրկիրութիւնէն :

Հրանդ Խոյնճեանին՝ Կեղրոնականի անցեալի փայլուն օրերը :

Հայկ Խանճեանի՝ Կոմիտասեան երգչախումբի մէջ պասի բաժին մը :

Տքթ. Հ. Հայրապետեանին՝ սեփական սանաթօրիում մը :

Հարձեան եղբարց՝ Բերա արարթմաններու սէռի մը :

Հրանդ Խաչեանին՝ Գուրգէն Թրեմցի կիսանդրին :

Հայկ Ճիւրճեանին՝ չիլ մը նանէ ուրուհի :

Մարտիկ Չրէնկեանին՝ աշխարհիս բոլոր գեղեցիկ բաներուն մէջ իր փափաքածը ունենալու աստուածային ուժ մը :

Տիկին Մ. Ալաճաճեանին՝ իր հիմնած Թօփագբուի վարժարանին բացման արտօնութիւնը :

Միքայէլ Փափազեանին՝ ամերիկեան սպրանքներու Թուրքիա ներածման մենաշնորհը :

Մկրտիչ Իւթիւճեանին՝ Ազգ. երախտագիտութեան կոնգակ մը :

Միհրան Չուհաճեանին՝ հաւատարիմ պաշտօնատարի մը էն մեծ շքանշանը :

Միհրան Օհանեանին՝ Աբրահամ փաշայի Պէյքօղի, իսկ Տատեաններու Նէշիլգիւղի որսի անտառները :

Տօքթ. Միմիսեանին իր բուժած անհամար աչքերուն ուրախութեան արտասուքներով լեցուած բաժակ մը :

Պետրոս պէյ Խօրասանին՝ աղնուպետութեան բարձր տիտղոսը :

Մեղպուրեան (Տօքթ.) մահուան թեկնածու սօքթօրնե-
րու ցանկը :

Մասեհ Թորոսեանին՝ ձմեռնային պարտէզ մը :

Մարթեան Անթուանին՝ Անանիատի խանին մէկ տիրէկը :

Մաքս Օհանեանին՝ ջրասաւառնակ մը :

Մանուկ Գուլագըզին՝ զոյգ մը... ականջ :

Յակոբ Սմբատեանին՝ ծնողասիրութեան տիպար պատ-
ուանուէր :

Յակոբ Քէրէսթէճեանին՝ ասանէօռ ունեցող խան մը :

Յարութիւն Պիւքիւճեանին՝ մէրասեխի նշանախօ-
սութեան ֆէրբառը :

Յակոբ Յընտրգեանին՝ ճոխ գրադարան մը :

Յակոբ Գրաբեանին՝ Գնաճեան խաներու «խան»ութեան
տիտղոսը :

Յակոբ Միքայէլեանին՝ Տ. Իսահակի օրհնութեան գիրը
անհամար աշխարհականներու երախտիքովը զարդարուած :

Յակոբ Էլակէօղին՝ ալիանս մը :

Յակոբ Տամբամեանին՝ իրեն պէս կալան հարսնցու մը :

Յարութիւն Թերզեանին՝ աննման աղջկանը մազերէն
չինուած քանօն մը :

Նազարէթ Գաղանճեանին՝ շնորհալի քրոջը տառօսը :

Տօքթ. Շահնազարին՝ դպրապետութեան աստիճան :

Պօսօ Ասլանին՝ ազնիւ փեսացուներու սէռի մը :

Տիկ. Պ. Յակոբեանին՝ աղուն պէս չիրին հարսնցու մը :

Պի-Պա-Պօին՝ ճաշակի և նրբութեան ստորոգելի տիտղոսը :

Ռուբէն Ֆօթօգեանին՝ բոլոր Բանկալթիցիներուն երախ-
տիքը :

Սահակ քահանային՝ շան յարձակումներու համար մէթրօ-
մը քէչէ :

Ստեփան Պարոնեանին՝ «Զօհրապ Բ.» պատուանուէր :

Սարեան Միսաքին՝ պալքօնը ձմեռանոց մը :

Ստեփան Կիւլպէնկեանին՝ միացեալ Կիւլպէնկեաններու
գանձը :

Ստեփան Կուրտիկեանին՝ հարիւրամեակը :

Տօքթ. Սիրոսեանին՝ զոյգ մը տատրակ :

Տօքթ. Սարգիսեանին՝ Յովակիմեանէն քօռէ մը :

Սիմօն Գալսէրլեանին՝ յաւիտենական կեանք :

Միսակ Աղարթմաճեանին՝ Գըրգաղաճի սեխի բերքը :

Սահակ Ալթըբարմաքին՝ տէտէ ըլլալու բախտը :

Սարգիս Կիրիթլեանին՝ Թոռնիկներու հոյլ մը :

Ստեփան Տամբամեանին՝ Յունաստանի ազգ. գործերու
բարեյաջողութիւնը :

Սահակ Ստեփանեանին՝ Պաքուի նաֆթահորերը :

Սարգիս Գնաճեանին՝ անայլայլ առողջութիւն :

Սերովբէ Ճէվահիրճեանին՝ Թարապիս վիլլա մը :

Ստեփանիկ Միքայէլեանին՝ ճէնթլմէնութեան տիտղոսը :

Սարգիս Ղազարոսեանին՝ Պայէռի ֆապրիքան :

Վահրամ Էլակէօղին՝ Արմենակ Մանկասարեանի համբաւը :

Վարդան Մատթեանին՝ Ֆօրտի ներկայացուցչութիւնը :

Վահան Խիւտալէրաիին՝ բօթթաթիֆ Ռօյալ գրի մեքե-
նայ մը :

Վահան Տիքիճեանին՝ Աստուծոյ աջը վրայէն անպակաս
ըլլալու պայմանաւ :

Վահրամ Քէրէսթէճեանին՝ Վոսմ Ծասուլեանեանի ձայնը :

Վահէ Իւթիւճեանին՝ թէլէվիզիօնի քաթալօկ մը :

Վիչէն Շէքէրճեանին՝ չիրին ժիրայրին թագն ու պսակը :

Վահան Վարդանեանին՝ Եէնիգիւղին կէսը :

Վահրամ Մոսիկեանին՝ Լ. Միհրանեանին լօլօները կլի-
ւու. արամազրութիւն :

Վաղարշակ Տէր Յակոբեանին՝ ճամբորդի պայուսակ մը :

Վահէ Մելքօնեանին՝ Բերա մօսլէ արարթուման մը :

Վահան Եաղուպեանին՝ Մէտօվիչին նկարը՝ նէօն լոյսով :

Տիգրան Թիւրապեանին՝ անձնական օթօ մը :

Տօքթ. Փէշտիմալճեանին՝ անսպառ կորով :

Քերովբէ Բօլատեանին՝ համեստութեան մարմնացումի
տիտղոսը :

Օննիկ Յրէնկեանին՝ Մաչքայի իտալ. դեսպանատունը :

Օննիկ Ասլանեանին՝ սինէմաի աստղ մը իբր կեանքի ընկեր :

Օրագեան եղբայրներուն՝ գինիլոյի և վառելանիւթի իշ-
խանի համբաւը :

Փէպիւսին՝ տիւղաեախ լուսանկարչատուն մը :

Նուրեհեռուն մնացեալ մասը մամուլի տակ եղող

Ջաշկապան ալպօմով :

Մ Ա Ր Օ Ք

Բուրդ, բամպակ, մետաքս
եւ այլ հիւսուածեղէններ
ներկելու յատուկ միակ ներկը

Նկատի ունենալով ներկայի տնտեսական
պայմանները, գոյնի փոփոխութեան դժուարին
հարցը ինքնին կարգադրուած կ'ըլլայ, եթէ իսկոյն
գնէք ծրար մը ՄԱՐՕՔ, որով կրնաք լուազոյն
կերպով ձեր ուզած գոյնին վերածել ու է կեր-
պաս:

Ս. Մ Ա. Լ. Խ Ա. Ս Թ Ո Ւ Ր Ք Ե Ի Ա Մ Ե Ր Ի Կ Ե Ա Ն

ՄՈՒՇՏԱԿԻ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ՊԷՅՕՂԼՈՒ, ԹԻՒՆԷԼԻ ՇՐԱՊԱՐԱԿԸ, ԹԻՒ 390
Ն Ա Ր Մ Ա Ն Լ Ը Ե Ո Ւ Ր Տ Ո Ւ, Թ Ի Ի 7

42463 (Նարմանը Եւրօսու)
40625 (Բնակարանը)

Այցելեցէք անգամ մը որ համոզուիք բարձր ճաշակով
հիմնուած մուշտակի այս տիպար հաստատութիւնը:

Ֆ Օ Ր Օ “ Ն Ո Ւ Ր ”

Լուսանկարչական գործիքներու և այլ նիւթերու այս
հաստատութիւնը որ կը գտնուի Իսթանպուլ, Մեծ նա-
մակատան դէմ, ոչ միայն լուսանկարչական լուազոյն
գործիքներ և նիւթեր կը ծախէ անմրցելի ամանու-
թեամբ և խղճմտութեամբ, այլ նաեւ ունի ամբողջ
մը ուր կը տպուին ամէն տեսակ լուսանկարներ օրի-
նակելի ճշգրտահուն թեամբ և բժախնդիր խնամով:

OSMANLI BANKASI

ԹՈՒՐԻ ՍԵՆԵՒԻ ԸՆԿ.

ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1863 ԻՆ

Թուրք Հանրապետական Կառավարութեան հետ կրն-
քուած 292 թիւ եւ 1 Յունիս 1933 թուակիր օրէն-
քով վաւերացուած եւ որ հրատարակուած է 24 Յու-
նիս 1933 թուակիր եւ 2435 թիւ պաշտօնաթերթին մէջ:

Քրամագլուխ 10,000,000 աւգլ. ոսկի
Պահեստի գումար 1,250,000 » »

ՄԱՍՆԱՃԻՂԵՐ ՈՒՆԻ

ԹՈՒՐԻՔՈՅ ԳԼԵԱԽՈՐ ՔԱՂԱՔՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Բարիք, Մարտիիա եւ Նիս — Լոնտոն եւ Մանչեսթր
Եգիպտոս Կիպրոս, Յունաստան եւ Պարսկաստան.
Միջագետք, Պաղեստին, Անդրյորդանան:

ԿԵՂՈՆ ԵՒ ՄԱՍՆԱՃԻՂԵՐ

Եուզոյաւիա, Ռումանիա, Յունաստան, Սուրիա, Լի-
բանան, Հաթայ, ինչպէս նաեւ գործակալներ եւ թրդ
թակիցներ աշխարհի ամէն կողմերը:
Կը կատարուին դրամական ամէն տեսակ գործողու-
թիւն: Աւանդներու վրայ ընթացիկ հաշիւ:
Առեւտրական փաստաթուղթերով վարկեր: Զեղջ Թուր-
քիոյ եւ օտար երկիրներու վրայ քաշուած չէքերու:
Սակարանական գործողութիւններ, ոսկիի եւ ապրան-
քի վրայ կանխավճար եւ մուշտակ, գանձում
մուրհակներու եւայլն:

Ունի ամէն ապահովութեան պայմանները լրացնող դը-
րամարկղներ ընթացիկ հաշիւ կը բանայ հրապարակի
եւ նպաստաւոր պայմաններով գանձակի եւ առանց
գանձանակի խնս յողութիւններու համար:

Պ. Ն. ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՆԻԻԹԵՐՈՒ ԵՒ ԳՈՐԾԻՔՆԵՐՈՒ

ՎԱՂԵՆԻ ԱՄԵԱՄԵԾ ՎՃՌՏՆ.

ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1889 ԻՆ

որ երկար ամիսներու փորձառութեամբ եւ գործունէութեամբ յաջողած է մքերել եւ աս նպաստաւոր զինով ի վանառ հանել երկրագործական այնպիսի բնաբերական գործիքներ որ մեծապէս կը դիւրացնէ մշակիլն գործը եւ արագորէն կ'արգիւնաւորէ ամենազոճաւորն ձեռնարկներ անհետն ծախ

եւ եւ աս կը յաշխատութեան փոխարէն:

Գիմացկունն է կասարեւագործեալ արօրներ, մեղուարածութեան յասուկ փերակներ, կարագ շիմելու բնաբերական գործիքներ ինչպէս նաեւ սուրն աղալու եւ խորովելու յասուկ անգլիական դիմացկուն գործիքներ, պաղպաղակ եւ «այրան» պատրաստելու յասուկ մեքենաներ:

ՀԱՆՅԷ.—Կալարա, Թիւրքի փողոց թիւ 74—ՏՂ

Թէլէֆօն 41888

ՏՕՔԹ. ՊԱԼԸԳՃԵԱՆ

Բերա. Սաղ փողոց թիւ 17 . Թէլէֆ. 41626

ԵԼԵՆՏ. ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻՆ ԳՐՈՒԹԵԱՄԲ ՕԺՏՈՒԱԾ

ԱՐԴԻԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

կը գործանաւին հին եւ նոր բոլոր գաղտնի հիւանդութիւնները, Ultra violet (en quartes ի միջոցաւ անբուժելի նկատուած մորթային հիւանդութիւններ (eczema), Diathermie միջոցաւ հին եւ նոր ամէն տեսակ արգանդի ցաւեր:

ԱՐԱԳ ԵՒ ԱՐՄԱՏԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ

KARLIMAN

ԳԱՌԼԸՄԱՆ

Այս վաղիմի վաճառատուներ որ

ներկայիս կը գտնուի նախկին

Պոնմաուշէին տեղը

ՄԻԱԿ ՄՐՑԱԿԻՑՆ Է

այն սուղ վաճառողներուն որոնք զինքն սր-
ղութեամբ սարտափ կ'ազդեն յաճախորդին

KARLEMAN

վաճառատուներ ուր յոչ միայն

ծեր ամէն ուզածը պիտի գտնէք

այլ պիտի գտնէք

ԱՅՆ ԱՍՏԻՃԱՆ ԱԺԱՆ ԳՆՈՎ ՄԸ

որ գարմտնք պիտի պատահաւ ձեզի

ԱՆԱՆԻԱՏԻՍ ՈՐԴԻՔ

ԵԷՆԻ ԲՕՍԹԱԶԱՆԷ ԹԻԻ 39

ԻՐԱՆԹՅՈՒՆԵՐ ԵՒ ՌՕՊՑՈՒՆԵՐ

ՇԻՔ ԵՒ ՏՈԿՈՒՆ ԲՁՐԳԷ ԵՒ ՄԵՏԱՔՕԷ ԿԵՐՊԱԾՆԵՐ

ԱժԵՆ ՏԵՍԱԿ ԲԱՃԱԿԻ ԵՒ ԿՏԱՆ ԵՆԵՐՄԱԿ ԵՒ
ԳՈՆՆԱՐ ԿԵՐՊԱՑՆԵՐ

ԹՕԽՈՖԻԵՅԻ մեր նրզին մեզ պատրաստած չափու վրայ
ն պիկի, Փիժամայի, Ռօպ սր շամպրի, Բուան սե Տեյի

ԱՄԵՆԱՃՈՒՆ ՏԵՍԱԿՆԵՐ

ՕԺԻՏԻ ԿԱԶՄԱԾՆԵՐ

Եզանակի իրինց պէտքերը գոհացնելու համար կը խնդրենք
որ յարգոյ յանախորդները հանին անգամ մը այցելել:

ՆՐԲՈՒԹԻԻՆ, ՏՈԿՈՒՆՈՒԹԻԻՆ, ԱԺԱՆՈՒԹԻԻՆ

ԱՐՉԱԿ ՄԻՆԹԱՆՃԵԱՆ

ԱՐԱՆՑ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ՈՒ ՏՆԱՅԴՑ ՅԱՏԻԿ

ԿԵՐՊԱՍԻ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌ ԵՏՈՒՆ

Գոյիս Սուրբան Համամ հաստէսի քիւ 36

ուր կարելի է անմրցելիորէն ածան գիներով գտնել

ամէն եղանակի յատուկ

ԸՆՏՐԵԼԱԳՈՅՆ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐ

ԹԷԼԷՅՈՆ 21107

500

Թ Օ Փ

Թ Օ Փ

Թ Օ Փ

Թ Օ Փ

Թ Օ Փ

Փլուռեցէք եւ գործածեցէք

ԹՕՓ ՓԱՅԼԵՑՈՒՑԻԶԻԶԸ

որ ամէնէն խնայողական եւ գործածելի
նիւթն է իբր փայլեցուցիչ

UNION

Ի Ի Ն Ի Յ Ն

Հրդեհի, Կեանքի, Օթօր արկած-
ներու, Ցամաքային եւ Ծով լիցն
ապահովագրութեանց
յանձնարարելի ամենահզօր

Ա Պ Ա Յ Ո Վ Ա Գ Ր Ա Կ Ա Ն

Ը Ն Կ Ե Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

որ իր վնասման եւ կանոնադր
ու օրինակելի գործունէութեան
հնարեւել կր վայելէ
տիեզերական համբաւ մը :

ՀԱՍՏԷ՛ Ղալաթիա, Վոյվոսա **Ի Ի Ն Ի Յ Ն** խան

— Հիմայ որ հրսացանք այլ
ես սօրհաւարական քարթեր ու ծաղ-
կեփունցեր պիտի տեղան տապէս.

— Բայց ուրիշ որ եկաւ այս ա-
նահնկալ դրամը :

— Ելսքրքմ կիշէն առած տու-
տակէս :

ՈՒՐԵՄ ՆՄԻ Վարանիք ձեր տուտակ-
ները տեղափոխու գնելու

Ե Ը Լ Տ Ը Ր Ը Մ

Կ Ի Շ Ե Է Ն

Պէտքով, Աղա համի Սիկե Սառայի
դէմ թիւ 177

Յ Լ Ի Թ

ԻՆՉՆԱՍՏՊԱՆ ԶԵՆՈՒԿՆԵ ԻՆՈՒ ԱՍԷՒՆԵ ԱԶԻՈՒՆ Է

Յ Լ Ի Թ Ը

Գարգ փորձ սը կը բաւէ համոզուելու համար ՅԼԻԹԻ ունեցած ազդեցութեան եւ օգտակարութեան մասին.

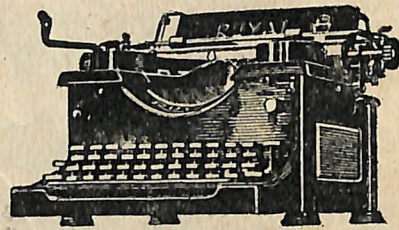
ՅԼԻԹԻ հաւասարող միջատասպան հեղուկ
ցարդ չէ գտնուած .

ՅԼԻԹ ՊԱՀՉԷ

ՅԼԻԹԻ գործարանատէլը բարջարեւած հանրութեան ոյց տուած Կերմ վերաբերումէն, այս անգամ հնարած է ՅԼԻԹ ՊԱՀՉԷ անուն փաշին, որ ծաղիկներու, ծառերու վրայ սրսկելով իսկոյն կ'սպաննէ բուսականութիւնը աւերող վնասակար բոլոր միջատները:

ROYAL

Գրի մեքենաներուն
բարձրագոյնի է

ROYAL

գրի մեքենան որ կը
ծախսի Դուր քիւ
Պարտ փողոց Խ.
Գուրուպարգ Երևան

TYPEWRITERS

վաղեմի հաստատուութեան մէջ, որ կը նորոգուի և նախ ամեն ինչով գրի եւ հաշուարկի մեքենաներ եւ երկրային օրովարկի դարակ եր:

UNIVERSITÄT
NERSES SHINOBU
LIBRARY

SAHIBININ SESI

Yüksok zevkli musiki meraklılarının
HEYECAN VE LEZZETLE DINLEYEBİLECEKLERİ;
NEFİS PLAKLARI MUHTEREM HALKA SUNMAK
BİR SANAT BÖRCÜDÜR.

Nazarıdikkata

PLAKLARINIZIN ÇOK DAYANMASI İÇİN YALNIZ

SAHIBININ SESI.

- İĞNELERİNİ KULLANINIZ

SATIS
YERİ

SAHIBININ SESI
ve AÇENTELERİNDE

302 İSTİKLAL CAD
BEYOĞLU

Հայաստանի Ազգային գրադարան

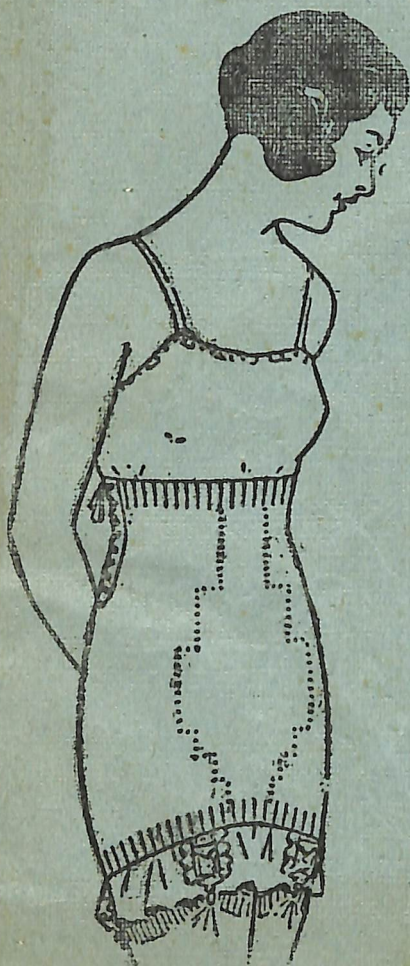
NL0424986

13838

Ա Լ'ԵՐՈՒ Ա Լ

Լ. ՅՈՎԱԿԻՄԵԱՆ

437, Գէյօղլու 437 (Ռուս դեսպանատան յարակից)

Կին մը իւսկան հրճուանք կ'ըզ
 գայ Բարիզի **A. GLAVERIE** եւ Ա.
 մերիկայի **KLEINERT**ի վերջին նո-
 րոյթը եղող **LATESTEX GAINS** երբ
 եւ աշխարհածանօթ **KESTOS SOU-
 TIEN GORGE** երբ գործածելով,
 մարմինը կը բռնէ առանց թ եւ է կաշ-
 կանդումի, պահելով ամբողջ ցկունու-
 թիւնը մարմնոյն, միեւնոյն ատեն
 տալով անոր բարեծեւութեան հրա-
 պոյրը:

ձոխ տեսակ, նորութիւն կազմու
Hickory ceintures ներու, նաեւ թիւ-
 լէ եւ տանթելէ **scandale** ներու:

Չափու վրայ սեղմիրաններ **LAS-
 TEX** է եւ կերպասէ, որոնք կը պատ-
 րաստուին խիստ փորձառու **Premi-
 ère corsetière**ի մը միջոցաւ լաւա
 զոյն նիւթերով:

Բժշկական **Glénard** եւ **Abdomi-
 nale** գօտինք ու **varice**ի գուլպաներ
 նշանաւոր **sous bras** ամերիկեան
Kleinert մարքայով: